

Éxodo

Mazateco de Jalapa de Díaz

Nk'ie nga énná “bitju” tsuhura “éxodo”. Já xi nanka ts'inya éhen Ntiana b'a incha tsu nga Moise xi kits'inntu kui xujuin. Ja tjihin ts'ati 3,400 nú nga kamantú.

Kjuatéxumaha Ntiana ko tsa kjuatéxumaha Moise 'mihí kui xujuin. Kui xujuin xi tsuya:

- ❖ Nkú ts'ín kitsjá xáha Ntiana Moise nga kui xi kama nda profetaha ko nga Moise xi tsjén tíjuhun xuta Israel.
- ❖ Nkú ts'ín kinchjako Moise nda rej xi batéxumaha Egipto ko xi nkú ts'ín Moise tsakúchji nga'yún chánkaha Ntiana.
- ❖ Nkú ts'ín Ntiana y'éjña S'í Pascua ko xi nkú ts'ín tsitju xuta Israel Egipto.
- ❖ Nkú ts'ín y'éndako Ntiana xuta Israel ko xi nkú ts'ín Ntiana tsakúyaha xuta Israel nga incha k'úéntu nga ja xutaha maha.
- ❖ Nkú ts'ín kitsúyaha Ntiana Moise nga k'úé ninku najyuntee.
- ❖ Nkú ts'ín incha kits'in ngatitsun xuta Israel ko xi nkú ts'ín incha kits'intsjoho turu xi toon sine kamandakoho. Ko ta xi nkú ts'ín tu nku ngjindjukohó Ntiana ni xi y'éndako xuta Israel.
- ❖ Nkú ts'ín kamanda ninku najyuntee ko ni xi machjéhen.

Éxodo

Kui xu'bi ntíhi Jacob xi tsichu ma xuta Israel

1 J'áíh_{in} ntíh_i Jacob xu'bi, kui xi j'aiko Egipto. Nga nkú nkú incha j'aiko xuta xi y'aha ra. ² Kui xi Ruben, Simeon, Levi, Juda, ³ Isacar, Zabulon, Benjamin, ⁴ Dan, Neftali, Gad ko Aser. ⁵ Cháte ko kan maha ngayjee xuta xi y'aha ra Jacob. Ko ta Kuse xi ta ntíh_i Jacob, kui xi ja tíjña Egipto kui nistjiun.

⁶ Nkjin nkjún nu j'a. As'ai k'ien Kuse ko já nts'e ko ngayjee xuta xi ta kis'e nistjihin Kuse. ⁷ Tunga kis'e nkjúhún ra ntí xuta Israel. Tu ni xí nkjihín incha kama ko kisakú nga'yúhún. Nga ngúsuhún Egipto kis'e xuta Israel.

B'i ts'in kik'a tuts'ihin ra nga kik'aihi kju'a'un xuta Israel

⁸ Askahan tsatéxuma Egipto kj'aí nda rei xi najmi be yáha Kuse. Kui xi b'a kitsúhu já Egipto:

⁹ —Chasoo. Ja 'yún nkjin maha xuta Israel ko ja 'yún tísakú nga'yúhún. ¹⁰ Kui nga n'enkjíh_{in} raá tak'aán nkú n'ekaá jóo tu xi najmi ta kama nkjihin. At'aha tsa kjuachán tíma, tsa tu já kontranáá kamako jóo, as'ai ta náha kjaáankoná ko kuitju nankiná.

¹¹ Kui nga y'éntuhu já Egipto já xi kúnta xuta Israel. Kui xi y'énehe xuta Israel nga incha ts'ín xá xi 'yún ndjá. B'a ts'in kits'índaha xuta Israel nanki Piton ko nanki Ramses, jo nanki xi má nga f'átjo ni nda rei

faraon. ¹² Tunga ndaha tsa 'yún kik'aihi kjuanimá xuta Israel, tu sahá 'yún incha kama nkjin sa. Kui nga incha kis'entaha ra xuta Egipto.

¹³ Kui nga tu xí ndjáhá kits'ínkoho xuta Egipto xuta Israel. Nkjan nkjún incha kits'ínko. ¹⁴ Tu xí tsehé kjuanimá kin'ekj'ajin nga incha y'énda si xi n'endakoho ndjio ninte, ko nga kis'enéhe ngayje tíkjá xá kicha. Kin'e kjuá'yúhun ra xuta Israel ngayjee xá xi kits'ín. Najmi kichase nimaha.

¹⁵ Ko ta y'éxá nda reihí xuta Egipto jminchjín si m'ojehen ntí jminchjín Israel. Kui xi 'mi Sifra ko Pua. B'i kitsúhu:

¹⁶ —Nk'ie nga chasoho jminchjín hebreá nga tíincha tsihin ntí, chasoho mí ntíhi xi tsíhin. Tsa ntí x'in, n'ek'ion. Tunga tsa ntí chjuún tsíhin, najmi tu n'ek'ion.

¹⁷ Tunga kikienkjúhún jminchjún Ntíaná ko najmi b'a incha kits'ín xi nkú nga kitsú nda rei. Tu sa ní najmi incha kits'ínk'ien ntí x'iun. ¹⁸ As'ai nda rei kinchjaha jminchjún ko b'a kitsúhu:

—¿Á b'a tín'ehenu? ¿Á najmi tín'ek'iehennu ntí x'iun?

¹⁹ B'a kitsú jminchjún:

—At'aha najmi b'a k'un jminchjín hebreá xi nkúhu jminchjín Egipto. 'Yún ní ndjá jminchjún. Kintehe ni nga kuichusehi ja incha katsihin ntí.

²⁰ Kui nga tu nkú kama nkjihín sa xuta Israel ko 'yún incha kisakú nga'yúhun. Ko Ntíaná nda kits'ínko nga joo jminchjín xi m'ojen ntí. ²¹ At'aha kikienkjún Ntíaná jminchjún, kui nga nda tsasehe ra ko kitsjá

nkjúh_un ntí. ²² As'ai nda rei faraon b'a kitsúhu ngayjee xuta Egipto:

—Ngayjee ntí x'in hebreo xi tsín, ntáje chjanik'ajiun. Tunga xi ntí chjuúh_un najmi tu chumini n'oho.

B'i ts'ín jakj'á takjihin nda rei Faraon Moise

2 Nku nda xi y'aha ra ntjehe Levi tsixanko nku tachjuún xi ta kui ntje y'aha ra. ² Kik'a ntí tachjúun ko kitsihin nku ntí x'in. Nk'ie nga kkie tachjúun nga tsjo nkjún tjín ntíu, jan sá y'éjña 'ma. ³ Nk'ie nga najmi ta kama y'éjña 'maha ntíu, as'ai jakj'á nku nisinyá ko ntá tjink'újma kik'ojuhu tu xi najmi kjuas'ehen ra ntá. As'ai kingjáya ntíu nisinyóo ko kingjájñajin yánaxu xi tjín andai ntáje. ⁴ Kjint'á tsasinjña nku takjín nichja ntíu tu xi skuehe mí xi kamaha ntíu.

⁵ As'ai j'aijén aya ntáje takjihin nda rei faraon nga j'ainguya. Nk'ie nga tjímandai ntáje istinchjín xunkú xi tjenko, tu kkiehé takjihin nda rei faraon nisinyóo nga kjijñajin yánaxu xi tjín yo. As'ai kits'ínnngjikj'á nisinyóo nku na musuhu. ⁶ Nk'ie nga kikjex'á nisinyóo, kkie ntí xi kjijñaya yo nga tíkjintá. Kama nimaha ntíu ko kamankjihin nga ntíhi xuta hebreo niu.

⁷ As'ai b'a kitsú takjín nichja ntíu nga kinchjako takjihin nda rei faraon:

—¿A kfínkj'aha nku tachjuún hebreu tu xi ts'íncháha ri ntíi?

⁸ —T'inchj'ai —kitsú takjihin nda rei faraon.

As'ai ngjikj'á takjúun nahá ntíu. ⁹ B'a kitsú takjínin nda rei faraon nga kinchjako tachjúun:

—N'e chání ntíi. Chjúbéi. K'uechjíhi.

Kui nga jakj'áha tachjúun ntíu ko kits'ínchá.

¹⁰ Nk'ie nga ja kama chá ntíu, as'ai ngjikoho takjínin nda rei faraon. Kingjá ts'e takjúun ntíu. Moise^a kitsjá j'áfíhín nga k'úín, at'ahá b'a kitsú:

—Ntánijuo ts'asjéjian.

Kui kjuai tsankaha Moise Egipto

¹¹ Nk'ie nga ja chá Moise, nku niyá ngji tsubek'un xuta xinkjín ko kikie nga tu xí ndjáhá xá xi tíincha ts'ín. As'ai ta kikie nga nku nda Egipto tób'éhe nku nda hebreo, kui ntje xi y'ahá ra Moise. ¹² As'ai tsase sisin Moise. Nk'ie nga kikie nga najmi ch'a tjín, kits'ínk'ien nda Egipto ko ajin tsumíu kingjáyánji.

¹³ Nístjin xi ma ndyjuun ta tsitjuhú ngáha Moise ko kikie nga jo já hebreo tíincha kjánko xinkjín. As'ai kingjásjayahá nda xi tób'éhe nda xinkuu:

—¿Á ji tób'ehé ri nda xinkí?

¹⁴ B'a kitsú nda hebreo:

—¿Yá xi kitsjá xáhi nga kamai nda k'akuní ko nga ji k'uéndai kjuani? ¿A mjehi b'a ta ts'ín n'ek'ienní xi nkú ts'ín kin'ek'iein nda Egipto?

Ni xi nkjún ts'ín kitsankjún Moise. “Kjuaxi nga ja ya niu”, kitsú.

¹⁵ Nk'ie nga kint'é nda rei faraon ni xi kamo, kitsjá kjuá nga n'ek'ien Moise. Tunga tsankahá ra Moise

---

^a 2:10 “Moise” b'a ta ts'ín fanehe xi nkúhu “n'esjejin” nga én hebreo.

nda rei faraon. Ngjik'iejña ante Madian. Má nga y'ejña, yo tíjña nku ntá tixa. ¹⁶ Nda xi tjíhín nda na'mi ante Madian yatu maha istinchjín. Kui istinchjún xi incha ngjik'asje ntánijua tu xi ts'ín tsehe ni xi 'biyá chu ko tsjáha ntá chutsankaha na'mihí. ¹⁷ Tunga j'aihí já bastu xi tsankatjennki istinchjún. As'ai tshintjen Moise ko tsasinko istinchjún. Kitsjáha ntánijua chutsanko.

¹⁸ Incha kik'óya istinchjún má tíjña Reuel xi na'mihí maha. As'ai kingjásjaya na'mihí istinchjún:

—¿Á xatí nibahanu nd'ai?

¹⁹ B'a kitsú istinchjún:

—Nku chá Egipto kuakasinkoni nk'ie nga tíincha b'ésikoni jmi bastuu. Kuak'asjeni ntánijua ko kuatsjáha chutsanko.

²⁰ B'a kitsú Reuel:

—¿Má kfihi ndo? ¿Á kuak'iejñahanu? Tankín chuboho nga kanibá kjine niñu.

²¹ Kits'ín yu Moise nga y'ejña ni'yaha nda Reuel. Askahan Reuel kitsjáha Moise nga k'úejñako takjín xi 'mi Sefora. ²² Kis'ejñaha nku ntí tachjúun ko kitsjá j'áihín Moise ntíu nga Gerson^a k'úin, at'aha b'a kitsú: “Nku nda xi tu tsú'basúhún ante t'axín xu'bjí an.”

²³ Nkjin nú j'a ko k'ien nda reihí xuta Egipto. Tunga xuta Israel tu nkú uhún kíkíehe ngat'aha xá xi tíincha ts'ín. Incha kikjintá ko tsichunjinkihí Ntíaná ntaha nga un tíincha behe. ²⁴ Kint'é Ntíaná ntaha xuta Israel ko j'áítsjehen ni xi y'éndako Abraham,

---

^a 2:22 “Gerson” b'a ta ts'ín fanehe xi nkúhu “xi xin nibáha” nga én hebreo.

Isaac ko Jacob, kui xi ntje cháha. ²⁵ Ntíaná tsasehe xuta Israel ko kits'ínsihin.

B'i ts'ín kitsjá xáha Ntíaná Moise

3 Moise kikuntá chutsankaha Jetro xi na'minchí'yaha maha, kui xi tjihin nda na'mi Madian. Nku niyá ngjiko Moise chutsanko ante kixiu ko tsichu santaha naxi jñácháha Ntíaná xi 'mihí naxi jñáchá Horeb. ² Yo tsakúchjihí yjoho ntítsjehe Ntíaná Jehova xi nkú joyaha nku nd'í xi títi ajihin nku na'yá xi tíña yo. As'ai tsase sisin Moise ko kikié nga títi na'yóo tunga najmi tífeyahá nga títi. ³ As'ai b'i kitsú: “Kfínse ma ra. Kuasehe ni chánka xu'bi. ¿Nkú tjihin ra nga najmi tífeyaha na'yóo nga títi?”

⁴ Nk'ie nga kikié Ntíaná Jehova nga tífi tiña Moise yo, as'ai ajin na'yóo nibaha ra ntaha Ntíaná nga kinchjakoho. B'i kitsúhu:

—Moise. Moise.

—Á an ei —kitsú Moise.

⁵ —Najmi tu nibá tiñai ei —kitsú Ntíaná—. N'esjei tjabaxintéhi, at'aha ante nkjúhún má nga kabisinñai. ⁶ An xi Ntíaha ntje cháhi. An xi Ntíaha Abraham ko Ntíaha Isaac ko Ntíaha Jacob.

As'ai y'é'ma ankjín Moise, at'aha kitsankjún nga kuase'a Ntíaná. ⁷ B'i ta kitsú sa Ntíaná Jehova:

—Be sisian kjuanimá xi tíf'ajin xuta naxinantána xi tjintu Egipto. Tínt'e xi nkú ts'ín tíincha kjintáya ngat'aha ni xi títs'íhin já xi tíkuntáha. Be xi nkú ts'ín un tíincha behe. ⁸ Kafúáijen tu xi ts'in ndáhi ra xutana aya ntsja já Egipto. K'onsje xutana ante xu'bo

ko kfínka nku ante nda ko chánka má nga tu xí tjihín ntáchiki ko ntsjén, yo má nga tjíntu xuta cananeo, xuta hitita, xuta amorreo, xuta ferezeo, xuta heveo ko xuta jebuseo. ⁹ Tínt'e xi nkú ts'ín tíincha kjintáya xuta Israel ko ta tíbe xi nkú ts'ín ndjá tíincha ts'ínkoho xuta Egipto. ¹⁰ Kui b'a maha, t'endahani yjohi. An ts'inkjisehe nda rei faraon tu xi kuich'onsjeheni Egipto xuta Israel xi xuta naxinantána.

¹¹ As'ai b'a kitsú Moise nga kinchjako Ntíaná:

—¿Yáha an nga nda rei faraon kfínsehe ra ko nga k'onsjehena xuta Israel Egipto?

¹² B'i kitsú Ntíaná:

—An tsjénkoho. Kui ni xu'bi xi kuakúchji nga an títs'inkjíhi. Nk'ie nga ja kuich'onsjei xuta naxinantána Egipto, ngatentoo n'etsjonú ei naxi jñáchá xu'bi.

¹³ B'ahá ta kitsú ngáha Moise:

—Tsa kfínsehe xuta Israel ko b'a xíhin: “Ntíaha ntje chánu kuats'ín nibásena jun”, as'ai b'a kuítsuna nga ngjuásjayana: “¿Nkú 'mi Ntía xi tibixín?” Kui nga, ¿nkú xíhin ra?

¹⁴ B'i kitsú Ntíaná:

—An Tíijña, kui xi An. B'a t'ihin xuta Israel: “Xi 'mi An Tíijña, kuihí xi kats'ín nibásena jun”, t'ihin.

¹⁵ Ko b'a ta kitsúhu Ntíaná Moise:

—B'a t'ihin xuta Israel: “Ntía Jehova,^a Ntíaha ntje chánu xi Ntíaha Abraham ko Ntíaha Isaac ko

---

^a 3:15 “Xi Tíijña”, kui xi j'áihin Ntíaná nga én hebreo, tunga “Jehova” n'echjén nga n'ekjó.

Ntiḡḡa Jacob, kuihí xi kats'ín nibásena jun.” Kui xu'bḡ xi j'áínnḡ xi tḡḡa sín kḡ kui j'áín xu'bḡ xi n'ekj'áítsjehenna tu nkjéhé ni. ¹⁶ T'in kḡ chubañjakúhḡ jácháḡa xuta Israel. B'a t'ihin: “Ntiḡ Jehova, Ntiḡḡa ntje chánuu xi Ntiḡḡa Abraham kḡ Isaac kḡ Jacob, kui xi tsakúchjina yjohḡ. B'a kitsúna nga t́basenuu kḡ t́be xi nkú t́n'enuu Egipto. ¹⁷ B'a ta kitsúna nga ts'íínkj'a t'axínnuu kjuanimḡ xi tíyo Egipto kḡ ngjuaikonuu ante má nga tj́ntu xuta cananeo, xuta hititḡ, xuta amorreo, xuta ferezeḡ, xuta heveḡ kḡ xuta jebuseḡ, ante má nga tu xí tj́hín ntáchiki kḡ ntsjén.”

B'ḡ ta kitsú sa Ntiḡaná:

¹⁸ —Ts'íínsihín jácháḡa xuta Israel ni xi k'úhín. Ji kḡ jácháḡa xuta Israel tankínsohḡ nda rei Egipto kḡ b'a t'ihuun: “Jehova, Ntiḡḡa xuta hebreḡ, tsakúchjini yjohḡ. Kui nga t́enntéhenḡ nga kuankínkohḡ rḡ chje Ntiḡ Jehova xi Ntiḡani maha ante kixiu. Jan nḡstjin kamani nga n'eḡ niyá nga kuankíin yo.” ¹⁹ Tunga bená nga najmi tsjánte kjuandanuu nda rei Egipto nga kuitju yo. Kju'a'yún ní kamaha niu. ²⁰ Kui nga kuakuchjḡhḡ ra nga'yúnna, kḡ ngayje kjuankjún xi ts'ian ajihín xuta Egipto ts'in unkohḡ ra. Askahan tsjántenuu nda rei faraon nga kuitju yo. ²¹ Kḡ ts'ian nga xuta Egipto nda kuasenuu, tu xi najmi kuitju tياهوanu yo nk'ie nga kuitju. ²² Nga nkú nkú jminchjún kuankihḡ jminchjín xi tj́ntut'á tiñaha ni'yaha kḡ tsa jminchjín xi tj́ntukohḡ ni xi kamandakohḡ toon taba kḡ toon sine. Katankihḡ

najyun t̄u xi kui najyuun n'engjahanu ntínuu. B'a ts'ín chjú'ah̄a ruu xut̄a Egipto ngayjee ni xi t̄j̄h̄in.

B'i ts'ín najmi t̄its'ín yu Moise xá xi t̄itsjáha Nt̄ianá

4 As'ai b'a kitsú Moise:
—Najmi s'ej̄h̄in jóo ni xi x̄ih̄in ko ta ndaha najmi ts'í̄nsinna. B'a kūitsuna: “Najmi tsakúchj̄ihi yjoh̄o Nt̄ianá Jehova.”

² B'i kitsú Nt̄ianá Jehova:

—¿Mí nihi xi kisuya ntsai yo?

—Nku yánise —kitsú Moise.

³ —Chjanikj'ai t'anankiu —kitsú Nt̄ianá Jehova.

Kikjanikj'a Moise yánisee t'anankiu. Ta kuihi chub̄o ye kama yánisee ko Moise tsanka nkj̄uhun chu.

⁴ As'ai b'a kitsú Nt̄ianá Jehova:

—N'ekj̄í ntsai ko nits'in chu chjúb̄éi.

Kits'ínkji ntsja Moise nga jakj'á chu ko yánise kama ngáha nga ja kingjáya ntsja. ⁵ B'i kitsú Nt̄ianá:

—Kui ni xu'b̄i xi kuakúchj̄i nga Nt̄ia Jehova tsakúchj̄ihi yjoh̄o, Nt̄iaha ntje cháh̄i xi Nt̄iaha Abraham ko Nt̄iaha Isaac ko Nt̄iaha Jacob.

⁶ Ko b'a ta kitsú sa:

—Tinúngis'ein ntsai 'meh̄i.

Kitsungis'en Moise ntsja 'mehe. Nk'ie nga ts'asje ngáha, t̄u kikiehé nga ch'in fentujnu k'uhun ntsja ko nga taba xúxú xi nkú joyaha nch'án. ⁷ B'ah̄a ta kitsú ngáha Nt̄ianá:

—Ta tinúngis'en ngáhani ntsai 'meh̄i.

B'a kits'ín Moise kò nk'ie nga ts'asje ngáha ntsja, ja nda je je ngáha xi nkúhu ngayjee yjonintehe. ⁸ As'ai b'a kitsú Ntíaná:

—Tsa najmi incha s'ejihin ji kò tsa najmi ts'ínsihin kuakjún xi tjuun, s'ejihin nga kuakúíhi xi ma joho.

⁹ Tunga tsa najmi s'ejihin kò tsa najmi ts'ínsihin nk'ie nga kuakúíhi nga joo kjuankjún xu'bi, n'esjei ntánijuaha ntáje kò tatendzjosún t'anankiu. Nga kuixuntu t'anankiu ntánijuaha ntáje xi n'esjei, tjen'yún jníhí kama.

¹⁰ As'ai b'a kitsú Moise:

—Ji Na'mi, najmi nku nda xi kitsa bitjuhu én an, ndaha nk'ie kò ta ndaha nd'ai nga ja tíchubakoi nda musuhi xu'bi. Najmi kitsa bitjuna én. 'Ni nchja.

¹¹ B'i kitsú Ntíaná Jehova:

—¿Yá xi kitsjáha ts'a xi y'a xuta? ¿Yá xi ts'ín nga najmi ma nchja xuta kò tsa staya, kò tsa ka kò tsa chjihí? ¿A najmi ahán xi Ntíaha xuta? ¹² T'in. An tsjénkohó nk'ie nga chubai kò xínyaha ni xi tjihin nga kuixín.

¹³ Tunga b'ahá kitsú Moise:

—Ji Na'mi, ¿a najmi mahá kj'ai xi n'ekjí?

¹⁴ As'ai kits'ín kjanko Ntíaná Jehova Moise ngat'aha ni xi kitsú. B'i kitsúhu:

—¿A najmi tíjñahá Aaron, nda levita xi nda nts'ei maha? An be nga nchja sisin. Kui xi nibákj'á niyáhi yo kò tsjo nkjún kamaha nk'ie nga skuehi. ¹⁵ Ji chubakoi kò k'úinyaihi ni xi kuitsu. An tsjanuu én xi chubo kò xínyanuu ni xi n'oo. ¹⁶ Aaron kuinchjako xuta ngajohi xi nkúhu tsa ji kikjin tíchubakoi xuto,

ko ji ngajona chubakohoni Aaron xi nkúhu tsa an kikjin tínchjaka. ¹⁷ Ch'ái yánisei. Kui xi n'ekohoni kjuankjún.

B'í ts'ín kik'óya ngáha Moise Egipto

¹⁸ As'ai kik'óya ngáha Moise ni'yaha Jetro xi na'minchí'yaha maha ko b'a kitsúhu:

—Tjihin nga k'oóya ngáhana Egipto má tjintu xuta xi y'ahana tu xi skuehena a tjintu ní sa.

—Nda tjin. T'inndai —kitsú Jetro.

¹⁹ Nk'ie nga tíña sa Moise ante Madian, Ntíaná Jehova ta kinchjakoho yo. B'í kitsúhu:

—K'oóya ngáhani Egipto, at'aha ja k'ien ngayjee já xi mjehe ts'íink'iehin.

²⁰ As'ai jakj'á Moise chjuúhun ko ntíhi, kits'ínk'íésun nku búrrú ko kik'óya ngáha Egipto. Y'ahá ko yaha yánise xi kitsúhu Ntíaná nga k'ua.

²¹ B'a kitsú Ntíaná Jehova:

—Nk'ie nga kuichí Egipto, n'ei nginkun nda rei faraon ngayjee kjuankjún xi kitsjaha nga kamahi n'ei. Ndjá k'ueyá animaha tu xi najmi tsjántehe nga kuitju xuta naxinantána. ²² As'ai b'a t'ihin nda rei faraon: “B'a títsu Jehova: Xuta Israel xi ntí tjunna.

²³ Ja b'a kixihin nga tjenntéíhi nga kuitju ntína tu xi ts'íintsjohona, tunga najmi tí'baintehe ri nga kuitju. Kui nga an ts'ínk'íéhenna ntí tjuhín.”

²⁴ Ja kamoó. Nk'ie nga tíncha fi, Ntíaná Jehova j'aisehe Moise má nga títs'ínkj'a nistjen ko kama mjehe ts'íink'ien. ²⁵ As'ai Sefora jakj'á nku ndjio yjo ko tsatet'a tjabaxíhin ntíhi, tjabaxín k'akuhu má

nkjúh_un já x'i_un ni_u. Kikjaníkj'at'ah_a sjai Moise ko b'a kitsúhu:

—Kjuaxi kjáíhin nga jní kuas'enkina ji x'inna.

²⁶ Ja kamoo, Ntíaná Jehova kitsjánte ngáha ra Moise nga ts'ín ndjuú niyáha, ko b'a kitsú Sefora nga Moise xi nku x'in xi jní kis'enkih_i tu ngat'ah_a ni circuncision xi kits'íhin ntíh_i.

B'i ts'ín kinchjako Moise ko Aaron jácháha xuta Israel

²⁷ Ntíaná Jehova b'a kitsúhu Aaron:

—T'inchj'a niyái Moise ante kixiu.

Ngji Aaron ko kisakúhu Moise naxi jñácháha Ntíaná. Kikjaniñaha nga kikjexu'ba ts'íhin tsaha.

²⁸ As'ai Moise kitsúyaha Aaron ngayjee ni xi kitsú Ntíaná Jehova ko kjuankjún xi kitsjáha nga ts'ín.

²⁹ As'ai nga joo ngji nchjañjakúhu ngayjee jácháha xuta naxinantá Israel. ³⁰ Aaron kitsúyaha ngatentee ni xi Ntíaná Jehova kitsúhu Moise, ko Moise kits'ín kjuankjún xi kik'aih_i nga ts'ín nginkun xuta naxinantóo. ³¹ Kis'ejihin xuta naxinantóo niu. Nk'ie nga incha kint'é xuta Israel nga Ntíaná Jehova kits'ínsihin ko nga tíbe xi nkú ts'ín un tíincha behe, incha tsasinkunch'in nga kits'íntsjoho Ntíaná.

B'i ts'ín ngji nchjako tjúhun Moise ko Aaron nda rei Egipto

5 Askahan Moise ko Aaron incha ngjisehe nda rei faraon. B'a kitsúhu:

—B'i títsu Jehova xi Ntiqha xuta Israel: “Tjenntéhi xuta naxinantána nga katjik'asjena s'í ante kixiu.”

² Tunga b'ahá kitsú nda rei faraon:

—¿Yáha Jehova nga kuint'e éhen ra ko tsjantéhena nga kuitjuhu xuta Israel? Najmi be Jehova ko ta ndaha najmi tsjanté nga kuitju xuta Israel.

³ As'ai b'a kitsú Moise ko Aaron:

—Ntiqha xuta hebreo j'aiseni. Kui nga kuankíhinni ante kixiu. Jan nistjin kamani nga n'ei niyá. Yo k'uqaihi chje Jehova xi Ntiani maha, tu xi najmi ch'in ch'onk'un ts'ín nibáneheni ko tsa kicha kuayáhani.

⁴ B'a kitsú nda reihí Egipto:

—Jun Moise ko Aaron, ¿á jun najmi tí'baihte sisihin ruu xuta naxinantóo nga ts'íinxáha. Tankín n'e ndjuú xánuu.

⁵ Ko b'a ta kitsú sa:

—Nd'ai ja nkjin nkjún maha xuta Israel xi tjin Egipto. ¿Á jun mjehenuu nga ngjuént'íáha xá xi tjincha ts'íhin?

⁶ Ta kuihi nistjin xu'bo nda rei faraon y'éxá já xi ts'e xi kuntá xuta musu Israel ko já musu xuta Israel xi kuntá xinkjín. B'a kitsúhu:

⁷ —Najmi ta 'baihi ruu xuta Israel naxichu kixi xi incha ts'ínchjén nga ts'ínnda ndjio ninte xi nkú nga t'n'ehe santaha nd'ai. Kui incha katjikj'áya suba xko.

⁸ Ko t'enóho nga tu nku b'ahá tjin xkihí ndjio ninte xi incha kats'ínkjas'ennuu. Ndaha nku ndjio ninte najmi tu kandyjat'áha nga ts'ínnda. At'aha tíma ts'ehé jóo, kui nga: “Tankínkohó ráá chje Ntiana”, tjincha tsuhu. ⁹ Yún t'ené sohoo xá jóo, tu xi tu nkuhú kui niu incha kats'íhin. B'a ts'ín najmi incha ts'ínsihin ra én tsank'á.

¹⁰ As'ai incha tsitju já Egipto xi kuntá xuta musu ko já musu Israel xi kuntá xinkjín. B'a kitsúhu xuta Israel:

—Kuatsjá kjuá nda rei faraon nga najmi ta k'uaihinuu naxichu xi n'echjón. ¹¹ Jun kuankínchj'aya suboo xko má nga sakúnuu. Tunga najmi nibajehén ra xkihí ndjio ninte xi tjínenuu nga n'ekj'as'on.

¹² As'ai nga ngúsuhun Egipto kindzjoya xuta Israel nga j'aya ngajoho naxichu xi ts'ínchjén já xi k'unjnu k'unt'a. ¹³ Já Egipto xi kuntáha b'a incha kitsúhu nga binchá kitsa xáha:

—Xki nistjin n'e ndjuú xá xi tjínenuu xi nkúhu nk'ie nga 'bainuu xko.

¹⁴ Ko ta s'ehe já musu Israel xi kuntá xinkjín. Jáha nda rei faraon xi kuntá xuta musu xi b'a incha ts'ín. B'a incha kitsú jóo:

—¿Á najmi kama ndjuúhunuu kujña ko nd'ai xkihí ndjio ninte xi tjínehenuu nga n'ekjas'on xi nkúhu nk'ie?

¹⁵ As'ai já musu Israel xi kuntá xinkjín incha ngji ts'ín nisihi ra nda rei faraon. B'a incha kitsúhu:

—¿Á b'a tín'ekohoni já musuhi? ¹⁶ Ja najmi ta 'bahihi ra naxichu já musuhi, tunga tu nkú t'ibinchíhí sani nga n'endai ndjio ninte. Ko santaha tís'ení. Já xi ts'ihí tjíhin jé nga b'a tíma.

¹⁷ Tunga b'ahá kitsú nda rei faraon:

—Tu xí ts'enú jun. Johon, tu xí ts'enú. Kui kjuaha: “Chje kuankínkoho raá Ntíaná Jehova”, t'ibixín.

¹⁸ Tankín n'exó nd'ai. Najmi k'uainuu naxichu. Ko tjíhin nga n'ekjas'on ndjio ninte xi tjínenuu.

¹⁹ Incha kis'entaha ra já musu Israel xi kuntá xinkjín nk'ie nga b'a kik'ihin: “Najmi tjihin nga nibajehen ndjio ninte xi tjínenuu xki nistjin.” ²⁰ Nk'ie nga ja tìncha bitju nginkun nda rei faraon incha kieke nga Moise ko Aaron tìncha kuyáha. ²¹ B'a incha kitsúhu:

—Ntíaná Jehova kate ko kats'ín kuantanu ni xi tín'o. Jun tjínnuu jé nga najmi tísasíhin ñá nda rei faraon ko já k'aku xi yankihi. Jun tín'o nga ts'íink'iená jóo.

²² As'ai kinchjako Moise Ntíaná Jehova. B'i kitsú:

—Ji Na'mi, ¿á kjuanimá tí'baihi ri xuta naxinantá xu'bi? ¿Mí kjuaha kin'e nibáhaní? ²³ At'aha santaha nkúhu nga jáisehe nda rei faraon nga jái nchjaka ngajohi, tu sahá 'yún nkjún títsjá saha kjuanimá xuta naxinantáhi. Ko ji najmi chuminihi xi tín'ei tsa n'esjejin kjuanimó.

B'i ts'ín kitsúyaha Ntíaná Moise ni xi ts'ín

6 B'i kitsú Ntíaná Jehova:

—Nd'ai chái ni xi ts'ihin nda rei faraon. At'aha kjuayúhún ts'ín ndáihinuu ndo. Kjuayúhún ts'íinkjinuu nga kuitju Egipto.

² B'i ta kitsúhú Ntíaná nga kinchjako Moise:

—Xi Tíjña An. ³ Tsakuchíhi yjona Abraham ko Isaac ko Jacob xi nkúhu Ntía xi tjihin nga'yún, tunga najmi kixinyáha ra tsa Xi Tíjña 'mina.^a ⁴ Ta y'endáka ni xi ts'inka jóo nga kixinya tíjuhun nga tsjaha

^a 6:3 “Xi Tíjña”, kui xi j'áhin Ntíaná nga én hebreo, tunga “Jehova” n'echjén nga n'ekjó. Chaseihi Éxodo 3.14, 15.

Canaan, ante má tu já t'axíhín kama nk'ie nga y'entu yo. ⁵ Tínt'e nga tíincha kjintá xuta Israel at'aha xuta Egipto tíincha ts'ín kjuayúhún ra nga tíincha ts'ínxá, ko tíf'úáítsjenna ni xi y'endáka jóo nk'ie.

⁶ Kui nga b'a t'ihin ri xuta Israel: “An xi Jehova. An kjexínnuu xá áí xi tíincha n'o Egipto ko ts'in ndaíhinuu tu xi najmi ta xuta musu kamahanu. An kuakuchjá nga'yún chánkana nk'ie nga ts'in ndaínuu, ko nkjin kjuankjún xi ts'ian nk'ie nga k'uasjéhcjá ni xi kits'ínkonuu xuta Egipto. ⁷ Ts'in manuu xuta naxinantána ko an kama Ntíanuu. B'a ts'ín chahanu nga an xi Jehova xi Ntíanuu maha, xi kikjexínnuu xá áí xi kitsjánuu xuta Egipto. ⁸ Ko ts'inkjas'ennuu ante xi kixinya tíjuhún Abraham ko Isaac ko Jacob nga tsjaha. Tsja sínnuu ante xu'bo. An xi Jehova.

⁹ B'i tsu én xi kits'ínkjas'ehen Moise xuta Israel. Tunga najmi ta kits'ínsihíhin ra, at'aha tjíntuyá babaha ko at'aha un tíincha behe xá ndjá xi tíincha ts'ín.

¹⁰ As'ai Ntíaná Jehova kinchjako Moise. B'i kitsúhu:

¹¹ —T'in chubakoi nda faraon, nda reihí xuta Egipto. B'a t'ihin nga katsjántehé xuta Israel nga katitju Egipto.

¹² Tunga b'ahá kitsú Moise:

—Ndaha xuta Israel najmi ta tíbasínñjuhuna. ¿Nkú ts'ín kuasínñjuhuna nda rei faraon nga najmi kitsa bitjuna én?

¹³ As'ai Ntíaná Jehova y'éxá Moise ko Aaron. Kits'ínkjas'ehen én xi kuitsuhú xuta Israel ko én xi ta

kuitsuhu nda rei faraon nga tjihin kjua'yún nga k'osje xuta Israel Egipto.

Ntje xi y'aha ra Moise ko Aaron xu'bi

¹⁴ Xu'bi xi xujun j'áihin já k'aku xi ntjehe xuta Israel.

Ruben xi ntí tjuhun nda Israel. Ntíhi Ruben, kui xi Hanoc, Falu, Hezron ko Karmi. Kui já xu'bi xi y'aha ra ntjehe Ruben.

¹⁵ Ntíhi Simeon, kui xi Jemuel, Jamin, Ohad, Jakin, Sohar ko Saul. Naha Saul, kui xi nku tachjuún cananea. Kui já xu'bi xi y'aha ra ntjehe Simeon.

¹⁶ Xu'bi xi j'áihin ntíhi Levi ko ntíhi ntíhi. Ntíhi Levi, kui xi Gerson, Coat ko Merari. Unchan ko kan tj'ion jo nú kamaha Levi nga y'ejña. ¹⁷ Ntíhi Gerson, kui xi Libni ko Simi, xi ta kis'e ngáha ra ntje. ¹⁸ Ntíhi Coat, kui xi Amram, Isar, Hebron ko Uziel. Unchan ko katé jan nú kamaha Coat nga y'ejña. ¹⁹ Ntíhi Merari, kui xi Mahli ko Musi. Ngayjee já xu'bi y'aha ra ntjehe Levi xki xi nkú ts'ín chá.

²⁰ Amram tsixanko Jocabed xi na chukjuahan maha. Kui xi kitsihin Aaron ko Moise. Unchan ko kan tj'ion jo nú kamaha Amram nga y'ejña.

²¹ Ntíhi Isar, kui xi Core, Nefeg ko Zikri. ²² Ntíhi Uziel, kui xi Misael, Elzafan ko Sitri.

²³ Aaron tsixanko Elisabet xi takjihin Aminadab, xi na nichja maha Nason. Elisabet kitsihin Nadab, Abiu, Eleazar ko Itamar.

²⁴ Ntíhi Core, kui xi Asir, Elcana ko Abiasaf. Ngayjee já xu'bi xi y'aha ra ntjehe Core.

²⁵ Eleazar ntíhí Aaron tsixanko nku takjínhin Futiel. Kui xi kitsihin Fines. Ngayjee já k'aku xu'bì incha tsitjujin ntjehe Levi.

²⁶ Kui Aaron ko Moise xi tjíntut'á j'áíhín ei, kui xi Ntíaná Jehova b'a kitsúhu: “Tíh'onsjoo xuta Israel Egipto. Xi nkú ts'ín y'aha xinkjín, b'a ts'ín tíh'onsjoo.” ²⁷ Kui Aaron ko Moise xi kinchjako nda faraon, nda reihí xuta Egipto, tu xi k'onsjehe Egipto xuta Israel.

²⁸ Nk'ie nga kinchjakoho Ntíaná Jehova Moise Egipto, ²⁹ b'í kitsúhu:

—An Jehova. T'inyaihi nda faraon, nda reihí xuta Egipto, ngayjee ni xi xíhin.

³⁰ Tunga b'áhá kitsú Moise:

—¿Nkú ts'ín kuasínñjunna nda rei faraon nga najmi kitsa bitjuna én?

B'í ts'ín kitsúyaha Ntíaná Moise ni xi ts'ínko nda rei faraon

7 B'í kitsú Ntíaná Jehova nga kinchjako Moise: —Tasinñji. Ntiá ts'in maha nginkun nda rei faraon, ko Aaron nda nts'ei kama nda profetahi. ² Ji kuixínyaihi Aaron ngayjee ni xi xínyaha. As'ai Aaron kuinchjako nda rei faraon tu xi tsjantehe ra xuta Israel nga kuitju Egipto. ³ Tunga ts'in ndjáná animaha nda rei faraon ko nkjin kjuankjún ts'ian. Kuakuchjá kjuachánkana Egipto. ⁴ Najmi kuasínñjunuu nda rei faraon, tunga ts'in nibánehé ra nga'yúnna Egipto nga skue kjuá'un. Xi nkú ts'ín y'aha xinkjín, b'a ts'ín k'onsje xuta naxinantána nga

ts'inkitja Egipto. K'uasjéchéjá ni xi kin'ehe xuta Israel.
⁵ Skue xuta Egipto nga an xi Jehova nk'ie nga ts'in
 nibánehe nga'yúnna Egipto ko k'onsje xuta Israel yo.

⁶ B'a kits'ín Moise ko Aaron xi nkú nga kitsúhu
 Ntíaná Jehova nga incha ts'ín. ⁷ Cháte ko katé nú
 tjíhin Moise, ko cháte ko katé jan tjíhin Aaron nk'ie
 nga kinchjako nda rej faraon.

B'i ts'ín ye kama yánisehe Aaron

⁸ Ntíaná Jehova kinchjako Moise ko Aaron. B'i
 kitsúhu:

⁹ —Tsa kuankinuu nda rej faraon nga n'oo nku
 kjuankjún, b'a t'ihin Aaron nga katakj'á yánisehe ko
 kakjaníkja nginkun nda rej faraon tu xi ye kamaha.

¹⁰ As'ai Moise ko Aaron incha ngjisehe nda rej
 faraon. Incha kits'ín xi nkú nga kitsú Ntíaná Jehova.
 Nginkun nda rej faraon ko já k'aku xi yankihi
 kikjaníkja yánisehe Aaron, ko ye kama yánisee.

¹¹ As'ai nda rej faraon ta kinchjaha já nkjink'un ko
 játj'e xi ts'e. Ta kamaha jóo nga b'a ta incha kits'ín.

¹² Nga nkú nkú incha kikjaníkja yánisehe ko ye
 kama. Tunga máha yánisehe Aaron, kui xi kikjine
 yánisehe já nkjink'uun ko játj'ee. ¹³ Nk'ie nga kkie ni
 xu'bi nda rej faraon, tu sahá 'yún kama ndjá sa
 animaha. Najmi kits'ínsihin Moise ko Aaron. B'a
 kits'ín nda rej faraon xi nkú nga kitsú tíjtun Ntíaná
 Jehova.

B'i ts'ín jní kama ntánjuaha xuta Egipto

¹⁴ As'ai Ntíaná Jehova kinchjako Moise. B'i kitsúhu:

—Ndjá títs'ín animahá nda rei faraon. Najmi mjehe tsjántehe nga kuitju xuta Israel. ¹⁵ Tunga t'insehé ri ndyun tajyun nk'ie nga ngjuai ntáje. Andai ntáje chúiyaíhí kó ch'ahá koyahani yánise xi kama ye. ¹⁶ B'a t'ihín: “Jehova, Ntiqha xuta hebreo, kuats'ín nibásena ji. B'i títsuhi: Tjenntéhi nga katitju xuta naxinantána tu xi ts'íintsjohona ante kixiu. Santaha nd'ai najmi t'n'esihín ni xi títsuhi. ¹⁷ Kui nga b'i títsuhu ri Jehova: B'i n'e chahani nga an xi Jehova. Chasei. Ngjuakoho ra yánise xi kjíiya ntsa ntáje kó jní kama. ¹⁸ Tjió xi tjín ntáje kuayá. Kama sen ntáje kó kama ts'ihí xuta Egipto tsa k'úi ntáje.”

¹⁹ B'a kitsú ya Ntiqaná Jehova nga kinchjako Moise: —B'a t'ihín Aaron nga katakj'á yánisehe kó kandjénne ntsja asun ntánijua xi tjín Egipto, asun ntáje kó ntá xunkóo kó má nga tíincha tse ntánijua kó ngayjee ntá tixa xi tjín yo, tu xi jní kamaha. Kas'e jní nga ngúsuhun Egipto nga kaxinchá tu mí nihí ni.

²⁰ B'a kits'ín Moise kó Aaron xi nkú nga kitsúhu Ntiqaná Jehova. Kingjénnk'a Aaron yánisehe nga kingjáha ntáje. Nginkun nda rei faraon kó já k'aku xi yjankihí b'a kits'ín Aaron, kó jní kama ngayjee ntáje. ²¹ Incha k'ien tjió xi tjín ntáje kó tu xí tsatsuhún ntáje nga najmi ta kama kik'i saha xuta Egipto. Kis'e jní nga ngúsuhun Egipto.

²² Tunga játj'e xi tjíhín Egipto ta kamaha b'a ta kits'ín. Tj'ehe kits'ínchén. Kui nga ndjá kits'ín saha animahá nda rei faraon kó najmi kits'ínsihín Moise kó Aaron. B'a kits'ín nda rei faraon xi nkú nga kitsú títjun Ntiqaná Jehova. ²³ Kik'óya ngáha ni'yaha kó

ndaha najmi nkjún kamahá ni xu'bi. ²⁴ Ngayjee xuta Egipto kits'ínnda ntá tixa andaihi ntáje nga tsangisjai ntánijua je xi k'úi, at'aha najmi kama kik'i ntánijuahtáje. ²⁵ B'a ts'ín j'aha yatu nistjin nk'ie nga kits'ínkatsún Ntíaná Jehova ntáje.

B'i ts'ín kis'e cháxkje nga ngúsuhun Egipto

8 As'ai Ntíaná Jehova kinchjako Moise. B'i kitsúhu:

—T'insehi nda rei faraon ko b'a t'ihin: “B'i títsu Jehova: Tjenntéhi nga katitju xuta naxinantána tu xi ts'ííntsjohona. ² Tsa najmi k'uaínteihí nga kuitju, ts'in nibánehe nku kjuá'un chánka. Cháxkje s'e nga ngúsuhun Egipto. ³ Aya ntáje stúkjá cháxkje ko incha kuitjujin ntóo nga kjuas'en ni'yahi ko aya 'ma má nga sujñai ko kásun kamahi. Kjuas'en ni'yaha já k'aku xi yankihi ko ni'yaha xuta naxinantáhi. Kjuas'en má s'echjáhin nínkuan ko má ma nda. ⁴ Kuyájnuhi cháxkje ko ta kuyájnuhu xuta naxinantáhi ko ngayjee já k'aku xi yankihi.”

⁵ Ko b'a ta kitsú ya Ntíaná Jehova:

—B'a t'ihin Aaron nga katakj'á yánisehe ko kandjénne ntáje ko ntá xunkóo ko ntá tixo, tu xi yo kuitjuhu cháxkje xi tsésuhun Egipto.

⁶ As'ai kingjénne ntsja Aaron ntánijua xi tjín Egipto ko tsitju cháxkje xi kitsesúhun nga ngúsuhun Egipto.

⁷ Tunga b'ahá ta incha kits'ín játj'e xi tjín Egipto. Incha kits'ínchjén tj'ehe. Ta kits'ín nga kis'e cháxkje Egipto.

⁸ As'ai nda rei faraon kinchjaha Moise ko Aaron ko b'a kitsúhu:

—Tinchíhuu Ntíanu Jehova nga kakjexinna cháxkje ko kakjexihin xuta naxinantána. Tsjanté nga kuitju xuta naxinantáhi tú xi ngjuai koho ra chje Ntíanu Jehova.

⁹ B'a kitsú Moise:

—Nku kjuanda, t'inyaní kj'é mje nga kuankintjáhi ji ko já k'aku xi yjankihi ko xuta naxinantáhi, tú xi ngjuai t'axihin ri cháxkje ko ngjuai t'axihin ra ni'yahi nga nkuhú aya ntáje s'e.

¹⁰ —Ndyjunní —kitsú nda rei faraon.

—B'a ts'ian xi nkú nga tíbixín —kitsú Moise—. B'a ts'ín chahani nga najmi tjín kj'ai xi nkúhu Jehova xi Ntiani. ¹¹ Ngjuai t'axihin cháxkje ko ngjuai t'axihin ni'yahi ko ni'yaha já k'aku xi yjankihi ko ni'yaha xuta naxinantáhi nga nkuhú aya ntáje s'e.

¹² As'ai incha tsitju Moise ko Aaron ni'yaha nda rei faraon. Moise tsankihi Ntíaná Jehova nga kjéxin cháxkje xi kits'ín nibánehe nda rei faraon. ¹³ B'a kits'ín Ntíaná Jehova xi nkú nga kitsú Moise. Incha k'ien cháxkje xi tjín aya ni'yo, xi tjín natsiun ko xi tjín ajin jño. ¹⁴ B'i ngján y'éntu stín xuta cháxkje k'ien ko kitsjen nta sen Egipto. ¹⁵ Tunga nk'ie nga kikie nda rei faraon nga kichjuxihin ni xu'bi, kits'ín ndjá animaha ko najmi tsasínñjuhu Moise ko Aaron. B'a kits'ín xi nkú nga kitsú títjun Ntíaná Jehova.

B'i ts'ín kis'e natí nga ngúsuhun Egipto

¹⁶ As'ai Ntíaná Jehova kinchjako Moise. B'i kitsúhu:

—B'a t'ihin Aaron: “Ndjaihi yánisehi ndyjo xi tjín t'anankiu tu xi natí katumaha ndyjo xi tjín nga ngúsuhun Egipto.”

¹⁷ B'a incha kits'ín. Kui nga Aaron kingjáha ra yánisehe ndyjo xi tjín t'anankiu ko natí kama. Kis'ehe natí xuta ko chu. Natí kama ngayjee ndyjo xi tjín nga ngúsuhun Egipto. ¹⁸ Ngayjee xi tjín kis'ehe natí. As'ai játj'ee ta mjehe nga k'uasje natí. Kits'ínchén tj'ehe, tunga najmi kamahá ra ts'asje natí. ¹⁹ B'a incha kitsúhu játj'ee nda rei faraon:

—Ntiqha jóo kits'ín ni xu'bi.

Tunga kits'ín ndjáhá animaha nda rei faraon ko najmi kits'ínsihin jóo. B'a kits'ín xi nkú nga kitsú tíjju Ntiqaná Jehova.

B'i ts'ín kis'e natse Egipto

²⁰ As'ai Ntiqaná Jehova kinchjako Moise. B'i kitsúhu:
—Tajyun tajyun tisintjein ndyjunni. T'insehi nda rei faraon nk'ie nga ngjuai ntáje ko b'a t'ihin: “B'a títsu Ntiq Jehova: Tjenntéhi nga katitju xuta naxinantána tu xi ts'íintsjohona. ²¹ Tsa najmi k'uaointeihí xuta naxinantána nga kuitju, tu xí nkjihín natse ts'in nibánehe ji ko já k'aku xi yjankihi ko xuta naxinantáhi. Tséyaha natse ni'yahi ko ni'yaha xuta Egipto ko ngayjee ante xi má nga tjíntu. ²² Tunga nk'ie nga b'a kamoo, ts'inkj'a t'axihin ni xu'bi ante Gosen, yo má nga tjíntu xuta naxinantána, tu xi ndaha nku natse najmi s'ehe yo. B'a n'e chahani nga an Jehova tíjña asuntee. ²³ Ngabi ts'ian ajihin xuta

naxinantána ko ajihin xuta naxinantáhi. Ndyjunni kama kjuankjún xu'bi.”

²⁴ B'a kits'in Ntíaná Jehova. Tu ni xí kis'ehé natse ni'yaha nda rej faraon ko ni'yaha já k'aku xi yjankihi ko nga ngúsuhun Egipto. Kits'ínkatsún natse ni xi tjín t'anankiu. ²⁵ As'ai nda rej faraon kinchjaha Moise ko Aaron ko b'a kitsúhu:

—Tankínkoho chje Ntíanuu, tunga najmi tu bitjunú Egipto.

²⁶ B'a kitsú Moise:

—Najmi nda tjín tsa b'a n'ei. At'aha chu xi n'e mai chje nga 'baihi Ntiani Jehova, kui xi najmi sasihin xuta Egipto. Tsa xuta Egipto skueni nga chje tí'bai chu xi najmi sasihin, ¿a najmi ndjiohó k'uéni nga ts'íink'ienni? ²⁷ Kui nga jan nistjin n'eheni niyá nga kuankiin ante kixiu. Yo k'uaihi chje Ntiani Jehova xi nkú nga kuitsuni nga n'ei.

²⁸ B'a kitsú nda rej faraon:

—Tsjanténuu nga kuankiún ante kixiu tu xi k'uaihi ruu chje Ntíanuu Jehova. Tunga najmi tu 'yúhún nkjin bankiún. Ta chubantjainú ko an.

²⁹ B'a kitsú Moise:

—Nk'ie nga ja kuitja ei nginkuin, kuankihi Ntia Jehova nga ts'íinkji t'axihin natse ndyjunni ko nga ts'íinkji t'axihin já k'aku xi yjankihi ko xuta naxinantáhi. Tunga najmi tu n'ejóni éhin, tsa askahan najmi k'uaiteihi xuta Israel nga ngjuai tsjáha chje Ntia Jehova.

³⁰ As'ai tsitju Moise ni'yaha nda rej faraon ko kinchjako Ntíaná Jehova. ³¹ Kits'ín Ntíaná Jehova ni

xi kitsú Moise. Kits'ín t'axíhín nda reí faraon ngayjee natse, kui ko já k'aku xi yjankihí ko xuta naxinantáha. Ndaha nku natse najmi ta kis'ehe.

³² Tunga kits'ín ndjáhá animaha nda reí faraon ko najmi kitsjánte nga ngjuai xuta Israel.

B'i ts'ín nibanehe ch'in chuhu xuta Egipto

9 As'ai Ntíaná Jehova kinchjako Moise. B'i kitsúhu:

—T'insehi nda reí faraon ko b'a t'ihin: “B'i títsu Jehova, Ntíaha xuta hebreo: Tjenntéhi nga katitju xuta naxinantána tu xi ts'íintsjohona. ² Tsa najmi k'uaínteihí nga kuitju ko n'ek'íentu'yún sai, ³ nga'yúhún Jehova ngjuai kontraha chu xi tjíhin. Nku ch'in xi tu xí 'yúhún tsjén, kui xi ts'íínk'iehen ndje, búrrúu, chu kamello, turu ko chutsanko. ⁴ Ngabi ts'íín Jehova ajihín chu xi tjíhin xuta Israel ko ajihín chu xi tjíhin xuta Egipto, tu xi najmi kuayáha ndaha nku chu xi tjíhin xuta Israel.”

⁵ Ko ta y'éjña nistjin Ntíaná Jehova nga b'a ts'íín. B'i kitsú:

—Ndyjuni b'a ts'ian.

⁶ Nistjin xi ma ndyjuun b'a kits'ín Ntíaná Jehova. K'ien ngayjee chu xi tjíhin xuta Egipto, tunga máha chu xi tjíhin xuta Israel, ndaha nku najmi k'ien.

⁷ As'ai kits'ínkji nda reí faraon nku xi ngjisehe chu xi tjíhin xuta Israel, ko kíkíe nga ndaha nku najmi k'ien. Tunga kits'ín ndjáhá animaha nda reí faraon ko najmi kitsjánte nga kuitju xuta Israel.

B'i ts'ín kingaha tsé xuta Egipto

⁸ As'ai Ntíaná Jehova kinchjako Moise ko Aaron. B'i kitsúhu:

—Chjúbó nku stín nasu xi tjíntuyá má chjan nínkuan. As'ai Moise kuaténdzjo nk'a nasuu nginkun nda rei faraon. ⁹ Ndyjo kama nasuu. Kui xi s'e nga ngúsuhun Egipto ko tsé ch'onk'un ts'íín ngjaha ngayjee xuta ko chu xi tín.

¹⁰ As'ai Moise ko Aaron incha jakj'á nasu xi tjíntuyá má chjan nínkuan ko ngjisehe nda rei faraon. Yo tsaténdzjo nk'a Moise nasuu ko kingjaha tsé ch'onk'un xuta ko chu. ¹¹ Játj'ee najmi kama incha j'aisehe Moise ngat'aha tsé ch'onk'un xi yjaha. At'aha játj'ee ko ngayjee xuta Egipto kingjaha tsé ch'onk'uun. ¹² Tunga kits'ín ndjáhá Ntíaná Jehova animaha nda rei faraon ko najmi kits'ínsihin Moise ko Aaron. B'a kits'ín nda rei faraon xi nkú nga kitsú Ntíaná Jehova nga kinchjako Moise.

B'i ts'ín kik'a ts'índjio Egipto

¹³ As'ai Ntíaná Jehova kinchjako Moise. B'i kitsúhu:

—Tajyun tajyun tisíntjein ndyjunni. T'insehi nda rei faraon ko b'a t'ihin: “B'i títsu Jehova, Ntíaha xuta hebreo: Tjenntéihi nga katitju xuta naxinantána tu xi ts'ííntsjohona. ¹⁴ At'aha ts'in nibáneñjaha nd'ái ngayjee kjua'unna, ji ko já k'aku xi yjankihi ko xuta naxinantáhi, tu xi chahani nga najmi tín sa kj'ái xi nkúhu an nga ngúsuhun asuntee. ¹⁵ Kama nd'áihi tsakuchjihi ra nga'yúnna ji ko xuta naxinantáhi nga kits'in nibáneuu nku kjua'un chánka kai. Tsa b'a

kits'ian, ja ra nd'ai tsayahani kai. ¹⁶ Tunga títsjantéhé ra nga kuinchun tík'uin tu xi chahani nga'yúnna ko tu xi skuehena ngayjee xuta xi tjín asuntee. ¹⁷ Ndaha tsa b'a títs'ian, tunga tu nkú najmi tí'baíhí ri kjuá xuta naxinantána nga kuitju. ¹⁸ Ndyjunní kui chubá xu'bí nku ts'índjio xi tu xí 'yúhún ts'ink'a, xi najmi kjee b'a ts'ín b'a santa nkúhu nga kamanda Egipto. ¹⁹ Kui nga n'ekjéhini xi kuinchá'yún chu xi tjíhin ko ngayjee ni xi tjíntuhi natsin ján. At'aha nk'ie nga k'ua ts'índjio, ts'ínk'ien ngayjee xuta ko chu xi tjíma natsin ján, xi najmi tjíntunkí nku ni'ya.”

²⁰ K'ua já k'aku xi yjankihí nda rei faraon kitsankjún ni xi kitsú Ntíaná Jehova ko kits'ínk'íentu ni'ya já musuhu ko tsinchá'yún chu xi tjíhin. ²¹ Tunga tjíhín xi najmi nkjún kamaha ni xi kitsú Ntíaná Jehova. Jnáha y'entu já musuhu ko chu xi tjíhin.

²² As'ai b'a kitsúhu Ntíaná Jehova Moise:

—Ndjennk'ái ntsai nk'a ján tu xi k'uaaha ts'índjio nga ngúsuhun Egipto. K'uaanehe xuta ko chu ko ngayjee jná xi tjín Egipto.

²³ Kingjénnk'a ntsja Moise nk'a ján, ko Ntíaná Jehova kits'ín nibá ch'on ko ts'índjio ko kits'ínxuntu nd'ích'on t'anankiu. Kits'ínk'a Ntíaná Jehova ts'índjio nga ngúsuhun Egipto. ²⁴ Kik'a ts'índjio ko tsixuntu nd'ích'on. Tu xí 'yúhún ts'índjio xi kik'a, xi najmi kjee b'a ts'ín b'a santa nkúhu nga tjín xuta Egipto.

²⁵ Kui ts'índjio kits'ínkatsún ngayjee ni xi tjín Egipto, ni xi kis'e natsin ján. Kits'ínk'ien xuta ko chu. Kits'ín xixi ngayjee jná xi tjín ko tsakjántse ngayjee yá xi

tjín Egipto. ²⁶ Nku tutu ante Gosen má nga tjíntu xuta Israel ndahachí najmi kik'a ts'índjio.

²⁷ As'ai nda rei faraon kits'ínkji xi ngji nchjaha Moise ko Aaron ko b'a kitsúhu:

—Títs'inkíé yjonq nga jé títs'ian. Kixihí ts'ín Ntíanuu Jehova. Xuta ngatitsun ní an ko xuta naxinantána. ²⁸ Tinchíhuu Jehova tu xi katsjenngáyaha nd'ích'on ko ts'índjio. Tsjanténuu nga kuankíún. Najmi ta k'uechjá sahanuu.

²⁹ B'a kitsú Moise:

—Nk'ie nga kuitjusje ei ajin nantio, tjen'yún ngjuennk'áná ntsa nk'a ján nga kuinchjaka Ntia Jehova. Najmi ta kjuaneyaha ch'on ko najmi ta s'e saha ts'índjio tu xi chahani nga Jehova ts'e asuntee.

³⁰ Tunga be sisinná nga ji ko já k'aku xi yjankihi najmi kjeé yankjún kjuaxiu Ntia Jehova.

³¹ Nk'ie nga b'a kamoó, naxú lino ko tu cebada tsatsun tente, at'aha tu cebada ja títju 'yu ko naxú lino ja tjíhin naxú. ³² Najmi chuminihi xi kamaha tu niñu ko tu centeno, at'aha najmi kjeé s'entje.

³³ Nk'ie nga tsitju Moise ajin nantio askahan nga kinchjako nda rei faraon, as'ai kingjénnk'a ntsja nk'a ján nga kinchjako Ntíaná Jehova. Tjen'yún kitsjenngáyahá ts'índjio ko ch'on, ko najmi ta kik'aha ts'íu. ³⁴ Tunga nk'ie nga kkie nda rei faraon nga najmi ta táb'aha ts'í ko ts'índjio ko nga najmi ta tífaneyaha ch'on, ta kits'ín ngáha ngatitsun. Kits'ín ndjá animaha kui ko já k'aku xi yjankihi. ³⁵ Kits'ín ndjá animaha nda rei faraon. Najmi kitsjánte nga

kuitju xuta Israel xi nkú nga kitsú tíjün Ntíaná Jehova nga kits'ínkinchja Moise.

B'i ts'in kikjine chjubo ngayjee jná xi tjín Egipto

10 As'ai Ntíaná Jehova kinchjako Moise. B'i kitsúhu:

—T'insehí nda rei faraon. An ní títs'ian nga ndjá títs'eya animaha kui ko já k'aku xi yjankihí, tu xi ajihín jóo kuakuchjáhina kjuankjún i xi ts'ian. ² B'a ts'ian tu xi k'úínyaha ri ntíhi ko ntí xi s'ehe ntíhi ni xi kits'ian Egipto ko kjuankjún i xi kits'ian ajihín xuta Egipto. B'a n'e chahanu nga an xi Jehova.

³ As'ai Moise ko Aaron incha j'aisehe nda rei faraon ko b'a kitsúhu:

—B'i títsu Ntia Jehova, Ntiha xuta hebreo: “¿A tu nkú nk'ahá n'esjei yjohí nginkán? Tjenntéhi nga katitju xuta naxinantána tu xi ts'íintsjohona. ⁴ Tsa tu nkú najmi k'uaíntehé ri nga kuitju, chjuba ts'in nibá ndyjunní asun Egipto. ⁵ Kui xi tsésuhun Egipto nga ndaha najmi ta kama chjhi t'anankiu. Kjine ni xi ts'anki askahan nga kik'a ts'índjio ko kjine ngayjee xkaha yá xi tjín. ⁶ Tséyaha chu aya ni'yahí ko aya ni'yaha já k'aku xi yjankihi ko xi ts'e ngayjee xuta Egipto. Kui ni xu'bi xi ndahachí najmi kieke xi cháhí ko ta ndaha na'mi cháhí nistjin nga y'entu nk'ie. Ta ndaha najmi kjee b'a ma.”

Nk'ie nga ja kamaha Moise nga b'a kitsú, kits'ínk'ótjiya ko tsitju nginkun nda rei faraon. ⁷ As'ai kinchja já k'aku xi yjankihí nda rei faraon nga b'a incha kitsúhu:

—¿Nkjé kjin ngjuént'íáhā ni xi títs'ín ndāi?
Tjenntéíhī xutā xu'bo nga katji ts'íntsjoĥo Jehova xi
Ntiāhā maha. ¿A najmi kjéhé yai nga najmi tā
chumini xi tjíhin Egipto?

⁸ As'ai ndā rej faraon tā kinchjahá ngáhā rā Moise
ko Aaron ko b'a kitsúhu:

—Tankín n'etsjohō Jehova xi Ntīanuū maha.
Tunga, ¿yá xi incha ngjuāi?

⁹ B'a kitsú Moise:

—Kuankínkoī já ntíni ko istinchjínni ko já chá xi
tjín ajinni ko chutsankani ko turuni. At'ahā kui s'í
chánkani xu'bi xi n'esjeihī Ntiā Jehova.

¹⁰ B'a kitsú ndā rej faraon:

—¿A b'a manūu nga Jehova ngjuāikonūu ko nga an
tsjanténūu nga ngjuāikonūu ntínūu? Tíbaku chji chjiu
nga mjenuū ch'anachanú. ¹¹ Najmi. Najmi kama.
Tankín n'etsjohō Jehova jun xi ja chó, at'ahā kui niū
xi tíbinchiu.

Tsich'onsje Moise ko Aaron nginkun ndā rej faraon.

¹² As'ai Ntiáná Jehova kinchjako Moise. B'i kitsúhu:

—Ndjennéi ntsai Egipto tu xi kj'uaíhi chjuba xi
ts'íinkje ngayjee ni xi kits'ínk'anki ts'índjio.

¹³ Kingjénne yánisehe Moise Egipto, ko Ntiáná
Jehova kits'ín nibánehe Egipto nku ntjo xi nibaha má
tju ts'íu. Nku nistjin ko nku nistjen kama ntjo, ko
nistjin xi ma ndyjuun ntjo xi nibaha má tju ts'íu
j'aiko chjuba. ¹⁴ Kitsesúhun chjubo nga ngúsuhun
Egipto. Tu ni xí kis'ehé chjuba ngayjee Egipto xi nkú
nga ts'ín najmi kjee s'e ko najmi tā s'e saha askahan.

¹⁵ Y'é'ma chjubo tu má xi tjehén ni ko íxí kama

jyuhún t'anankiu. Kikjine chu ngayjee jñá xi tjín t'anankiu kò ngayjee tu xi yjahá yátu xi ts'anke nga kik'a ts'índjio. Ndaha nku xka xkfén najmi ta kis'ehe ra yóo, kò ta ndaha nku jñá xkfén najmi ta kis'ehe nga ngúsuhun Egipto.

¹⁶ As'ai nda rei faraon tjen'yún kinchjahá ra Moise kò Aaron kò b'a kitsúhu:

—Títs'inkié yjona nga jé títs'ian nginkun Jehova xi Ntíanuu maha kò nginkun. ¹⁷ Tíbankinuu nga tu nd'aihi n'endyat'a sanú jéna kò chubantjáiú nginkun Jehova xi Ntíanuu maha, tu xi kats'ínkji t'axíhinna tsa tu kui kjuanima chánka xu'bi.

¹⁸ Tsitju Moise nginkun nda rei faraon kò kinchjako Ntíaná Jehova. ¹⁹ As'ai tu xí 'yúhún ntjo xi kits'ín nibá Ntíaná Jehova xi nibaha má fintjai ts'íu. Kui xi kikjexín chjubò kò ngji kjaník'ajin ntáchak'un xi 'mi Ntáchak'un Ni. Ndaha nku chjubá najmi ta kis'ehe nga ngúsuhun Egipto. ²⁰ Tunga kits'ín ndjáhá Ntíaná Jehova animahá nda rei faraon. Najmi kitsjante nga kuitju xuta Israel.

B'i ts'ín kama jyun nga ngúsuhun Egipto

²¹ As'ai Ntíaná Jehova kinchjako Moise. B'i kitsúhu: —Ndjentéi ntsai nk'a ján tu xi katuma jyun sénséhen Egipto, nga ixí kamahá ts'íínko xuta ninti jyuun.

²² As'ai kingjénte ntsja Moise nk'a ján kò tu ni xí kama jyun sénséhen nga ngúsuhun Egipto jan nistjin tjíhin. ²³ Jan nistjin tjíhin najmi ch'a kama chjihí xinkjín kò najmi ch'a tsisintjen ante xi má nga tjíntu.

Tunga máha ngayjee xuta Israel, najmi kama jyun aya ni'yaha.

²⁴ As'ai nda rei faraon kits'ínkji xi kinchjaha Moise ko b'a kitsúhu:

—Tankín n'etsjoho Jehova ko ta tankínko ntínuu. Tunga t'entunú ei chutsankanuu ko turunuu.

²⁵ B'a kitsú Moise:

—¿A jihí k'uaíni chu xi n'ek'iein ko xi k'úétii nga k'uaíhi chje Ntiani Jehova? ²⁶ Chu xi tjinni ta kuankínkoj. Ndaha nku chu najmi s'entu. At'aha kui xi chjúbéi nga n'etsjoihi Ntiani Jehova ko najmi yai mí chuhu xi kamachjenni nga n'etsjoihi Ntia Jehova santa nkúhu nga kuichij yo.

²⁷ Tunga kits'ín ndjáhá Ntiana Jehova animaha nda rei faraon. Najmi kits'ín yu nga kuitju xuta Israel.

²⁸ B'a kitsúhu Moise:

—Tiyú t'axínni ko chíhin yjohi nga najmi ta skue saha ra. At'aha nistjin nga kjúáise saní, kuayání.

²⁹ —Nda tjin —kitsú Moise—. Najmi ta kjúáise saha ra.

B'i ts'in kitsúyaha Ntiana Moise nga kuayá ntí tjun xi t'ihin xuta Egipto

11 As'ai Ntiana Jehova kinchjako Moise. B'i kitsúhu:

—Nku kju'a'un chánka ts'in nibáne saha nda rei faraon ko xuta Egipto. Askahan nga ja kj'ua kju'a'un chánka xu'bi tsjántenuu nga kuitju yo, ko santaha kui kuanka tjennkinuu nga kuitju síun yo. ² Chubakoi xuta naxinantóo nd'ai. B'a t'ihin já x'iun ko

jminchjún nga nkú nkú katankihí xutá xi tjíntut'á tiñahá ni'yahá ni xi kamandakoho toon sine kò toon taba.

³ Ntíaná Jehova kits'ín nga xutá Egipto nda ts'ín tsasehe xutá Israel. Moise tá kiyankjún Egipto. Kikienkjúhún já k'aku xi yjankihí nda rei faraon kò xutá Egipto.

⁴ B'a kitsúhu Moise nda rei faraon:

—B'i títsu Ntia Jehova: “Nga masen nistjen an kj'ua nga ngúsuhún Egipto. ⁵ Kuayá ngayjee ntí tjun xi tjíhín xutá Egipto, santaha ntí tjuhún nda rei faraon xi tjíhín xá kò santaha ntí tjuhún na musu xi tí'o. Kuayá ya ngayjee ntí tjun xi tjíhín chu xi tjín. ⁶ Ni xi nkjún ts'ín incha kjintá nusin nusin xutá nga ngúsuhún Egipto. Kui kjuanusin xu'bi xi ndahachí najmi kjee ma kò tá najmi s'e askahan.” ⁷ Tunga máha ajihín xutá Israel, ndaha nku nañá najmi kjintábat'a tsa xutá kò tsa chu, tu xi chahanu nga ngabi ts'ín Ntia Jehova ajihín xutá Egipto kò ajihín xutá Israel. ⁸ Incha kj'uaísena ngatentee já k'aku xi yjankihi kò kuinchakúch'int'ana nga b'a kuitsuna: “T'in, ji kò ngayjee xutá naxinantá xi batexumaihi.” As'ai ní kuitja ma.

Kjahán nkjún tímahá Moise nk'ie nga tsitju nginkun nda rei faraon. ⁹ As'ai Ntíaná Jehova kinchjako Moise. B'i kitsúhu:

—Najmi ts'íinsinnuu nda rei faraon, tu xi b'a ts'ín nkjin kjuankjún i xi ts'in sahana Egipto.

¹⁰ Moise kò Aaron kits'ín ngayjee kjuankjún i xu'bi nginkun nda rei faraon, tunga kits'ín ndjáhá Ntíaná

Jehova animaha ndo. Najmi kitsjánte nga kuitju xuta Israel Egipto.

B'i ts'in y'éjña Ntíaná nga n'esje S'í Pascua

12 Ntíaná Jehova kinchjako Moise ko Aaron nk'ie nga tjintu sa Egipto xuta Israel. B'i kitsúhu:

²—Kui sá xu'bi xi sá tjun katumanuu, sá xi k'uatuts'ihin ra nú. ³ Chubakoo ngayjee xuta Israel. B'a t'ihuun: “Te tjeén sá xu'bi chjúbó nga nkú nkú jun xi tíminuu na'mi nku chutsanka. Nku chutsanka chjúbó xki ni'ya. ⁴ Tunga tsa chuba maha xuta xi tjintu nku ni'ya ko najmi kuichújuaha nga kjineye chutsanko, nda xi batéxumaha ni'yo ko nda xi tijnat'a tiñaha ni'yaha k'uéndako xinkjín tu xi incha kjine ngujihin chu. Ts'ínxi chu xki xi nkú tjín maha xuta xinkjín ko tsjáha nga kjine nga nkú nkú xi nkú tjín kamaha ra. ⁵ Chu xi najmi chuminihi xi k'uhun, kui xi b'a n'ehe, chu x'in xi tjihin nku nú. Kama b'a n'ehe chutsanka ko tsa chutentsu. ⁶ Chj'atjó chu santaha nga te ñju tjeén sá xu'bi. Kui nistjiun ngayjee xuta Israel ts'ínk'ien chu nk'ie nga ja ma ngjuaintjaihi ts'íu. ⁷ As'ai chjúbé jníhi chu ko kuich'onjnuhu andaihi yáha ankjuaha ni'ya xi má nga chine chu.

⁸ Kui nistjen xu'bo nd'íu n'etsjújiun yjo xi chinoo, ko xka sja ko ninkuan xi najmi tjihin na'yu san chinet'ako. ⁹ Ndahachí najmi tu chino nku te yjo xkfén ko tsa yjo xi tu chjan ntáhá. Tjihin nga n'etsjúyje chu, y'a'yúhún nintaku ko sjai ko ts'ehé.

¹⁰ Najmi tu chuminihi xi n'ek'ankiu. Tsa k'uankinuu chuba nga kama ndjyuu, t'etíjiun nd'íu. ¹¹ B'i ts'ín chinoo nichinee. Ndyjoo najyunnuu, tjayo nténuu, ko tjaya ntsoo yánisenuu. As'ai kitsa kitsa chinoo. At'aha kui xi S'í Pascuaha^a Ntianuu Jehova.

¹² An kj'ua kui nistjen xu'bo nga ngúsuhun Egipto ko ts'in nibánehe ngabaya ngatente ntí tjuhun xuta ko ntí tjuhun chu xi tjín. Ts'ink'íechjá ngayjee ni xi tsuhu ntia xuta Egipto. An Jehova. ¹³ Jníhi chutsanko n'echjón tu xi kuakuchjihinu ni'ya xi tintsubayo. Skue jníu ko kj'uat'a niyánuu. Ndaha nku xuta ts'ajun najmi kuayá nk'ie nga ts'in nibánehe ngabaya xuta Egipto.

¹⁴ Tjihin nga n'ekj'áítsjon nistjin xu'bi. Nku s'í chánka n'e moho Ntianuu Jehova. S'ejña sín nga b'a n'oo. Ntje xi s'enuu ta tjihin nga k'uasje s'íu. ¹⁵ Yatu nistjin chinoo ninkuan xi najmi tjihin na'yu san. Nistjin xi tjuun najmi ta s'ehe na'yu san ni'yanuu. Tu yáhá ni xi kjine ninkuan xi tjihin na'yu san nistjin yatu xu'bi kuich'onsje ajihin xuta Israel. ¹⁶ Nistjin xi tjuun ko nistjin xi yatuu kama ñjakúko xinkiu. Nkjúhún ni xi kama. Kui nistjiun najmi ch'a xi ts'íinxá. Tu nichinehé xi kama s'enda.

¹⁷ Nga chine ninkuan xi najmi tjihin na'yu san, s'í n'e mo. At'aha kui nistjiun kik'onsjenuu Egipto xi nkú ts'ín y'ahanuu xinkiu. S'ejña sín nga b'a n'oo. Ntje xi s'enuu ta tjihin nga k'uasje s'íu. ¹⁸ Sá xi tjuun chinoo ninkuan xi najmi tjihin na'yu san. Nk'ie nga

---

^a 12:11-13, 27 “Pascua” b'a ts'ín fane xi nkúhu “f'at'a niyá” ko tsa “fasun nk'a” nga én hebreo.

ngixuhun nga te ñju tjeén sóo nga b'a n'oo santaha ngixuhun nk'ie nga kan nku tjeén sóo. ¹⁹ Najmi tjihin nga s'e na'yu san ni'yanuu yatu nistjin tjihin. Tu yáhá ni xi kjine ninkuan xi tjihin na'yu san, ndaha tsa xuta xi xin nankihi ko ndaha tsa xuta Israel, kui xi kuich'onsje ajihin xuta Israel. ²⁰ Ndaha nku ni xi tjihin na'yu san najmi tu chino. Tu má xi tjeén ni nga kuintsuboo, ninkuan xi najmi tjihin na'yu san chinoo.

B'i ts'ín kitsúyaha Moise xuta Israel xi nkú ts'ín incha k'uasje S'í Pascua

²¹ As'ai Moise kinchjañjaha ngayjee jácháha xuta Israel ko b'a kitsúhu:

—Tankínchj'oho chutsanka xuta xi y'ahanuu jun xi tí'minuu na'mi, ko n'ekiohon tu xi n'esjehenu S'í Pascua. ²² Jníhi chu tjihin nga nku ni xinchá. Chjúbó nku ch'á tjiaha yá hisopo ko n'ek'anchiu nga tinúngijiun jnú. Kui xi tich'onjnuhu ngayjee andaihi yáha ankjuaha ni'yanuu. Ndaha nku xi tjin ajinnuu najmi tu kuitjusje ni'yaha kintehe ni nga kama sen.

²³ At'aha Ntíaná Jehova kj'ua nga ts'ín nibánehe ngabaya xuta Egipto, ko nk'ie nga skue jní xi tsich'onjnuhu ngayjee andaihi yáha ankjuanuu, kj'uat'a niyá ankjuu xu'bo. Najmi tsjante Ntíaná Jehova nga kjuas'en ni'yanuu xi tsjá ngabayoo.

²⁴ N'etjusun síun kjuatéxuma xi títsjanuu nd'ai, ko ta kats'íntjusun sín ntje xi s'enuu. ²⁵ Nk'ie nga kuitjás'oon ante xi Ntíaná Jehova kitsúya tíjtu nga tsjánuu, tu nkú tjihin ni nga n'esjo s'í xu'bi. ²⁶ Ko

nk'ie nga ngjuásjayanuu ntínuu: “¿Nkú tsuhu ra ni xi n'eé nga n'esjeé S'í Pascua?”, ²⁷ b'a t'ihun: “Chu xu'bi xi n'ek'ien tsuhu ra Pascuaha Ntíaná Jehova. At'aha nk'ie nga kits'ín nibánehe ngabaya ntíhi xuta Egipto, jat'a niyáha xuta Israel xi tjíntu Egipto ngabayoo. B'a ts'ín kits'ínk'ankihi xutaná.

As'ai tsasinkúch'in xuta Israel nga kits'íntsjoho Ntíaná Jehova ²⁸ ko ngji ts'íntjusun tente én xi Ntíaná Jehova kitsjáha Moise ko Aaron.

B'i ts'ín incha k'ien ntí tjuhun xuta Egipto

²⁹ Nk'ie nga masen nistjen Ntíaná Jehova kits'ín nibánehe ngabayoo ngayjee ntí tjuhun xuta Egipto, b'aha ra ntí tjuhun nda rei faraon xi tjíhin xá ko santaha ntí tjuhun nda xi kjiya'yún nubayá ko ngayjee ntí tjuhun chu xi tjín. ³⁰ Kui nistjen xu'bo tsisintjen nda rei faraon ko já k'aku xi yjankihi ko ngayjee xuta Egipto. Xáahan incha kikjintáya ba xuta nga ngúsuhun Egipto, at'aha najmi kis'e ni'ya xi má nga najmi kis'ejña nku animá.

³¹ Ta kuihi nistjen xu'bo nda rei faraon kits'ínkji xi kinchjaha Moise ko Aaron ko b'a kitsúhu:

—Títjusjoho xuta naxinantána jun ko xuta Israel. Tankín n'etsjohoo Ntía Jehova xi nkú nga tsixiún.

³² Chjúbó chutsankanuu ko turunuu xi nkú nga tsixiún ko tankiún. Ko tinchíntjainú ko an.

³³ Xuta Egipto tsinchá kitsa xáha xuta Israel nga incha kuitju Egipto. Kitsa kik'onsje, at'aha: “Ja kuayá tenteé ei ni”, incha kitsú. ³⁴ Najmi kjee tjíhin na'yu san na'yu ninkuahan xuta Israel nk'ie nga

tsitjuko. Nayjun tjebehe kik'otikjájnu na'yuhu nga incha y'ésun tjia. ³⁵ Ko incha kits'ín xi nkú nga kitsúhu Moise. Incha tsankihí xuta Egipto ni xi kamandakoho toon sine ko toon taba ko najyun. ³⁶ Ntíaná Jehova kits'ín nga xuta Egipto kisasíhin xuta Israel ko kitsjáha tu mí nihí ni xi tsankihí. B'a ts'ín xuta Israel kikje'áha ra xuta Egipto ni xi tjíhin.

B'i ts'ín incha tsitju xuta Israel Egipto

³⁷ Tsitju xuta Israel nanki Ramses nga incha ngji ante Sukot. Ma ra jun unchan mií já x'ín xi tsuku incha yjaha. Kja'ái jminchjún ko já ntú. ³⁸ Ta incha kitsjennkíhi nkjin nkjún xuta xi tu má xi tje'hén ni nankihí ko nkjin nkjún chutsanka ko turu.

³⁹ Kits'ínnakoho ninkuan na'yu xi b'ahá tjún incha tsitjuko Egipto, na'yu xi najmi tjíhin na'yu san. At'ahá nk'ie nga tsanka tjennkihí xuta Egipto, ndaha najmi kisakúntehe nga y'énda nichine.

⁴⁰ Nju unchan ko katé nú kamaha xuta Israel nga y'entu Egipto. ⁴¹ Nk'ie nga tsichukjet'a nú xi ñju unchan ko katée, ta kuihi nistjin xu'bo incha tsitju xuta Israel Egipto nga y'ay'ahá ra xinkjín xutaha Ntíaná Jehova.

⁴² Kui nistjen xu'bi Ntíaná Jehova kikuntá xuta Israel nk'ie nga kik'onsjehe Egipto. Kui nga nistjen xu'bi tjíhin nga k'úéntu tík'uhun xuta Israel ko ntje xi s'ehe nga skuenkjún Ntíaná Jehova.

B'i ts'ín y'éjña Ntíaná yá xi kama kjine nichinehe S'í Pascua

⁴³ Ntíaná Jehova b'a kitsúhu Moise ko Aaron:

—Kui ni xu'bi xi tíb'ejña nga n'e S'í Pascua. Ndaha nku xi najmi ntjehe xuta Israel tjehe ra najmi kama kjine nichinehe S'í Pascua. ⁴⁴ Tunga kamahá kjine niu tu má musuhú ni xi toon kich'atseko ho tsa ja kin'ehe ni circumcision. ⁴⁵ Xi xin nibáha ko xi toon ts'ínxántjahi najmi kama kjine nichinehe S'í Pascua. ⁴⁶ Aya ni'yahá chine niu. Ndahachí nku te yjoho chu najmi n'esje natsiun ko ta ndaha najmi chjút'okjá nintahá chu. ⁴⁷ B'a ts'ín ngayjee xuta Israel. ⁴⁸ Tunga tsa tjíntujínnuu xuta xi najmi ntjehe xuta Israel tjehe ra ko mjehe k'uasje S'í Pascuahá Jehova, tíjtjun kan'ehe ni circumcision ngayjee já xi tjin ni'yaha. As'ai ní kama k'uasje s'íu. Ja kuichú ma xi nkúhu xuta xinkiu. Najmi kama kjine nichinehe s'íu xi najmi kin'ehe ni circumcision. ⁴⁹ Ngúsuhún ts'íntjusun ni xu'bi xuta Israel ko xi tjíntujínnuu xi najmi ntjehe xuta Israel tjehe ra.

⁵⁰ B'a kits'ín ngayjee xuta Israel. Xi nkú nga kitsú Ntíaná Jehova nga kinchjako Moise ko Aaron, b'a incha kits'ín xuto. ⁵¹ Ta kuihi nistjin xu'bo Ntíaná Jehova kik'onsje xuta Israel Egipto nga y'ay'ahá ra xinkjín.

B'i ts'ín kitsúyaha Moise xuta Israel xi nkú ts'ín ts'íink'áitsjen ni xi kits'ínkoho Ntíaná

13 Ntíaná Jehova kinchjako Moise. B'i kitsúhu:
²—Ngayjee ntí tjun xi ts'hin xuta Israel an

kama ts'an kō ngayjee ntí tjuhun chu xi s'ehe.

³ As'ai Moise b'a kitsúhu xuta naxinantóo:

—N'ekj'áitsjon nistjin xu'bi nk'ie nga Ntíaná Jehova tsakúchji nga'yún chánkaha nga ts'asjenuu Egipto má kin'e manuu xuta musu. Najmi tu chino ninkuan xi tjíhin na'yu san. ⁴ Sá abib kich'aá nd'ai nga kuitju. ⁵ Kui sá xu'bi tjíhin nga n'esjo s'íu nk'ie nga ts'íinkjas'ennuu Ntíaná Jehova ante xi má nga tu ni xí tjíhín ntáchiki kō ntsjén, ante má nga tjíntu xuta cananeo, xuta heteo, xuta amorreo, xuta heveo kō xuta jebuseo. Kui ante xi Ntíaná Jehova kitsúya tíjuhun ntje chánuu nga jun kama ts'ajun.

⁶ Yatu nistjin chinoo ninkuan xi najmi tjíhin na'yu san kō nistjin xi yatuhu n'esjoho s'í Ntíaná Jehova.

⁷ Yatu nistjin tu nku ninkuan xi najmi tjíhín ra na'yu san chine nga ngúsuhun má kuintsuboo. Najmi s'e na'yu san kō tsa ninkuan xi tjíhin na'yu san. ⁸ Kui nistjiun b'a t'ihuun ntínuu: “B'a n'e tu ngat'aha ni xi kits'ínkoná Ntíaná Jehova nga ts'asjena Egipto.” ⁹ Xi nkú joyaha tsa nku chuba s'et'a tjanuu kō tsa stjon nga b'a n'oo. B'a ts'ín n'ekj'áitsjon nga tjíhin nga chuba nijmíyahanu kjuatéxumaha Ntíaná Jehova. At'aha kui xi tsakúchji nga'yún chánkaha nk'ie nga ts'asjenuu Egipto. ¹⁰ Kui nga xki nú tjíhin nga n'esjo s'íu xi nkú ts'ín kanéhe.

¹¹ Kō nk'ie nga ngjuaikonuu Ntíaná Jehova ante má nga tjíntu xuta cananeo xi nkú ts'ín kitsúya tíjunnuu kō kitsúyaha ntje chánuu, nk'ie nga ts'íinkjas'ennuu ante xu'bo, ¹² tjíhin nga n'ekjas'ohon ngayjee ntí x'in xi tjun s'enuu kō ngayjee ntí x'in xi tjun s'ehe chu xi

tjínnuu. Xi x'iun Ntíaná Jehova kama ts'e. ¹³ Tunga ntí x'in xi tjun s'ehe búrrúu, nku chutsanka tjíhin nga k'uo nga k'úéchjintjo ngajoho. Tsa najmi k'úéchjintjo ntí búrrúu, chjút'okjó kásin. Kò ta tjíhin nga k'uo chje nga k'úéchjintjo ntí x'in xi tjun s'enuu.

¹⁴ Ndyjun nkiní nk'ie nga ngjuásjayanuu ntínuu: “¿Nkú tsuhu ra ni xu'bi?”, b'a t'ihun: “Ntíaná Jehova tsakúchji nga'yún chánkaha nga ts'asjena Egipto má kin'e maná xuta musu. ¹⁵ Nda rej faraon kits'ín ndjá animaha. Najmi kitsjáná nga kuitjáá Egipto. As'ai Ntíaná Jehova kits'ín nibánehe ngabayoo ngayjee ntí tjuhun xuta kò ntí tjuhun chu xi tjín yo. Kui kjuaha 'baihi raá Ntíaná Jehova ngayjee ntí x'in xi tjun tsihin ra chu, kò 'baá chje nga b'echjintjaá ntí x'in xi tjun tsinná.” ¹⁶ Xi nkú joyaha tsa nku chuba xi s'et'a tjanuu kò tsa stjon nga b'a n'oo, kui chje xu'bi ts'íinkj'áítsjennuu nga Ntíaná Jehova kits'ínchjén nga'yún chánkaha nga ts'asjena Egipto.

B'i ts'ín tsakú niyáha Ntíaná xuta Israel nk'ie nga incha tsitju Egipto

¹⁷ Nk'ie nga tsitju xuta Israel Egipto nga kitsjante nda rej faraon, Ntíaná najmi ngjikoho niyá xi fi naxu ante má tjintu xuta filisteo. At'aha b'a kitsú Ntíaná: “Tu xi najmi kfehe ra k'un xuto kò k'oóya ngáha Egipto nk'ie nga skue kjuachoon.” ¹⁸ Kui nga Ntíaná kits'ínk'íétjindaihi xuta Israel niyá xi fihi ante kixiu, niyá xi bichú ntáchak'un xi 'mi Ntáchak'un Ni.

Tsinchá niyá xuta Israel nga y'a nda ni xi kjaánko nga incha tsitju Egipto. ¹⁹ Ta kik'a Moise nintaha Kuse nga ngji. At'aha Kuse kits'ín nga xuta Israel ngjuaiiko nintaha. B'a kitsúhu: “Kjuaxi kjáihin nga Ntíaná kj'uaísinkonuu. Nk'ie nga b'a kamoo, ei kuankínkohonu nintana.”

²⁰ Sukot incha tsitjuhu xuta Israel ko Etam incha kits'ínkj'áíya, má b'atuts'ihin ra ante kixiu. ²¹ Ntíaná Jehova kitsjen tíjuhun. Nk'ie nga nistjiun nku ninti kitsjenjín Ntíaná nga tsakú niyáha, ko nk'ie nga jyuun nd'í kits'ín tsjen tíjuhun tu xi kits'ín ndzjehen ra. B'a ts'ín nistjin nistjen kits'ihin niyá xuto.

²² Nistjin nistjen kitsjen tíjuhun xuto nintiu ko nd'íu. Ndahachí najmi kits'ínngamaha.

B'i kama nk'ie nga xuta Israel j'atikjá ntáchak'uun

14 As'ai Ntíaná Jehova kinchjako Moise. B'i kitsúhu:

²—B'a t'ihin xuta Israel nga kak'óya ngáha ko kats'ínkj'áíya ankjín Pi-hahiro, ante xi tíñaya masehen Migdol ko ntáchak'uun, ankjín Baal-sefon. Ankjín ante xu'bi incha kats'ínkj'áíya tiña ntáchak'uun. ³ B'a ts'ín b'a kuitsuhu nda rei faraon: “Ndaha najmi be má incha ngjuai xuta Israel. Ja incha kandyja ante kixiu.” ⁴ Tunga ts'in ndjáná animaha nda rei faraon tu xi ngjuai tjennkihínuu. As'ai cha kjuachánkana ngat'aha ni xi ts'inka nda rei faraon ko ngayjee jájuhun. Incha skue xuta Egipto nga an xi Ntia Jehova.

As'ai b'a kits'ín xuta Israel xi nkú nga kitsú Ntíaná.
⁵ Nk'ie nga kik'inyaha nda faraon, nda reihí xuta Egipto, nga kabanka xuta Israel, as'ai kui ko já k'aku xi yjankihí ta ngji kontra ngáha ra xuta Israel ko b'a kitsúhu xinkjín:

—¿Nkú ts'ín ka'baintehená nga kabitjuhu xuta Israel? Najmi ta incha ts'íhín xána.

⁶ Tjen'yún kitsjáhá kjuá nda rei faraon nga s'enda yá xi b'eya nga kján ko ngjiko jájuhún. ⁷ J'ájin jun unchan jájun k'aku xi 'yún maha fiko yá xi ts'ínchjén nga kján. Ngjiko jóo ko ta incha ngjiko ngayje tíkjá yá xi tjín Egipto. Nkú nkú jájun k'aku y'entuyá yóo.
⁸ Ntíaná Jehova kits'ín ndjá animaha nda faraon, nda reihí xuta Egipto, tu xi ngjuai tjennkihi xuta Israel. At'aha nk'ie nga tsitju xuta Israel Egipto, tsakúchji nga'yún xi tjíhín. ⁹ As'ai incha ngji ngayjee jájuhún nda rei faraon, já xi fiko yá nga kján, já xi b'esún ndje nga kján ko já xi sjai kjáhan. Incha tsichu tjenni xuta Israel andai ntáchak'uun, tiña Pi-hahiro, ante xi tíña ankjín Baal-sefon. Yo tjintu xuta Israel nga tíincha ts'ínkj'áíya.

¹⁰ Nk'ie nga kikié xuta Israel nga nibá nda rei faraon ko jájun Egipto, tu ni xí incha kitsankjúhún ko tsankihí Ntíaná Jehova nga kuasinkoho. ¹¹ B'a incha kitsúhu Moise:

—¿A najmi tjíhín tsjó Egipto? ¿A kui kjuaha nga tsich'onsjeheni yo, tu xi ei ante kixii n'ek'iehenni? ¿Á b'a kin'ekohoni? ¿Á tsich'onsjehenni Egipto? ¹² Kui ni xu'bi xi tsixín nk'ie nga tinsuba sai Egipto:

“Tjennténi nga tu nkú n'exát'ahá ri xuta Egipto. Tu

sahá chj́ihí rā nga xutā musuhū j́oō kamaí nga kuayáí ante kixii.”

¹³ Tunga b'ahá kitsú Moise:

—Najmi tu binkjun. Ndjá tincho kō chasoo ni xi ts'ín Ntíaná Jehova nga ts'ínk'an kinu nd'ai. At'aha xutā Egipto xi choo nd'ai ndahachí najmi ta cha sahanu. ¹⁴ Najmi tu fantaha ruu yjonuu. Ntíaná Jehova kjaántjainuu.

¹⁵ As'ai Ntíaná Jehova kinchjako Moise. B'i kitsúhu:

—¿Á an t́inchihíní nga kúásinkohora? B'a t'ihín xutā Israel nga tu nkú katji ndjuhú. ¹⁶ Ndjennk'ái yánisehi. Ndjennéi ntsai ntáchak'uun nga takjanyai, tu xi kj'uya masehen ntáchak'uun xutā Israel. Má kixiu incha kj'ua. ¹⁷ Ts'in ndjá animaha xutā Egipto tu xi tsjénkihinuu. Cha kjuachánkana ngat'aha ni xi ts'inka nda rei faraon kō ngayjee jájun xi t́ihín, xi b'entuyá yá nga kján kō xi t́intusún ndje. ¹⁸ Skue xutā Egipto nga an xi Ntía Jehova nk'ie nga cha kjuachánkana ngat'aha ni xi ts'inka nda rei faraon kō jájun xi b'entuyá yá kō xi b'entusún ndje.

¹⁹ As'ai ntítsjehe Ntíaná xi t́en títjuhun xutā Israel kō ninti xi t́en títjuhun incha kits'ínk'óntjaiya antehe nga astun xuto incha j'a. ²⁰ Kitsjen nintiu nga masehen jájun Egipto kō xutā Israel. Ninti jma kamaha jájun Egipto nintiu, tunga máha xutā Israel kits'ín ndzjehen. Kui nistjen xu'bo ndahachí najmi kama tsichuk'ún tiñaha xinkjín.

²¹ As'ai kingjénne ntsja Moise ntáchak'uun, kō Ntíaná Jehova kits'ín nibá nku ntjo xi tu xí 'yúhún, xi nibaha má tju ts'íu. Nku nistjen kama ntjo kō

tsakjánya ntáchak'uun. Ante kixi kama yo. ²² Incha j'aya xuta Israel má kixihi ntáchak'uun. Kitsjent'áha ntánijuo xi nkú joyaha xjó, nku nga kixihi ko nku nga skjúhun.

²³ As'ai ngayjee jájun xi yjako ndje ko yá xi ts'ínchjén nga kján xi ts'e nda rei faraon jas'en tjennki xuta Israel ko incha tsichu xi nkú ra ma nga masehen ntáchak'uun. ²⁴ Tunga nk'ie nga ja tífi ma seen, ajin nd'í xi títiu ko ajin nintiu tíña Ntíaná Jehova nga tsasehe jájun Egipto. Tu ni xí kama ndyjajihín ra jóo. ²⁵ Kits'ínkatsún ni xi tjíntunkíhi yá xi ts'ínchjén nga kján, nga ndaha najmi ta kama kitsa ngji ndjuhu. As'ai b'a incha kitsú já Egipto: “Tiyúhu xuta Israel. Ntia Jehova tikjántjaihi. Tífi kontraná.”

²⁶ Tunga b'ahá kitsúhu Ntíaná Jehova Moise:
—Tjennéi ntsai ntáchak'uun tu xi kj'üanehe ra ntánijuo jájun Egipto ko yáha ko ndjehe.

²⁷ As'ai kingjénne ntsja Moise ntáchak'uun, ko nga ja tífi ma seen j'ai tsjen ngáha antehe ntánijuo. Nk'ie nga ja tíincha banka jájun Egipto, tu ntánijuohó incha kisatékjoko. B'a ts'ín Ntíaná Jehova kitsungintíhi jájun Egipto ntáchak'uun. ²⁸ J'ai tsjen ngáha antehe ntánijuo. Y'é'ma jájuhun nda rei faraon, yáha ko ndjehe ko ngayjee xi jas'enjin tjennki xuta Israel ntáchak'uun. Ndaha nku najmi ts'anki. ²⁹ Tunga xuta Israel incha j'aya masen kixi nga masehen ntáchak'uun. Kitsjent'áha ntánijuo xi nkú joyaha xjó, nku nga kixihi ko nku nga skjúhun.

³⁰ Kui nistjin xu'bo Ntíaná Jehova kits'ín ndáíhi xuta Israel aya ntsja xuta Egipto. Kikie xuta Israel yjoninte k'iehen jájun Egipto andai ntáchak'uun.

³¹ Nk'ie nga kikie xuta Israel kjuankjún chánka xi kits'ínko Ntíaná Jehova jájun Egipto, kikienkjún Jehova ko kama 'yúntak'un Jehova ko Moise xi nda musuhu maha.

B'i ts'ín kits'intsjoho Moise ko xuta Israel Ntíaná

15 As'ai Moise ko xuta Israel kisehe suun xu'bi Ntíaná Jehova:

An séhe Ntíaná Jehova at'ahá tsakúchji kjuachánkaha.

Kikjaníkj'ajin ntáchak'uun ndje ko xi tjíntusúhun.

² Jehova xi tsjá nga'yúnna ko kui xi sehe, kui xi ts'ínk'ankina.

Kui xi Ntiana ko ts'intsjoho, Ntiahá xi chána ko b'a xían nga kui xi chánka.

³ Nku xi kján kjuachán Jehova, ko Xi Tíjña^a kui xi j'áíhin.

⁴ Ntáchak'uun kikjaníkj'ajin yáha nda rei faraon ko jájuhun Jájun k'aku xi j'ájin nda rei faraon, kui xi ngjijinntí Ntáchak'un Niú.

⁵ Má nankaha ntáchak'uun y'é'maha, incha tsixuntu kinte ntóo xi nkúhu ndjio.

⁶ Tjihin nga'yún ntsa kixi, ji Jehova, ntsa kixi kits'ín xixi kontrahi.

^a 15:3 “Xi Tíjña”, kui xi j'áíhin Ntíaná nga én hebreo, tunga “Jehova” n'echjén nga n'ekjó. Chaseihi Éxodo 3.14,15.

- ⁷ Nga'yún chánkahi kin'echjéin,
 nga kin'exuntui xi kikjánkōhi.
 Kin'e nibáneihī kjuakjahin,
 kits'ínkjehe xi nkúhu xka kixi nga ti.
- ⁸ Nk'ie nga kichjunimai,
 nkuhú má nga kis'entukú ntánijuo.
 Tj'éhen ntóo kisasínkjá xi nkúhu xjó,
 kō kama ndjá má nankahā ntáchak'uun.
- ⁹ B'a kitsú nda kontra:
 “Kfín tjennkia kō kuichu tjennkia.
 Ts'inndzjá ni xi kje'áhā,
 santa nkúhu nga kuichú mana.
 K'uasjé kichana,
 kō ntsa ts'in xixihina.”
- ¹⁰ Tunga kichjunimaní
 kō ntáchak'uun y'é'mahā jóo.
 Incha ngjijinntí xi nkú joyaha tasá,
 ntá xi tū xí 'yúhún kin'ekjijin.
- ¹¹ Ji Jehova, najmi tjín sa kj'aí ntia xi nkúhu ji,
 xi b'a ts'ín tsje kō chánka xi nkúhu ji.
 Ji xi n'ei kjuankjún xi i,
 chánkahá ni xi n'ei.
- ¹² Kingjentéi ntsa kixi,
 kō t'anankiu kitujehen jóo.
- ¹³ Tū ngat'ahā nga ma nimahi,
 tí'bai niyáhá ri xuta naxinantá xi kin'ek'anki.
 Nga'yún chánkahi kin'echjéin,
 nga k'inkoi ante nkjún má nga tinchin.
- ¹⁴ Kuint'é xuta naxinantá xi tjín kō k'uatsé nkjún,
 xuta filisteo ixí tsankjúhún.

¹⁵ Jájun k'akuhu xuta Edom kama ndyjajihin,
 já k'akuhu xuta Moab k'uatsé nkjún,
 kfehe tak'un xi tjíntu Canaan.

¹⁶ Incha katsankjún ko íxí kat'atsé nkjúhún.
 Nga'yún chánkahi kats'ín nimaha xi nkúhu ndjio,
 santa nkúhu nga ja kj'ua xuta xi ts'i,
 xi ji kin'ek'anki, ji Jehova.

¹⁷ Ji k'úín n'ekjas'ei xutahi
 ante xi ji y'endai,
 k'úéntui naxi jñácháhi,
 yo má nga tinchin,
 ante nkjún xi y'ejñai, ji Jehova.

¹⁸ Ji Jehova, batexuma sín
 santaha tu nkjéhé ni.

B'i kits'ín Maria nk'ie nga kits'intsjoho Ntíaná

¹⁹ Nk'ie nga jas'enjin ntáchak'uun yá xi ts'ínchjén
 nga kján jájuhun nda rei faraon ko já xi b'esún ndje,
 Ntíaná Jehova kits'ínxuntunéhe ntánijuaha
 ntáchak'uun. Tunga xuta Israel j'atikjá ntáchak'uun
 xi nkúhu tsa ante kixi niu. ²⁰ As'ai na profeta Maria xi
 na nichja maha Aaron jakj'á nku ni xi 'moya ntsja
 xuta nga ts'ínkjane. Ngayjee jminchjín xingisoo
 kitsjennkíhi nga kitenki ko kits'ínkjane niu.

²¹ B'i ts'ín kise Maria:

Sóhoo Ntíaná Jehova,
 at'aha tu xi 'yúhún tsakúchji kjuachánkaha.
 Kikjaník'ajin ntáchak'uun ndje ko xi tjíntusúhun.

***B'i kama nk'ie nga kama xintáha xuta Israel ante
kixiu***

²² As'ai kitsjá kjuá Moise nga ts'iín niyá xuta Israel. Incha tsitju ante má nga tjíntu xi tiña maha ntáchak'un xi 'mihí Ntáchak'un Ni. Incha ngji ante kixi Shur. Jan nistjin kamaha nga y'ema ante kixiu ko najmi kisakúhu ntánijua. ²³ Nk'ie nga incha tsichu ante Mara, najmi incha kama kik'i ntánijua xi tjín yo, at'aha sja ntóo. Kui nga Mara^a y'ét'aha ra ante xu'bo.

²⁴ As'ai incha kik'atuts'ihin xuta Israel nga kinchjayane Moise.

—¿Mí nihi xi s'já?” —incha kitsú.

²⁵ As'ai kinchjako Moise Ntíaná Jehova nga kuasinkoho, ko Ntíaná tsakúhu nku yá. Jakj'á Moise yóo ko kikjaníkj'ajin ntánijuo. Kama kis'i ntóo.

Yo kikjut'ayá k'un Ntíaná Jehova xuta naxinantóo ko kitsjáha kjuatéxuma ko ni xi incha ts'iín. ²⁶ B'a kitsúhu:

—An Jehova xi Ntíanuu. Tsa kuasinñju ni xi xínnuu nga n'oo ni xi naxu tjín nginkán ko kuínú'yá'ón kjuatéxumana ko n'etjusun ni xi y'ejná, tsa b'a n'oo, najmi ts'in nibánenuu ndaha nku ch'in xi kits'in nibánehe xuta Egipto. At'aha an Jehova xi ts'innkínuu.

²⁷ As'ai incha tsichu ante Elim má nga tjín te jo ante xi tju ntánijua ko cháte ko kan yá natí tjín. Yo kits'ínkj'áíya xuta Israel andai ntóo.

---

^a 15.23 “Mara” tsuhu ra “sja” nga én hebreo.

B'i ts'ín Ntíaná kits'ín nibá manaq

16 As'ai tsitju xuta Israel ante Elim ko incha j'ai ante kixi Sin, ante kixi xi tijñaya masehen Elim ko Sinai. Nku sá masen tjíhin nk'ie nga incha tsitju Egipto kui chubo. ² Ngayjee xuta naxinantóo incha kinchjayane Moise ko Aaron nk'ie nga tjíntu ante kixiu. ³ B'i incha kitsúhu:

—Tu sahá ra nda tjín tsa kits'ínk'ienñi Ntíaná Jehova nk'ie nga tintsu**ba**i Egipto. Yo bintsu**ba**t'ai tik'ú xi tí**in**chaha yjo ko chine**i** santa nkú nga tse sisinn**i**. Tunga juhún já**ik**on**i** e**i** ante kixi xu'bi tu xi n'ek'ien kjint**í**á tenteh**e**n**i**.

⁴ As'ai Ntíaná Jehova kinchjako Moise. B'a kitsúhu:

—Nk'a ján ts'in nibáhanuu ninkuan. Kuixuntu xi nkú joyaha ts'í. Xki n**ist**jin ngju**aik**j'áya xuto ninkuan xi kamaha ra nga kjine nku n**ist**jin. Kjut'ayá k'an tsa ts'**í**ntjusun kju**at**éxumana ko a ra najmi. ⁵ N**ist**jin xi ma juhun kj'uáya ni xi kjine kui chubo tunga ta kj'uáyahá ni xi kjine n**ist**jin xi yatuu.

⁶ As'ai Moise ko Aaron b'a kitsúhu xuta Israel:

—Nga ngixuun choo nga Ntíaná Jehova xi ts'asjenuu Egipto ⁷ ko nga tajyuun choo kju**ach**ánkaha Ntíaná Jehova. At'aha kui xi t**í**nt'é xi nkú ts'ín t**í**chubo. Jehova t**í**chubanó, najmi j**in**. ¿At'aha yáha j**in** nga chubayanéhen**i** ngat'aha ni xi t**í**moo?

⁸ B'a ta kitsú sa Moise:

—Nga ngixuun tsjánuu Ntíaná Jehova yjo xi chinoo ko nga tajyuun tu x**í** tsjáhánuu ninkuan. At'aha t**í**nt'é

xi nkú ts'ín tíchubo nga tíchubanó. ¿Yáha jin? Najmi jin tíchubanéni nga b'a tíbixíún. Ntiq níná Jehova tíchubanó.

⁹ As'ai b'a kitsúhu Moise Aaron:

—B'a t'ihin ngayjee xuta Israel nga kama ñjakú nginkun Ntíaná Jehova, at'aha Ntíaná tínt'é xi nkú ts'ín tíchjanehe xuta.

¹⁰ Nk'ie nga tíchjako Aaron xuta Israel, as'ai ngayjee incha tsase xi tjehe ante kixiu ko tu yohó kama chjihí kjuachákaha Ntíaná Jehova ajin ninti.

¹¹ As'ai Ntíaná Jehova kinchjako Moise. B'i kitsúhu:

¹² —Tínt'e ni xi tíchjanena xuta Israel. Chubakoi. B'i t'ihin: “Nga ngixuun yjo chinoo ko nga tajyuun chinoo ninkuan santa nkúhu nga tsé sisinnuu. Choo nga an Ntíanuu Jehova.”

¹³ Ta kuihi nistjin xu'bo nga ja kama ngixuun, j'aitsesúhun nise codornice má nga tjintu xuta Israel, ko nga tajyuun kis'e xuñu andaihi má tjintu. ¹⁴ Nk'ie nga kindyja xuñiu, kama chji asun t'anankiu ni stubá tíntí xi b'a k'un xujmá k'un. ¹⁵ Nk'ie nga kieke xuta Israel kui niu, najmi kamankjihin mí nihi niu ko b'i ngján b'i incha kitsúhu xinkjín:

—¿Mí nihi xu'bi?^a

As'ai b'a kitsú Moise:

—Kui ninkuahan xi títsjánuu Ntíaná Jehova nga chinoo. ¹⁶ Ko b'i títsu Ntíaná Jehova: “Nga nkú nkú xi nkú tjín kamahanuu, b'a tjín chj'ayo. Jo litru kuakj'á

---

^a 16:15, 31 “Mana” tsuhu ra “¿mí nihi?” nga én hebreo.

xk_i xut_a. Xi nkú t_jín mahanu nga tintsubayo nku ni'ya najyunte, b'a t_jín chj'ayo.”

¹⁷ B'a kits'ín xut_o. T_jín xi 'yún tse j'áya k_o t_jín xi chuba j'áya. ¹⁸ Nk'ie nga kik'a chubak_oho chub_a xi kik'ih_{in}, najmi ts'ankih_i xi 'yún tse j'áya k_o najmi kindyjat'ah_a xi chuba j'áya. Nga nkú nkú j'áya xi nkú t_jín kamah_a r_a nga kj_{in}e.

¹⁹ B'a t_a kitsú Moise:

—Najmi tu ch'a xi kj'uátjo chuba niu, tsa nk'ie nga kama ndyjuun kj_{in}e.

²⁰ Tunga t_jíh_{in} xi najmi kits'ínsih_{in} ni xi kitsú Moise. J'átjo chuba niu nga nistjin xi ma ndyjuun kj_{in}e, kitsú. Kama chjintu k_o kama sen ni xi j'átjo. As'ai kits'ín kjanko Moise xi b'a kits'íun.

²¹ Xk_i tajyun j'áya nga nkú nkú xut_a ni xi kamah_a r_a nga kj_{in}e, k_o nk'ie nga tju ts'íu ma nantá niu.

²² Tunga nistjin xi ma juhun ts'ati nichine incha j'áya. J'áya k_o ts'e nistjin xi ma ndyjuun. Ñju litru jakj'á xk_i xut_a. As'ai ngayjee já k'akuhu xut_a Israel j'ai tsúyah_a Moise niu. ²³ B'a kitsú Moise:

—Kui niu xi kitsú Nt_{ianá} Jehova. Nistjin nkjún ndyjunni, nistjin nkjúhun Jehova. T'echjón nd'ai ni xi t_jíh_{in} nga k'úéchjon k_o n'exu nd'ai ni xi t_jíh_{in} nga n'exu. K_o ngayjee ni xi k'uankinu ch'atjó nga chinoo ndyjunni.

²⁴ B'a incha kits'ín xut_o xi nkú nga kitsú Moise. J'átjo ni xi ts'ankih_i nistjin xi ma ndyjuun k_o najmi kama sen k_o t_a ndaha najmi kama chjintu. ²⁵ As'ai b'a kitsú Moise:

—Chinoo niu nd'ai, at'aha nistjin nkjúhun Ntíaná Jehova nd'ai. Najmi chuminihi xi sakúnuu ajin jñoo nistjin nd'ai. ²⁶ Jun nistjin kama chj'ayo niu, tunga nistjin nkjúhún nistjin xi yatuhu. Najmi chuminihi xi s'e kui nistjiun.

²⁷ Tjín xi incha ngjikj'áya niu nistjin xi yatuu, tunga najmi chuminihi kisakúhu. ²⁸ As'ai Ntíaná Jehova kinchjako Moise. B'i kitsúhu:

—¿Nkjé kjin n'etjusun kjuatéxumana ko ni xi y'ejñá nga n'oo? ²⁹ Katumankjinnuu nga an Jehova kitsjanuu nku nistjin nkjún. Kuihi nga nistjin xi ma juhun tsjahanuu nichine xi ts'e jo nistjin. Kuihi nga tintsubahanu ni'ya najyuntenuu. Najmi tu ch'a xi kuitjusje nistjin xi yatuu.

³⁰ B'a ts'ín kits'ínkj'áiyaha xuto nistjin xi yatuu.

³¹ Manaq kitsúhu xuta Israel niu. B'a k'un xujmáha ndj'ee k'un. Taba niu ko b'a ts'ín chine xi nkúhu niñutsju xiné xi bich'onjnuhu ntsjén.

³² B'a kitsú Moise:

—Kui niu xi títsu Ntíaná Jehova: “N'etsehenu manaq nku ni xi s'en jo litru ko ch'atjóho ntje xi s'enuu, tu xi skuehe nichine xi kik'ainuu ante kixiu nk'ie nga ts'asjénuu Egipto.”

³³ Ko b'a ta kitsúhu Moise Aaron:

—Chjúbéi nku ndjii ko tinchas'ei jo litru manaq ndjiiu. T'ejñai nginkun Ntíaná, tu xi kj'uaítjoho ra ntje xi s'enuu.

³⁴ B'a kits'ín Aaron xi nkú nga kitsú Ntíaná Jehova nga kinchjako Moise. Askahan y'ejñá ndjiiu ankjín

kaxa xi ts'ínkj'áitsjen kjuatéxumaha Ntíaná. Yo kis'ejñatjó niu.

³⁵ Yachán nú kamaha xuta Israel nga kikjine manaa santa nkúhu nga tsichu nanki má nga tjín xuta. Manaa kikjine santa nkúhu nga tsichu chjintíhi Canaan.

³⁶ Jo litru kis'eya nku gomer ko te gomer nku efa kis'eya.

B'i ts'ín y'ésiko xuta Israel Moise ngat'aha ntánijua

17 As'ai ngayjee xuta Israel tsitju ante kixi Sin. Xi nkú ts'ín kitsúyaha Ntíaná Jehova, b'a ts'ín incha ngji. As'ai incha kits'ínkj'áíya ante Refidim, tunga najmi kisakúhú ra ntánijua xi incha k'úí yo. ² Y'ésiko xuta naxinantóo Moise nga b'a incha kitsúhu:

—K'uaíni ntánijua xi s'i.

B'a kitsú Moise:

—¿Á an túb'esikohónú? ¿Á Ntíaná tíchjut'ayá k'uhunnu?

³ Tu ni xí xintáhá tímaha xuto ko tu nkú ngji kontrahá ra Moise nga b'i kitsúhu:

—¿Á kin'ekitjuhuni Egipto? ¿A tu xi nd'ai n'ek'ien xintákehoni ntíni ko chu xi tjínni?

⁴ As'ai Moise kinchjako Ntíaná nga kuasinkoho. B'i kitsúhu:

—¿Mí nihi xi ts'ihin xuta xu'bi? Sa kutju ndjio k'uéna nga ts'ínk'ienna.

⁵ B'i kitsú Ntíaná Jehova:

—Títjá títjuhín xutó ko t'inkoi k'ua jácháha xuta Israel. Ta ch'ai yánise xi tsich'onneheni ntáje. T'in.

⁶ An kuyáha naxi jñáchá Horeb asuhun nku naxi. Ndjaihi naxiu yánisehi, as'ai kuitjuhu ntánijua tu xi k'úíhi xuta naxinantóo.

As'ai nginkun jácháha xuta Israel b'a kits'ín Moise.

⁷ Kitsjá j'áíhin nga Masa^a koya Meriba^b k'úín ante xu'bo, at'aha xuta Israel y'ésikohó Moise ko kikjut'ayá k'un Ntíaná nga b'a incha kitsú: “¿A tíñakoná, a ra najmi tíñakohóná Ntíaná Jehova?”

B'i ts'ín xuta Israel kits'ín nganaha xuta Amalec

⁸ As'ai xuta Amalec j'ai kjánko xuta Israel ante Refidim. ⁹ B'a kitsú Moise nga kinchjako Josue:

—Chj'ajin k'ua já ko t'ihin xkjankei xuta Amalec. Ndyjunní an kúátejña má nk'aha asunntu tjenkiu nga k'uahá koyahana yánise xi Ntíaná kits'ínchjén aya ntsa.

¹⁰ B'a kits'ín Josue xi nkú nga kitsú Moise. Tsitju nga ngji kjánko xuta Amalec. Moise ko Aaron ko Hur incha ngji má nk'aha asunntu tjenkiu. ¹¹ Ko ni xi kama, xki xki nga tímjénk'a ntsja Moise títs'ín ngana xuta Israel, tunga nk'ie nga tíkjejen ntsja, títs'ín ngana xuta Amalec. ¹² As'ai kama suhu tjiaha Moise nga b'a títs'ín. Kui nga jakj'áha Aaron ko Hur nku ndjio ko y'ejñankihí Moise. Y'ejñasun ndjio. As'ai Aaron ko Hur kingjénnk'a ntsja Moise nga tsinchat'aha. B'a ts'ín kama kitsjennk'áha ntsja

^a 17:7 “Masa” tsuhu ra “kjut'ayá k'un” nga én hebreo.

^b 17:7 “Meriba” tsuhu ra “b'ésiko” nga én hebreo.

Moise santa nkúhu nga ngjintjai ts'íu. ¹³ B'a ts'ín kichá kits'ínk'ienkoho Josue ngayjee xuta Amalec.

¹⁴ As'ai b'a kitsúhu Ntíaná Jehova Moise:

—Nku xujun t'et'ai ngayjee ni xu'bi tu xi n'ekj'áitsjehen, kó b'a t'ihin Josue nga an ts'inndyjájna ngayjee asuntee yáha xuta Amalec.

¹⁵ As'ai kits'ínnda Moise nku nachan chje kó kitsjá j'áihin nga Jehova-nisi^a k'úín. ¹⁶ B'a kitsú: “Tu ngat'aha nga Amalec ngji kontraha Ntíaná Jehova, s'eko síhin kjuachán Amalec.”

B'i ts'ín j'aisehe Jetro Moise

18 Jetro 'mi na'minchí'yaha Moise. Kui xi tjihin nda na'mi ante Madian. As'ai kik'inyaha ngayjee ni xi kits'ínkoho Ntíaná Moise kó ni xi kits'ínkoho xuta Israel xi xuta naxinantáha, kó xi nkú ts'ín Ntíaná Jehova ts'asje xuta Israel Egipto. ² Nk'ie nga kits'ínk'óya Moise Sefora xi chjuúhun maha, Jetro kits'ínkjáin ngáha ra Sefora ³ kó nga joo ntíhi. Nku xi 'mi Gerson,^b at'aha b'a kitsú Moise: “Nku nda xi tu tsú'basúhún ante t'axín xu'bi an.” ⁴ Kó nku xi 'mi Eliezer,^c at'aha b'a kitsú Moise: “Ntiha na'mina j'aisinkona kó kits'ínk'ankina nga ts'íink'ienna nda rej faraon.”

⁵ Nk'ie nga tíjña Moise ante kixiu tiña naxi jñácháha Ntíaná, yo j'ai tjennkihi Jetro nga tjenko

^a 17:15 “Jehova-nisi” tsuhu ra “Jehova xi banderana” nga én hebreo.

^b 18:3 “Gerson” b'a ts'ín fane xi nkúhu “xi xin nibá” nga én hebreo.

^c 18:4 “Eliezer” tsuhu ra “Ntiana xi basinkona” nga én hebreo.

ts'íhin chjuúh_{un} Moise ko ntíhi. ⁶ B'i kitsú én xi kits'ínkjih_i:

—An na'minchí'yah_i Jetro kjúáisehe ko tjenka chjiíh_{in} ko nga jo ntíhi.

⁷ As'ai tsitju Moise nga kits'ínkjáíh_{in} na'minchí'yah_a. Kingjénsten ankjín nginkun ko kikjexu'ba tsah_a. Askahan nga ja kikjaniñaha xinkjín, incha jas'en má nga tíjñaya Moise. ⁸ Moise kitsúyaha na'minchí'yah_a ngayjee ni xi Ntíaná Jehova kits'íh_{in} nda rei faraon ko xuta Egipto nga b'a kits'ín ngadaha xuta Israel. Ta kitsúyaha ngayjee kjuanim_a xi kisakúhu aya niyóo ko xi nkú ts'ín Ntíaná Jehova kits'ínk'ankih_i.

⁹ Tsjo nkjún kamaha Jetro nga kint'é ngayjee kjuanda xi Ntíaná Jehova kits'ínkoh_o xuta Israel nga kits'ín ndaíhi aya ntsja xuta Egipto. ¹⁰ B'a kitsú:

—Kan'etsjoh_o Ntía Jehova xi kits'ín ndaínuu aya ntsja nda rei faraon ko xuta Egipto. Kits'ín ndaínuu kju_a'un xi tsitjajíun. ¹¹ Nd'ai tímankjin sisinna nga Ntía Jehova 'yún chánka sa ajih_{in} ngayjee ntía xi tjín ngat'aha ni xi kits'ínko já Egipto, kui xi já i kits'ín maha yjoh_o xuta Israel.

¹² As'ai kits'ínk'ien Jetro chu ko y'étiyjehe Ntíaná Jehova ko ta kitsjáha kj'ai sa chje. Incha j'ai Aaron ko ngayjee jácháha xuta Israel nga j'ai kjineko nichine na'minchí'yah_a Moise nginkun Ntíaná.

B'i ts'ín kitsjá niyáha Jetro Moise nga kuasehe xuta

¹³ Nistjin xi ma ndyjuun y'ejña Moise nga y'énda kju_a xi tjíh_{in} xuta naxinantóo. Nku nistjin tantoo

kamahá xutó nga tsincha ndju nginkun Moise.

¹⁴ Nk'ie nga kíkíe ná'minčí'yahá ngayjee ni xi títis'ínko Moise xutá naxinantóo, b'a kitsúhu:

—¿Nkú tsuhu rá ni xi tín'ekoí xutá naxinantóo? ¿Á tu ji binchin subaháni nga tsendáíhiri xutá? Nkuhú bincha ndjuhu nku nistjiun.

¹⁵ B'a kitsú Moise:

—At'ahá f'aisena xutó tu xi nginkun Ntíaná k'uéndaha kjuahá. ¹⁶ Nk'ie nga kjuá tjínkohó xinkjín, incha f'aisena. An basehe kjuahá ko xinyahá ni xi y'éjña Ntíaná ko kjuatéxumaha.

¹⁷ As'ai b'í kitsú ná'minčí'yahá Moise:

—Najmi nda tjín ni xi tín'ei. ¹⁸ Fenki ngayjee nga'yíhin ko xi ts'e xutá xi f'aisehi. At'ahá 'yún ndjá xá xi tín'ei. Najmi kuichúkjuá subahi. ¹⁹ Tasinñjui kjuatéxuma xi tsjaha ko Ntíaná katasinkohi.

T'ihinsinjña subai nginkun Ntíaná ngajohó xutá naxinantóo ko n'ekjas'eihin Ntíaná kjuasti xi tjín.

²⁰ Takúyaihi xutá naxinantóo ni xi y'éjña Ntíaná nga n'e ko kjuatéxumaha. Takú niyáhi xi nkú ts'ín

k'úentu ko mí nihi xi ts'ín. ²¹ Ko ni xi n'ei, chj'ajin ajihin xutá naxinantóo já xi 'yún kitikjuá, xi 'yún bekjún Ntíaná ko xi naxu tjíntuyá animaha, xi najmi fásihin ni xi tjíhin xutá xingisoo. Tjen xáhi nga kama já k'akuhu nku mií xutá, k'ua xi kama já k'akuhu unchan, k'ua xi kama já k'akuhu cháte, ko k'ua xi kama já k'akuhu te xutá. ²² Kui xi k'uénda kjuá xi tjíhin xutá naxinatóo tu mí chubahá ni. Ngayjee kjuá xi i ji k'juáíkoí, tunga kuihí incha k'uénda kjuá xi xixihí. B'a ts'ín kama kijnaha ri ch'áhi nk'ie nga

k'uaǰnikohi jóo. ²³ Tsa b'a n'ei ko tsa Ntíaná b'a ts'ín tsjá niyáhi, kuichúkjuahi ko ta tsjo k'úéntuhu xuto nga k'oóya ngáha ni'yaha.

²⁴ Tsasínjñuhu Moise na'minchí'yaha ko kits'ín ngayjee ni xi kitsúhu. ²⁵ J'ájin ajihin ngayjee xuta Israel já xi 'yún kitikjua ko kitsjá xáha nga kama já k'akuhu xuto. Tjín xi kama já k'akuhu nku mií xuta. Tjín xi kama já k'akuhu unchan. Tjín xi kama já k'akuhu cháte. Ko tjín xi kama já k'akuhu te xuta.

²⁶ Kui jóo xi y'énda kjuá ajihin ngayjee xuta naxinatóo tu mí chubáhá ni. Moise ngjikohó kjuá xi 'yún 'ni tjín, tunga kjuá xi xixi ta kuihi incha y'énda.

²⁷ Nk'ie nga tífi ni'yaha na'minchí'yaha Moise, Moise ngjisín niyáha.

*B'i ts'ín y'énda Ntíaná xuta Israel kintehe ni nga
kuinchjako*

19 Nk'ie nga ja tjíhin jan sá nga incha tsitju Egipto, incha tsichu xuta Israel ante kixi xi tíjña má tíjña naxi jñáchá Sinai. ² Askahan nga ja incha tsitju ante Refidim, incha tsichu ante kixihi Sinai. Ankjín naxi jñáchoo incha y'entu.

³ As'ai tsiyajnu naxi jñáchoo Moise nga ngjisehe Ntíaná. Yo kinchjakohó Ntíaná Jehova. B'i kitsúhu:

—T'inyaihi én xu'bi ntjehe Jacob xi xuta Israel. B'i t'ihin: ⁴ “Kiyó ni xi kits'ihin xuta Egipto ko xi nkú ts'ín jáikonuu ei má nga tíjña. Xi nkú joyaha tsa tsjankaha ja tintsubasun nga jóo. ⁵ Kui b'a maha, tsa kuinú'yá'éhennú ko tsa n'etjusun ni xi k'uendákonuu, ajihin ngayjee xuta naxinantá xi tjín jun xi kamo

xuṭa naxinantána xi ts'intjá. At'aha an ts'an ngayjee asuntee. ⁶ An kuatexumanu ko já na'mi kamo nginkán. Nku naxinantá xi an kikjats'an kamo." Kui én xu'bi xi t'inyaihi xuṭa Israel —kitsú Ntiana nga kinchjako Moise.

⁷ As'ai j'ai nchjañjaha Moise jáchaha xuṭa naxinantoo ko kitsuyaha ngayjee én xu'bi xi kitsú Ntiana Jehova. ⁸ Nkúhú kits'in ntaha xuṭa Israel nga b'i incha kitsú:

—N'etjusunyei ni xi títsu Ntiana Jehova.

As'ai Moise ngji tsuyaha Ntiana Jehova ni xi incha kitsú xuṭa naxinantoo, ⁹ ko b'i kitsú Ntiana:

—Tasinñji. Kuakuchíhi yjona ajihin nku ninti tjain tu xi kuint'éhe ntana xuṭa naxinantoo nga kuinchjako, tu xi tu nkjéhe ni s'eihin ra ji.

Moise kits'ínkjas'ehe Ntiana Jehova én xi incha kitsú xuṭa naxinantoo. ¹⁰ B'a kitsú Ntiana:

—T'insehi xuṭa naxinantoo. B'a t'ihin nga nd'ai ko ndyjunni kats'inje yjoho nginkán. Katané najyuhun.

¹¹ Kat'énda yjoho tu xi ja tjintu ndaha nkini. At'aha an Jehova kjúáijen nkini naxi jñáchá Sinai nga kuakuchíhi yjona ngayjee xuṭa naxinantoo. ¹² Chuba t'eihí tuts'in naxi jñáchoo, tu xi najmi yo ngjuaihi xuṭa naxinantoo. B'a t'ihin nga najmi tu chuba kuiyánu naxi jñáchoo ko ta ndaha najmi tu kj'uatikjá má kas'e chubo. Tu yáhá ni xi ngjuaik'un tiñaha naxi jñáchoo tihin nga kuayá. ¹³ Najmi tu ch'a xi ts'ínko naxi jñáchoo. Tsa tjin xi b'a ts'in, ndjio s'ehe ko tsa yá ntsjink'un. Ndaha tsa xuṭa ko ndaha tsa chu, najmi tihin nga n'ek'íejña tik'un sa.

Nku tutuhú nk'ie nga tse kjuane ndjiaha chutentsu kama kuiyájnu xuta naxi jñáchóo.

¹⁴ As'ai nibajen Moise naxi jñáchóo nga j'aisehe xuta naxinantóo. Kits'ín nga kits'ínje yjoho nginkun Ntíaná xuta naxinantóo. Tsané najyuhun xuto. ¹⁵ B'a kitsú Moise:

—T'endo yjonuu nkini. Najmi tu ch'a xi kjúántuko xinkjín.

¹⁶ Nk'ie nga ja kama seen nistjin xi ma jahan, tsat'ai nd'ích'on ko janeya ch'on. Nku ninti tjain kitsjensún naxi jñáchóo, ko ni xi nkjún ts'ín 'yún jane ndjiaha chutentsu. Ixí ts'atsé nkjúhún ngayjee xuta xi tjíntu yo. ¹⁷ As'ai kik'onsje Moise xuto má tjíntu tu xi ngjuai ts'ínkjáihin ra Ntíaná. As'ai xuto incha tsincha'yún tuts'in naxi jñáchóo.

¹⁸ Ngayjee naxi jñáchá Sinai kitsesúhun ninti, at'aha nd'í tjenjin Ntíaná Jehova nga j'aijén yo. Ngjinji nintiu nk'a ján xi nkú joyaha ninti xi bitju má tu xí tíma'yúhún nd'í, ko ni xi nkjún ts'ín kiteya naxi jñáchóo. ¹⁹ Ndjiaha chutentsu xi tífanee tu chan tu chahán 'yún nkjún janeya sa. Kinchja Moise, as'ai tu xí 'yúhún kinu'yá ntaha Ntíaná xi nkú joyaha ch'on.

²⁰ J'aijén Ntíaná Jehova asun nk'aha naxi jñáchá Sinai ko kinchjaha Moise nga yo ngjuajinji. Ngjinji Moise ko Ntíaná Jehova b'a kitsúhu:

²¹ —Titjujein ko b'a t'ihin xuta naxinantóo nga najmi tu kj'uatikjá chuba xi kik'iei nga kj'uaísena. Tsa b'a incha ts'íin, nkjin nkjún xi kuayá. ²² Ta incha kats'ínje yjoho nginkán já nq'mi xi kj'uaíse tiñana tu xi najmi ts'ínkjéhena jóo.

²³ B'a kitsú Moise nga kinchjako Ntíaná Jehova:

—Najmi kama kuiyájnu xuto naxi jñáchóo, at'aha y'ejña nkjúnni. B'a kik'inni: “Chuba t'eihí tuts'in naxi jñáchóo ko ante nkjún n'e mai.”

²⁴ B'i kitsú Ntíaná Jehova:

—T'injein ko nibánjikoí Aaron. Tunga já na'miu ko xuta naxinantóo najmi tu kj'uatikjá má y'ei chuba nga nibanji nga kj'uaísena, tu xi najmi ts'inkjéhena jóo.

²⁵ As'ai tsitjuen Moise ko kitsúyaha xuta naxinantóo én xu'bi.

Kui kjuatéxuma xu'bi xi te maha kitsjá Ntíaná

(Dt 5.1-21)

20 As'ai kinchja Ntíaná ngayjee én xu'bi. B'i kitsú:

²—An Jehova xi Ntiáhi xi ts'asjehi Egipto má nga xuta musu kin'e mahi.

³Najmi tu kj'ái ntia kas'e sahi nga an.

⁴Najmi tu n'endai ni xi k'úihin ntia ko ta ndaha sénnistjihin ni xi tjín nk'a ján ko ni xi tjín t'anankiu ko ni xi tjín ajin ntánijua xi tjín kinte t'anankiu nga chankjúin. ⁵Najmi tu bisinkúnch'int'aihi niu ko najmi tu yankjúin, at'aha an Jehova xi Ntiáhi. Najmi ts'inkjáihin nga kj'ái xi n'etsjoho. An ts'innijéhe ra ni ch'onk'un xi ts'ín xuta xi unkiena ko ntjehe, b'aha ra ntíhi ko xi títsuhu na'mi chá ko xi títsuhu na'mi chá kjin. ⁶Tunga ngayjee ntjehe xuta xi tjoho an ko ts'intjusun kjuatéxumana ts'in tjá. Tu nkú tjín kuichúhú ntjehe b'a ts'ian.

⁷ Najmi tu n'ekjó tiyai j'áíhín Jehova xi Ntiáhi, at'ahá Jehova najmi ts'íínk'anki nga ts'ííhín kjuá xi ts'íínkjó tiya j'áíhín.

⁸ Katj'áítsjehin nístjin xi yatuú. Nístjin nkjún katumaihi. ⁹ Jun nístjin n'exáí kó n'ei ngayjee ni xi tjíhín nga n'ei. ¹⁰ Tunga n'ekj'áíyaní nístjin xi yatuú. Nístjin nkjún katumahi nginkun Jehova xi Ntiáhi. Najmi tu chumini xáha xi n'ei kui nístjiun, kó ta ndaha ntí x'íhín kó ntí chjíhín, kó ta ndaha nda musuhí kó ná musuhí, kó ta ndaha chu xi tjíhín kó ta ndaha nda xi xin nankihí xi tíjña ni'yahí. ¹¹ At'ahá jun nístjin kamahá Jehova nga kits'ííndaha nk'a ján kó t'anankiu kó ntáchak'uun kó ngayjee ni xi tjín yó, kó nístjin xi yatuhu kits'íínkj'áíya. Kui nga nda kinchjanehe Jehova nístjin xi yatuú. Nku nístjin nkjún kama.

¹² Chankjúín na'mihí kó nahí tu xi tse nístjin kamaha ri nga kuínchin ante xi tsjáhi Jehova xi Ntiáhi.

¹³ Najmi tu n'ek'iein.

¹⁴ Najmi tu ch'at'ahí xi tsixankoi.

¹⁵ Najmi tu ndyjé n'ei.

¹⁶ Najmi tu én tsank'á n'esjenéi xuta.

¹⁷ Najmi tu fasihín ni'yahá xuta xinki. Najmi tu fasihín chjuúhún kó ta ndaha nda musuhú kó ná musuhú, kó ta ndaha turuhú kó búrrúhú. Najmi tu fasihín ndaha nku ni xi tjíhín.

B'i ts'ín kitsankjún xuta Israel Ntíaná*(Dt. 5.22-33)*

¹⁸Ngayjee xuta Israel kint'é nga janeya ch'on ko tjio xi janee, ko kieke nga tsat'ai nd'ích'on ko ninti xi kitsehe naxi jñáchóo. Nk'ie nga b'a kamoó, ixí ts'atsé nkjúhún xuta naxinantóo nga kjin tsincha. ¹⁹B'a incha kitsúhu Moise:

—Tu sahá ji chubakoni ko kuinú'yái niu. Tunga najmi tu Ntíanáhá kuinchjakoni tu xi najmi kuayáhani.

²⁰B'a kitsú Moise:

—Najmi tu binkjun. Kaf'aikjut'ayá k'unnuu Ntíaná tu xi chankjún tehentehenu ko tu xi najmi n'ehenu ngatitsun.

²¹As'ai kjin tsincha xuta naxinantóo ko Moise ngjik'ún tiñaha má chun jyun jyun, yo má nga tíña Ntíaná.

B'i ts'ín y'éjña Ntíaná ngat'a ts'e xi nkú ts'ín n'enda nachan chje

²²As'ai Ntíaná Jehova kinchjako Moise. B'i kitsúhu:

—T'inyaihi xuta Israel ni xu'bi: “Ja kuanu'yó nga nk'a ján kuanchjakohonuu. ²³Najmi tu ntia toon sine ko tsa ntia toon taba n'e manú nga n'endo.

²⁴N'endanú nku nachan chje ninte. Yo nibáko chutsankanuu ko turunuu xi n'ek'ion, tsa chje xi s'etíje ko tsa chjehe kjuajyu. An kjúa ko nda ts'inkonuu xki ante xi kama mjena nga yo n'ekj'áitsjenna. ²⁵Tsa nku nachan chje ndjio n'endanú, najmi tu kicha bakjanko ndjio. At'aha

kicha xi n'echjón nga kuakjanko ndjio, kui xi ts'ín chuntí ndjio nginkán. ²⁶ Ko nachan chjena najmi tjíhin nga s'ehe antjío, tu xi nk'ie nga kuiyágnu najmi kuakúchjhi má kistihí yjonintenuu.”

*B'i ts'ín y'éjña Ntíaná kjuatéxuma ngat'a ts'e xuta musu xi kich'atse
(Dt 15.12-18)*

21 B'a ta kitsú Ntíaná nga kinchjako Moise: —Kui kjuatéxuma xu'bi xi n'ekjas'eihin xuta Israel. ² Tsa nku nda musu hebreo ch'atsei, jun nú ts'íinxát'ahi tunga nú xi yatuhu kama ndaí ngáha ra yjoho ko najmi k'uéchjintjai yjoho. ³ Tsa j'ai suba, ngjuai suba ngáha. Tsa tíñaha chjuún nga j'ai, ngjuai ko ngáha chjuúhun. ⁴ Tsa nda ntiaha kitsjáha chjuún ko tsa kis'ehe ntí tachjúun, nda ntiaha kama ts'e tachjúun ko ntíhi. Ngjuai suba nda musu.

⁵ Tunga tsa b'a kuitsu nda musu: “Tjona nda ntiana ko chjuúnna ko ntína. Najmi mjena kama ndaína,” ⁶ tsa b'a kuitsu, as'ai nda ntiaha ngjuaikoho nginkun já jue. Ts'íinkjik'un tiña ankjuo ko tsa yáha ankjuo, kuakj'á nku xin ko kjéx'ákjá tjabaxínñju nda musu. B'a ts'ín kama ts'e síhin nda musu.

⁷ Tsa tjín xi kuatéña takjihin xi nkúhu tsa nku na musu, najmi kama ndaíhi yjoho takjúun xi nkúhu já musu. ⁸ Tsa nda ntiaha najmi ts'íinkjáihin nga kuixanko at'aha najmi tsjoho, nk'ie nga kama mjehe ts'íinkji, tsjante nga s'echjintjai takjúun tu xi kama ndaíhi ra. Tunga najmi kamahá kuatéñaha nku nda xi xin nankihí nk'ie nga ts'íinkji takjúun. ⁹ Tsa ntíhi

ndo ts'íinkixanko takjún, tjíhin nga b'a ts'ín kuasehe xi nkúhu tsa ntí chjuúhun maha. ¹⁰ Tsa ndo kuixanko takjún ko as'ai ta kj'ai chjuún kuixanko ngáha, tu nku b'ahá tjín nichine ko najyun xi tsjáha ko tu nku kjúájñakoho, at'aha chjuúhun maha. ¹¹ Tunga tsa najmi tsjáha nga jaan ni xu'bi, kama ndaí ngáha ra takjún. Najmi kamachjintjai.

B'i ts'ín y'éjña Ntíaná kjuatéxuma ngat'a ts'e xuta xi ts'ín uhun xinkjín

¹² Xi ts'ín uhun xuta ko as'ai kuayá xi b'a n'ehe, xi b'a kuats'ín tjíhin nga n'ek'ien. ¹³ Xi tu kjuatjen'yúhún ts'ín uhun xuta ko as'ai kuayá xi b'a n'ehe at'aha b'a tjín maha nistjin xi kitsjáha Ntíaná, kuakuu má kama ngjuaik'iejña xi b'a kuats'ín tu xi najmi n'ek'iehen. ¹⁴ Xi ngayjehe k'un ts'íink'ien xuta tjíhin nga n'ek'ien, ndaha tsa nahan chjena k'úejñat'a nga kuasinko yjoho.

¹⁵ Xi ts'ín uhun na'mihi ko tsa naha tjíhin nga n'ek'ien.

¹⁶ Xi ngjuaikoko ndyjé nku xuta tjíhin nga n'ek'ien, ndaha tsa ja kabatéña ko tsa kabasinko.

¹⁷ Xi ch'on kuitsuhu na'mihi ko tsa naha tjíhin nga n'ek'ien.

¹⁸ Tsa tíncha kjánko xinkjín xuta, tsa as'ai ndjio ko tsa tjínku ts'ín unko ho ra xinkjín, tsa as'ai najmi kuayá nda xi kama uhun tunga kjúájña uhún, ¹⁹ nda xi kuats'ín uhun ndo tjíhin ni nga k'uéchjíhi nda xi kama uhun ngat'aha nga kama uhun ko ngat'aha ni xi j'ajin. Najmi chuminihi n'ehe nda xi kits'ín uun tsa

kuisíntjen ko kjúátsú'ba nda xi kin'e uhun, ndaha tsa yá ngjuait'a.

²⁰ Tsa tjin xi k'onýa nda musuhu ko tsa na musuhu ko as'ai kuayá, kui xi n'enijéhe ra. ²¹ Tunga tsa k'úéjña tík'un sa nku nistjin ko tsa jo nistjin, najmi ta n'enijéhe ra, at'aha kui ts'e nda musu ko tsa na musu.

²² Tsa tjin xi tíncha kjánko xinkjin ko ts'ín uhun nku tachjuún xi ntí y'a, ko tsa kuijne ntíhi tunga najmi kuayáha tachjuún, nda xi b'a kuats'íun tjihin nga k'uéchjí xi nkú tjin kuanki x'ihin tachjuún nginkun já jue. ²³ Tunga tsa kuayá tachjuún nk'ie nga tíncha kján, xi y'anji kui nii tjihin nga ta n'ek'ien.

²⁴ Tsa mí nihi xi kamaha tunkun tachjuún, b'a ta n'ehe tunkun xi b'a kuats'íun. Tsa n'e uhun ntsja tachjuún, ta n'e uhun ntsja xi b'a kuats'íun. Tsa n'e uhun tsuku tachjuún, ta n'e uhun tsuku xi b'a kuats'íun. ²⁵ Tsa n'echjáhan tachjuún, ta n'echjáhan xi b'a kuats'íun. Tsa s'ehe tachjuún, ta s'ehe xi b'a kuats'íun. Tu má n'e uhún ra, b'a ta ts'ín n'e uhun xi b'a kuats'íun.

²⁶ Tsa tjin xi k'ués'en tunkun nda musuhu ko tsa na musuhu ko ts'ínk'at'a, tjihin nga ts'ín ndaí ngáha ra tu ngat'aha ni xi kuats'íhin tunkun. ²⁷ Tsa k'ujen nku ni'yun nda musuhu ko tsa na musuhu nga k'uéhe, ts'ín ndaíhi tu ngat'aha ni xi kuats'íhin ni'yun.

B'i ts'ín y'éjña Ntiáná kjuatéxuma ngat'a ts'e xuta xi tjíhin chu

²⁸ Tsa nku turu kuaténki ndjiaha nku nda ko tsa nku tachjuún ko ts'ínk'ien, ndjio s'ehe turu nga n'ek'ien ko najmi chine yjoho, tunga nda xi ts'e chu najmi n'enijéhe ra. ²⁹ Tsa b'a ts'ín nkahá ra chu nga baténki ndjiaha xuta ko be nda xi ts'e ko najmi tsasínya nch'á, ko tsa kui chu ts'ínk'ien nku nda ko tsa nku tachjuún, ndjio s'ehe chu nga n'ek'ien ko ta n'ek'ien nda xi ts'e. ³⁰ Tsa k'uéchjí k'úíhin, tjíhin nga k'uéchjintjai yjoho xi nkú tjín k'úíhin.

³¹ Tsa nku nda ti ko tsa nku takjín kuaténki ndjiaha turu nga ts'ínk'ien, ta kui kjuatéxuma xu'bi xi s'ejñanehe. ³² Tsa nku nda musu ko tsa nku na musu kuaténki ndjiaha turu nga ts'ínk'ien, ndjio s'ehe turu nga n'ek'ien ko katé toon taba k'uéchjí nda xi ts'e turu.

³³ Tsa tjín xi najmi k'uéchja'a nku ntá tixa, ko tsa nku ntá tixa ts'íinnnda ko najmi k'uéchja'a, tsa as'ai yo kujneya nku turu ko tsa nku búrrú, ³⁴ nda xi yanji kui nii tjíhin nga k'uéchjí ni xi kuats'ínndyja nda xi ts'e chu ko kui kama ts'e chu k'ien.

³⁵ Tsa turuhu nku nda kuasínki ndjiaha ko ts'ínk'ien turuhu kj'ai nda, tjíhin nga kuatéña turu xi b'a kuats'íun, as'ai kuakjányako tooon nda xi ka'me turuhu, ko nda xi ka'me turuhu tsjá masen turu.

³⁶ Tunga tsa ya nga tu b'a ts'ín nkahá ra chu nga basínki ndjia ko nda xi ts'e najmi tsasínya nch'á, tjíhin nga tsjá ngajoya ngáha kj'ai turu tík'un ngajoho turu xi ka'mee. Kui kama ts'e turu k'ien.

*B'i ts'ín kitsjá Ntíaná kjuatéxumaha ngat'a ts'e ni xi
kama chjí ngajoya ngáha*

22 Tsa tjín xi ngjuaiko ndyjé nku turu ko a ra nku chutsanka ko as'ai ts'íink'ien ko a ra kuatéña, tjíhin nga un turu k'uéchjí ngajoya ngáha turu ko ñju chutsanka k'uéchjí ngajoya ngáha chutsanko.

²Tsa nku nda ndyjé cha nga tíkjex'á nku ni'ya, tsa n'e uhun ko kuayá, nda xi b'a kuats'ín najmi ngjuainéhe ngabayaha nda ndyjé. ³Tunga tsa nistjin nga ts'íink'ien nda ndyjé, nda xi b'a ts'íín ngjuainéhe ngabayaha nda ndyjé.

Xi ts'íín ndyjé tjíhin nga k'uéchjí chjíhi ni xi kabakj'á ndyjé. Tsa najmi tjíhin toon xi k'uéchjíhi niu, kui satéña tu xi k'uéchjíhi ni xi kabakj'á ndyjé.

⁴Tsa chako chu xi kabakj'á ndyjé, tsa tíjña tík'un sa chu nga cha, xi kabakj'á ndyjé chu tjíhin nga k'uéchjí jo tíkjá chjíhi chu, ndaha tsa turu ko tsa búrru ko tsa chutsanka.

⁵Tsa tjín xi ts'íín ndaíhi chuhu má tjín jñá xi nda ko a ra má tjíntje tuntsjajé, tsa tu kj'ai xi ts'e má kjuas'enjin chu nga kjine ni xi tjín yo, tjíhin nga k'uéchjí ngajoya ngáha. Ni xi 'yún nda xi tjíhin jñáha tsjá ngáha ko a ra tuntsjajé xi 'yún ndaha.

⁶Tsa tjín xi ts'íín'yún nd'í ko tsa ngjuai ndju nd'íu ajin na'yoo ko kuakj'á nd'íhi tu niñu xi ja tjíntukú ko tsa xi ja ma kuicháhá ko tsa ngayjee ni xi tjíntje yo, xi kab'éti nd'íu tjíhin nga k'uéchjí ni xi kats'ínkatsún nd'íu.

⁷ Tsa tǵín xi tsǵáha xuta xinkjín ni xi ts'e nga kjuátjo, tsa toon taba ko a ra ni tsjok'un, ko tsa kui xuta xu'bi n'ehe ndyjé ni'yaha, tsa sakú nda ndyjée k'uéchjí jo tǵká tǵihin chǵíhi ni xi jakj'á ndyjé. ⁸ Tunga tsa najmi sakú nda ndyjée, nda xi ts'e ni'yoó tǵihin nga nginkun Ntǵaná kuítsuya ni xi kama, tu xi b'a ts'ín chaha tsa najmi kui jakj'á ni xi kik'aihi nga kjuátjo.

⁹ Tsa tǵín xi ts'íin ts'e nku turu ko tsa nku búrrú ko tsa nku chutsanka ko tsa nku najyun ko tsa tu mí nihi ni xi kindyja, ko tsa tǵín xi b'a kuítsu nga kui ts'e niu, nga joo já xu'bi tǵihin nga nginkun Ntǵaná incha kj'uaí. Xi cha nga najmi b'a tǵín ni xi títsu, kui xi jo tǵká tǵihin nga k'uéchjíhi nda xinkuu.

¹⁰ Tsa tǵín xi tsǵáha xuta xinkjín ni xi ts'e nga kúnta, tsa nku búrrú ko tsa nku turu ko tsa nku chutsanka ko tsa tu mí chuhú ni, ko tsa kuayá chu ko tsa kama uhun ko tsa ngjuai ndyjé nga najmi ch'a xi skuehe, ¹¹ nginkun Ntǵaná Jehova b'a kuítsu nda xi kik'aihi nga kjuátjo chu nga najmi kui jakj'á. S'ejihin nda xi ts'e chu én xi kuítsu ndo ko najmi chuminihi xi k'uéchjí. ¹² Tunga tsa tíbe nk'ie nga tífi ndyjé chu, tǵihin nga k'uéchjíhi nda xi ts'e chu. ¹³ Tsa nku chu kjan xi tǵín ngijñoó kits'ín xixihi chu, tǵihin nga kj'uaíko t'íáha chu k'ien nga kuakúchji. B'a ts'ín najmi k'uéchjíhi chu k'ien.

¹⁴ Tsa tǵín xi kuénya nku chu, tsa tu kuayáhá chu ko tsa kama uhun nk'ie nga najmi tǵín nda xi ts'e chu, nda xi tsanki chu tǵihin nga k'uéchjí. ¹⁵ Tunga tsa síjña nda xi ts'e chu nga b'a kamaha, najmi kama

chjíhi chu. Tunga tsa toon kin'ekienyaha chu, tu kuihí toon xi k'uqíhi nda xi ts'e chu.

B'i ts'in kitsjá Ntíaná kjuatéxumaha ngat'a ts'e xi nkú ts'in k'úentu xuta

¹⁶ Tsa tjín xi k'uanachaha ko kjúájñako nku takjín xunkú xi najmi kjee tíjñako kjua nga kuixan, tjíhin nga k'uéchjíhi na'mihi takjíun chjíhi nku takjín xunkú ko kuixanko. ¹⁷ Tsa najmi ts'íin yu na'mihi takjíun nga tsjáha, nda xi b'a ts'íiun ta tjíhin nga k'uéchjí chjíhi nku takjín xunkú.

¹⁸ Najmi tu b'ejña t'k'uin nku natj'e.

¹⁹ Xi ts'íinko ch'on tjín nku chu tjíhin nga n'ek'ien.

²⁰ Nkuhú Jehova ma 'báihí chje. Xi tsjáha chje kj'ái ntia tjíhin nga n'ek'ien.

²¹ Najmi tu ch'anachaihi ko ta ndaha najmi tu kjuanimá 'báihí xuta xi xin nankihi, at'aha ko jun xuta xi xin nankihi kamo Egipto.

²² Najmi tu ch'on n'eihí jminchjín xi ja k'ien x'ihín ko ta ndaha ntí xi xi ja k'ien xi cháha. ²³ At'aha tsa b'a n'ei, tsa xi ch'on kuan'ehe kuankina nga kúásinka, kjuaxi nga kuasinñjúhu ni xi kuankina.

²⁴ Kjuakjan chánkana ts'in nibájennenuu tsa b'a n'oo. Kichá ts'ink'iénkonuu. S'entu suba jminchjínnuu ko najmi s'ehe xi chá ntínuu.

²⁵ Tsa toon n'ekienyaihi nku nda x'an Israel, najmi tu b'a n'eihí xi nkúhu xuta xi ts'ínkienya toon ko ta ndaha najmi tu chj'achjíhi ntíhi toohín. ²⁶ Tsa najyuhun ndo k'uéjñankihi toon xi kuankihi, n'ek'óya ngáha ri najyuhun nga ngjuaintjai ts'íu. ²⁷ At'aha nku

tutuhú kui najyun xi tǐjñahá nga b'é'makohó yjohó nga nch'án ma. Tsa najmi n'ek'óyaihí najyuhun, ¿mí nihi xi kǐúát'ain? Tsa kuankina nga kúásinká, an kuasinñjúhu ni xi kuankina, at'ahá an xi ma nimaná xutá.

²⁸ Najmi tú chubatit'áin já jue kó najmi tú ch'on 'mihí já tǐxáhá nankihí.

²⁹ Najmi tú n'ek'andayai nga nǐbakoní chjehe chan xi tjun chǐúsintjein kó binu xi sakúhi.

Ntí tjuhín k'uainí ³⁰ kó tá ntí tjuhún turuhí kó chutsankahí. Yatu nǐstjin kama k'úéñjako naha kó nǐstjin xi ma jihin n'ekjas'enní.

³¹ Je kamo nginkán.

Najmi tú chino yjohó chu xi kits'ín xihí chu kjan xi tǐn ngijñóo. Nañóo tjohn yjohó chu.

B'í ts'ín kitsjá Ntǐaná kǐuatéxumahá ngat'a ts'e xi nkú n'e má tíma kǐua

23 Najmi tú én tsank'á chubai. Najmi tú bisinkoi nku ndá ch'onk'un tsa testiyú tsank'á n'eí.

² Ndaha tsa nkjin nkjún xutá ts'ín ni ch'onk'un, ji bi najmi b'a tú n'eí.

Nk'ie nga k'uai éhin má nga tíma kǐua, ni xi b'a tǐn chubai, ndaha tsa nkjin nkjún maha xi én tsank'á kuinchja. ³ Najmi tú én tsank'á chubai nga k'úihín kǐuanda xutá x'an tsa tú ngat'ahá nga x'an.

⁴ Tsa satéjin turu kó tsa búrrú xi kindyjahá ndá kontrahí, t'inkohí chuhú. ⁵ Tsa chái nga kajneko ch'á xi y'anji búrrúhu ndá xi unkiehi, ¿a najmi kuisinkoní? Tú sahá tǐsinkoi nga chǐúsintjenkoi chu.

⁶ Tsa kjua t**í**b'endaihi xuta x'an, kixi t'endai kjuaha.

⁷ T'in t'axíhin én tsank'óo ko najmi tu 'bai kjua nga n'ek'ien nku nda xi najmi t**j**íhin je, xi nda ni xi ts'ín. At'aha an najmi ts'ink'ankia xi t**j**íhin je.

⁸ Najmi tu n'ekjáihin ni xi tsjáihi xuta xi mjehe nga kuisinkoi, at'aha kui niu xi ts'ín kaha xuta ko ngakjá ts'íhin kjuaha xuta xi najmi t**j**íhin je.

⁹ Najmi tu kjuanima 'boho xuta xi xin nankihi. Yo xi nkú ts'ín b'entu xuta xi najmi nankihi t**j**íntu, at'aha ko jun xuta xi xin nankihi kamo Egipto.

B'i ts'ín kitsjá Ntíaná kjuatéxumaha ngat'a ts'e nú xi yatuu ko n**í**stjin xi yatuu

¹⁰ Jun nú n'exákoi t'anankiu ko chjúsíntjein chahan ni xi k'úéntjei. ¹¹ Tunga nú xi yatuhu t'ejña ndaí tu xi kjinehe xuta x'an xi t**j**ín nankihi ko tu xi kj'uaí kjinehe chu xi t**j**ín ngijñóo ni xi k'uankiu. B'a ta n'e t'ejña ndaí má t**j**íntjehi tuntsjaje ko tu olivo.

¹² Jun n**í**stjin n'exáí ko n**í**stjin xi yatuhu n'ekj'áíyai, tu xi ta ts'ínkj'áíyaha turuhi ko búrrúhi ko sakú nga'yún ngáha ra nda musuhi ko nda xi ts'ínxát'ahi xi xin nankihi.

¹³ N'etjusun ngayjee ni xi t**x**innuu. Najmi tu binchiuhu kj'áí ntía nga kuasinkonu ko ta ndaha najmi tu n'ekjó j'áíhin.

***B'i ts'ín kitsjá Ntíaná kjuatéxumaha ngat'a ts'e s'í xi
kuiju xki nú***

(Ex 34.18-26; Dt 16.1-17)

¹⁴ Jan s'í n'esjení nga nku nú. ¹⁵ N'esjei s'íhi ninkuan xi najmi tjíhin na'yu san. Chinei ninkuan xi najmi tjíhin na'yu san yatu nistjin tjíhin, xi nkú nga kixihin. Sá abib n'esjei s'íu, at'aha kui sóo tsitjui Egipto. Najmi ch'ahá xi tu tjenjehén ntsja nga kj'uaísena.

¹⁶ Ta n'esjei s'íhi chan xi s'ehi, chan xi tjun chjúsintjein ajin jñáhi. Ko ta n'esjei s'íhi chan xi fekuhu, nk'ie nga ja chjúsintjein ngayjee chahan ni xi y'entjei.

¹⁷ Xki nú jan niyá tjíhin nga kj'uaí ngayjee já x'iun nginkun Ntiaha Jehova.

¹⁸ Jníhi chu xi n'ek'ienní nk'ie nga k'uaíní chje, najmi tu n'engujinkoi ninkuan xi tjíhin na'yu san. Najmi tu ch'atjói xinéhe chu xi n'ek'ienní santaha nistjin xi ma ndyjuun.

¹⁹ Tu tsjok'un xi tjun tsjáhi t'anankihi kjúáikoí aya ninkuhu Jehova xi Ntiahi maha.

Najmi tu b'echánjin ntí chutentsu ajin ntáchjikihi nahá.

***B'i ts'ín kitsúya tíjzun Ntíaná xi nkú ts'ín
ts'iínkjas'ehen xuta Israel ante xi ja y'énda***

²⁰ Tasinñji. An ts'in tsjen tíjuhun ntítsjena tu xi kúhun ri ayá niyóo ko ngjuai ts'ínkjas'ehin ante xi ja y'endá. ²¹ Tinú'yá'éihin ntítsjee ko tasinñjihí. Najmi tu kjan n'esjei yjohí. At'aha an kitsja xáha ko najmi ts'iínndyjat'anuu jénuu tsa kjan n'esjo yjonuu. ²² Tsa

kjuaxi nga kuinú'yá'éhín ntítsjena ko n'etjusuin ngayjee ni xi tíxihin, an ts'in unkie xi ts'ín unkiehi ko kfn kontraha xi ngjuai kontrahi.

²³ Ntítsjena tsjén tíjúhin ko ngjuaikohi ante má nga tjíntu xuta amorreo, xuta heteo, xuta ferezeo, xuta cananeo, xuta heveo ko xuta jebuseo. Kui xutaha xi an ts'inkjé. ²⁴ Najmi b'a tu n'ei xi nkú incha ts'ín xuta xu'bo. Najmi tu bisinkúnch'int'aihi ntia xi tjíhin ko najmi tu n'etsjoihi. Tu sa ní chjúxubai ntia xi ntsja kits'inndaha xuta xu'bo ko n'e xixi ndio xi incha tsu nga nkjún.

²⁵ Nku tutuhú Jehova xi Ntiqhi maha xi n'etsjoihi ko kui nda ts'ínkahi nga tsjáhi ninkuan ko ntánijua. An xi Ntiqhi ko an ts'inkj'a t'axíhin ngayje tíkjá ch'in xi tjín. ²⁶ Najmi s'e nankihi jminchjín xi tsínch'ehe ntí ko ta ndaha jminchjín nti. Ts'ian nga najmi kuayái kintehe ni nga kuichú nistjihin.

²⁷ Má kuitjás'ein ts'ian nga tu ni xí s'ehé kjuabinkjun ko nga kjintáya nkjún ngayjee xuta nantia. Ts'ian nga kuanka nk'ie nga skuéhi ngayjee já kontrahi. ²⁸ Ts'inkjé tíjúhun chjate xi k'onsje xuta heveo, xuta cananeo ko xuta heteo kintehe ni nga kuichi yo. ²⁹ Najmi nku nú k'onsjehena xuta xu'bo nginkuin, tu xi najmi s'e tiyaha t'anankiu ko tu xi najmi kama nkjinnéhe ri chu kjan xi tjín ngijñóo. ³⁰ Chuba chuba ní k'onsje xuta xu'bo nginkuin. Santa nga nkjin nkjún kama ntíhi nk'ie nga kama ts'ii ante xu'bo.

³¹ B'i ts'ín ngjuen chjintíhi nankihi. K'uatuts'ihin ra Ntáchak'un Niú santaha nga kuichú saté

ntáchak'uhun xuta filisteo. Ko k'uatuts'ihin ra ante kixiu santaha nga kuichú saté ntáje Eufrate. At'aha ts'inkjas'en aya ntsai ngayjee xuta xi tjín ante xu'bo ko ji kuich'onsjei yo.

³² Najmi tu ni b'endakoi xuta xu'bo ko ta ndaha ntia xi tjihin. ³³ Najmi tu 'bainteihí nga k'úéntu nankihi, tu xi najmi ts'íinkijnejihin ri ngatitsun tsa n'etsjoihi ntia xi tjihin. At'aha ngatitsun n'ei nginkán tsa b'a n'ei.

B'i ts'ín kits'ínkjáihin xuta Israel ni xi y'énda Ntíaná

24 Ntíaná Jehova b'i kitsúhu Moise:

—Tiyájnuкои Aaron, Nadab, Abiu ko cháte ko kan jácháha xuta Israel má tíjña. Tunga kjihín tincho nga tisinkúch'iun. ² Nku tutu ji xi kama nibase tiñaní. Já xingisoo najmi kama nibak'un tiñana ko ta ndaha xuta naxinantóo najmi kama kuiyájnukohi ei.

³ As'ai Moise j'ai tsúyaha xuta naxinantóo éhen Ntíaná Jehova ko kjuatéxuma xi kitsjáha. Ngayjee xuta naxinantóo nkuhú nga kits'ín ntaha nga b'i incha kitsú:

—N'etjusuin ngayjee ni xi kuatsú Ntíaná Jehova.

⁴ Y'é't'a Moise ngayjee ni xi kitsú Ntíaná Jehova. Nistjin xi ma ndyjuun, tajyun tajyun tsisintjen ko kits'ínnda nku nahan chje xi tjehen tuts'in naxi jñáchoo. Tsinchá kixi te jo ndjio. Nga nkú nkú ndjio tsuhu ra nga nkú nkú tíkjá ntje xi te jo y'aha ra xuta Israel. ⁵ As'ai y'éxá Moise já istihí xuta Israel xi incha kits'ínk'ien turu ko kitsjáha chje Ntíaná. K'ua chu xi kis'etíyje ko k'ua xi kitsjá chje tu xi tsakúchjiji

kjuajyu xi tji_hin. ⁶ Moise jakj'á masen jnú nga tsinchás'en tsa_q ko xi ts'an_{kiu} tsaténdzjojnúhu n_achan chje.

⁷ Askahan jakj'á xujun xi tji_t'a ni xi y'énda Nt_ianá ko kits'ínyajih_hin xuta naxin_{antóo}. B'a incha kitsú xuto:

—N'etjusu_{in} ngayjee ni xi kitsú Nt_ianá Jehova ko ku_{inú}'yá'éh_hin.

⁸ As'ai jakj'á Moise jnú ko tsaténdzjojnúhu xuta naxin_{antóo} nga b'a kitsú:

—Kui jní xu'_{bi} t_ibakúch_{ji} ni xi t_ib'éndakon_u Nt_ianá Jehova xi nkú ts'ín tji_t'a xujun xu'_{bi}.

⁹ As'ai tsiyajnu naxi jñáchóo Moise, Aaron, Nadab, Abiu ko jácháha xuta Israel xi cháte ko kan maha.

¹⁰ Yo incha k_{ikie} Nt_ianá xi Nt_iaha xuta Israel. K_{ikie} nga nku ni xi t_ibat'ai xi nkú joyaha tsa ndji_o tsjok'un zafiro kabasisun Nt_ianá. Tjín je je ni_i xi xi nkúhu nk'a ján. ¹¹ Nt_ianá najmi chuminihi xi kits'íh_hin já k'ak_uhu xuta Israel, já xi incha k_{ikie} Nt_ianá ko kikjine ko kik'i.

B'i ts'ín ngji Moise naxi jñáchá Sinai

¹² Nt_ianá Jehova b'i kitsúhu Moise:

—T'ih_{in}sení naxi jñáchá Sinai ko yo chúyaní. Yo tsjaha ndji_{ote} xi má nga tji_t'ana kjuatéxuma ko ni xi mjena nga kuakuyáha xuta Israel.

¹³ As'ai t_{sisintjen} Moise ko Josue, nda xi basinkoh_o, nga incha ngji naxi jñácháha Nt_ianá. ¹⁴ B'a kitsúhu jácháha xuta Israel:

—Chúyani ei santaha nga k'óóya ngáhani.
K'úéntukonuu ei Aaron ko Hur. Tsa mí kjuastihí xi
sakúnuu, nibáasoho já xu'bi.

¹⁵ As'ai ngji Moise naxi jñáchoo ko nku ninti
y'é'maha yo. ¹⁶ Kjuachánkaha Ntíaná Jehova j'ai
s'ejñasun naxi jñáchá Sinai. Jun nistjin kamaha
nintiu nga y'é'ma yo ko nistjin xi yatuhu Ntíaná
kinchjaha Moise ajin nintiu. ¹⁷ Kama chjihí xuta
Israel kjuachánkaha Ntíaná xi nkú joyaha nku nd'í
'yún xi títi k'akuhu naxi jñáchóo. ¹⁸ Jas'enjin Moise
nintiu nga ngji naxi jñáchóo. Yo kamaha yachán
nistjin ko yachán nistjen.

*B'i ts'ín kitsjá kjuá Ntíaná nga n'esún chje xi
kamandaha ninku najyuntee ko najyun xi ngjuá nda
na'miu
(Éxodo 35.4-9)*

25 Ntíaná Jehova kinchjako Moise. B'i kitsúhu:
²—B'a t'ihin xuta Israel nga kats'ínsunna
chje. Chj'asún chje ajihin ngatentee xi ngayjehe
animaha mjehe tsjá. ³ Ni xu'bi xi chj'asún: toon sine,
toon taba, kicha kobre, ⁴ nachjún su ko nachjún kuan
ko nachjún ni, najyun lino xi 'yún nda, najyun xi
kamandakoho ntsja chutentsu, ⁵ tjabaxín chutsanka
xi isén ni kin'ek'i, kj'ai sa tjabaxín xi 'yún nda, yá
acacia, ⁶ seti xi kuitiya ni xi ts'ín ndzjen, ni xi sinjne
xi n'etjijinkoho seti xi n'echjén nga kuich'onjnuhu já
na'miu, ko ni xi sinjne xi n'endako ni xi s'etíhi
Ntíaná, ⁷ ndjio tsjok'un onice ko kj'ai sa ndjio

tsjok'un xi s'entut'áha najyun efod ko najyun xi ngjuát'a 'mehe nda na'miu.

⁸ N'endanú nku ante nkjún, yo má nga kúátejñajin masehen xuta Israel. ⁹ Xi nkú tjín xi kuakuhu, b'a n'ek'íé sisin ninku najyuntee ko ngayjee ni xi n'echjén yo.

***B'i ts'ín kitsúya Ntíaná xi nkú k'úé kaxa xi
ts'iinkj'áitsjen kjuatéxumaha
(Éxodo 37.1-9)***

¹⁰ Yá acacia n'endakohoni nku kaxa. Nku metro ko te centimetro katuma nga ndjuhu, cháte ko tj'ion centimetro nga tayáha, ko cháte ko tj'ion centimetro nga nk'aha. ¹¹ Toon sine suba suba tjajnuihi ayahá ko natsihin kaxo ko tjandaihi nku ni toon sine.

¹² N'endai ñju kichatji toon sine ko t'et'aihi xki ñju kaxo. Jo kichatji t'et'ai nku ngaba kaxo ko jo t'et'ai ngaba xinkuu.

¹³ N'endai yándju xi tsjénkjáha kaxo. Yá acacia n'endakohoni ko toon sine tjajnuihi. ¹⁴ Tinúngis'ei yándjuu kichatji xi yja andaihi kaxo tu xi kama ch'ank'ankihi. ¹⁵ Kichatji xi tjíntut'áha kaxo xinchás'en yándjuu. Najmi ta n'esjehe. ¹⁶ Tjayai aya kaxo kjuatéxuma xi tsjaha.

¹⁷ N'endai ni xi s'esun kaxo. Toon sine suba suba n'endakohoni. Kui xi kama ante kjuan'endyjat'oo. Nku metro ko te centimetro katuma nga ndjuhu ko cháte ko tj'ion centimetro nga tayáha. ¹⁸ Jo kerubin toon sine n'endasúhin. S'ené nga n'enda kui nij.

¹⁹ Ante kjuan'endyjat'oo xinchásun nkú nkú kerubin.

Kerubin ko ante kjuan'endyjat'oo najmi t'axín kamanda. Nkuhú nga kamandakoho xinkjín.

²⁰ Kuase'a xinkjín kerubin nga kuasene ante kjuan'endyjat'oo. Ngjuénte tsjankaha nga k'ué'makoho ante kjuan'endyjat'oo.

²¹ Tjajñasuin ante kjuan'endyjat'oo kaxo ko aya kaxo tjayai kjuatéxuma xi tsjaha. ²² Yo chaní ko kuinchjakoho asun ante kjuan'endyjat'oo nga masehen kerubin xi jo tíinchasun kaxo. Yo ts'inkjas'ehen ngayjee kjuatéxumana ngandaha xuta Israel.

B'i ts'ín kitsúya Ntíaná xi nkú k'ué yámixa xi má nga s'entusún ninkuon
(Éxodo 37.10-16)

²³ Yá acacia n'endakohoni nku yámixa. Cháte ko yachán centimetro katuma nga ndjuhu, yachán un centimetro nga tayáha, ko cháte ko tj'ion centimetro nga nk'aha. ²⁴ Toon sine suba suba tjajnuihí yámixoxo ko tjandaihi nku ni toon sine. ²⁵ Yatu centimetro n'ei nga tjaihin yáte xi kjúát'aihi yámixoxo ko tjajnuihí nku ni toon sine yátee.

²⁶ Ta n'endai ñju kichatji toon sine ko xki ñju yámixoxo tjat'ai má fi tsuku yoo. ²⁷ Kintehe yáte xi kjúát'ai andaihi yámixoxo tjantut'ái kichjatjiu, tu xi kama n'ekjas'enyaha ra yándju xi ch'ank'ankikoho yámixoxo. ²⁸ Yá acacia n'endakohoni yándju xi ch'ank'ankikoho yámixoxo ko toon sine tjajnuihí.

²⁹ Toon sine suba suba n'endakohoni taba xi s'entusún yámixoxo, kicha chj'aha, ndjiihi, ko chutsín xi

xinchá ntá xi kj'uaíko xuta nga tsjá chje. ³⁰ T'ejñasun tehentei yámixo ninkuan xi n'ekjas'enní. T'ejñai ninkuon nginkán.

***B'i ts'ín kitsúya Ntíaná xi nkú k'úé ni xi ts'ín ndzjen
ninku najyuntée
(Éxodo 37.17-24)***

³¹ Toon sine suba suba n'endahani nku ni xi ts'ín ndzjen. S'ené nga n'endai nii. Sjai ko tjiaha ko ni xi s'entut'á tsjoho nkuhú kamandakoho xinkjín. Ni xi s'entut'á tsjoho, kui xi b'a k'un ni stubá ko naxú ko xkaha naxú k'un. ³² Jun tjia s'ehe nii. Jan tjia s'entut'á nga jo ngabaha. ³³ Nga nkú nkú tjia xi nibáha ra yáts'in nii, kui xi s'entut'áha jan ni stubá xi b'a k'un tu mendra k'un. S'ehe naxúhu ko xkaha naxú tu mendra.

³⁴ Yáts'in nii s'entut'áha ñju ni stubá xi b'a k'un tu mendra k'un. S'ehe naxúhu ko xkaha naxú tu mendra. ³⁵ Jo jo kj'ua xinkjín tjia xi kuitjut'a yáts'in nii. Nkú nkú ni stubá s'entunkíhi nga jan ante má nga kuitjut'a. ³⁶ Naxúu ko tjia xi juun nkuhú kamandakoho ni nd'í setiu. S'ené nga n'endakoho ngatentee niu. Toon sine suba suba n'echjén nga n'enda.

³⁷ Ta n'endaihi yatu ni xi kuitiya nd'í seti xi s'entusúhun nii. Ankjín nii kats'ín ndzjen nd'íhi nd'í seti. ³⁸ Toon sine suba suba n'endakohoni taba ko kichax'í xi n'echjén nga stíku nachjúhun nd'í setiu. ³⁹ Katé jan kilu toon sine suba suba n'echjén nga n'endai ni xi ts'ín ndzjen ninku najyuntée ko ni xi

kamachjéhen. ⁴⁰ Nda nda chasei nga b'a n'ek'íé niu xi nkú tjín xi kama chjihi naxi jñáchóo.

B'i ts'ín kitsúya Ntíaná xi nkú k'úé nínku najyuntee
(Éxodo 36.8-34)

26 B'i ts'ín n'endai nínku najyuntee. Nachjún lino xi kin'enje xi isén su, xi isén kuan ko xi isén ni n'endakohoni te najyun ndju. Kan'eyasún tsjo tsjoho najyuun ntítsje kerubin. ² Ngatentee najyun xu'bi tu nku chubahá kama. Te jo metro masen kama nga ndjuhu ko jo metro nga tayáha. ³ Chjuyai nga t'exanyakoi xinkjín un najyuun ko b'a ta n'e ngáha xi un xingisoo.

⁴ Nachjún su n'endakohoni tixa xi tsjén ndjut'á andaihi najyun xi tjen tíjtjuhun najyun un xi tjuun, ko b'a ta n'e ngáhi andaihi najyun xi fekuhu ra najyun un xingisoo. ⁵ Cháte tixa n'endai xi tsjén ndjut'á andaihi najyun xi tjen tíjtjuhun najyun xi uun, ko cháte ta tsjén ndjut'á andaihi najyun xi fekuhu ra najyun un xingisoo. Incha kuase'a xinkjín nga nkú nkú tixo. ⁶ Ta n'endai cháte yála'ba toon sine xi k'ua'yúnkoho ra nga joo najyun ndju xi y'a xinkjín, tu xi nkuhú kamaha nínku najyuntee.

⁷ Ta n'endai te nku najyun ndju xi s'enehe nínku najyuntee. Ntsjaha chutentsu n'endakohoni.

⁸ Ngatentee najyun xu'bi nku chubahá kama. Te jan metro masen kama nga ndjuhu ko jo metro nga tayáha. ⁹ Chjuyai nga t'exanyakoi xinkjín un najyuun ko b'a ta n'e ngáhi najyun xi jun xingisoo. Najyun xi ma juhun tjakjoyai ankjín nínku najyuntee. ¹⁰ N'endai

cháte tixa xi tsjén ndjut'á andaihi najyun xi tjen tíťjuhun najyun xi uun, ko cháte ta tsjén ndjut'á andaihi najyun xi fekuhu ra najyun jun xingisoo.

¹¹ Ta n'endai cháte kicha la'ba bronze. Kui xi tinúngis'ein tixa xi yja ndjuhu najyuun, tu xi nkuhú kamaha nga joo najyun ndjuu. ¹² Nk'ie nga s'enehe najyun ndju chánka xu'bi ninku najyuntee, k'uanki chuba. Masen t'ía xi k'uankiu tsjén b'anki astun ninku najyuntee. ¹³ T'ía xi k'uankihi najyun ndju chánko nga s'enehe ninku najyuntee, kui xi tsjén b'anki nga jo ngatehe, yachán un centimetro nku ngate ko yachán un centimetro ngate xinkuu.

¹⁴ Ta n'endai kj'ai najyun xi s'ejñasuhun najyun ndju chánka xu'bi. Tjabaxíhin chutsanka xi ni kin'ek'i n'endakohoni. Tjajñasuin asuhun tjabaxín xu'bi kj'ai xi kamandakoho tjabaxín xi 'yún nda.

¹⁵ Yá acacia n'endakohoni yátehe ninku najyuntee. Tinja naxui naxui. ¹⁶ Ñju metro masen kama nga ndjuhu nga nkú nkú yátee ko cháte ko tj'ion centimetro nga tayáha. ¹⁷ Jo yá tíntí tsjén ndjuhu nga nkú nkú yátee, tu xi kama s'ekjokoho xinkjín. B'a n'e tenteihi yátehe ninku najyuntee. ¹⁸ N'endai yátehe ninku najyuntee. Kan tinchai nku ngatehe. ¹⁹ Ta n'endai yachán ni toon taba xi s'entunkíhi yáte xi koon. Nga nkú nkú yátee s'entunkíhi jo ni toon taba má nga xinchás'en nga joo yá tíntí xi yja ndjuhu yátee.

²⁰ Ta n'endai kan yáte xi kuinchai ngate xinkuhú ninku najyuntee. ²¹ Yachán ni toon taba s'entunkíhi. Jo ni toon taba s'entunkíhi nga nkú nkú yátee.

²² N'endai jun yáte xi kuinchai astun ninku najyuntee xi tjehe má fintjai ts'íu. ²³ Ta n'endai jo yáte xi kuinchai nga joo anchuñjuhu astun ninku najyuntee. ²⁴ Kintehe yáte xu'bi tu xinchákjokohó yáte xingisoo, nk'ahq k'ua'yúnkohó ra xinkjín santaha má tje kichatji xi tjuun. B'a n'ehe nga joo yáte xi kama anchuñju xi joo. ²⁵ B'a ts'ín jin kamaha yáte xi xinchá ko tj'ion nku ni toon taba xi s'entunkíhi. Jo ni toon taba s'entunkíhi nga nkú nkú yátee.

²⁶ Un yándju acacia n'endaihi yáte xi xinchá nku ngatehe ninku najyuntee, ²⁷ un yándju n'endaihi yáte xi xinchá ngate xinkuu, ko un yándju n'endaihi yáte xi xinchá astun ninku najyuntee xi tjehe má fintjai ts'íu. ²⁸ Máha yándju xi s'et'a nga masehen yátee, kui xi kj'uyaya ndju nga masehen yatee santaha nga kuichúket'a k'akuhu. ²⁹ Toon sine tjañuihi yátee ko n'endaihi kichatji toon sine tu xi yo kjuas'enyaha yándjuu. Ko yándjuu ta toon sine s'ejnuhu. ³⁰ B'a n'ek'íei ninku najyuntee xi nkú tjín xi kama chjihi naxi jñáchóo.

***B'i ts'ín kitsúya Ntíaná xi nkú k'úé najyun chánkaha
ninku najyuntee
(Éxodo 36.35-38)***

³¹ Ta n'endai nku najyun chánka xi tsjénchja aya ninku najyuntee. Nachjún lino xi kin'enje, xi isén su, isén kuan ko xi isén ni n'endakohoni. Kan'eyasún tsjo tsjohó najyuun ntítsje kerubin. ³² Ñju yásjai acacia xi toon sine s'ejnuhu tje b'át'ai najyuun. S'entut'áha yásjoo yála'ba toon sine ko ñju ni toon taba

s'entunkíhi. ³³ Yántjiu n'ek'aihi najyuun nga tjen b'ánki. Astun najyuun tjajñai kaxa xi ts'íínkj'áítsjen kjuatéxumana. Kui najyuun kuakúchjinuu má tjen chjintíhi ante nkjúun ko ante xi 'yún nkjúun.

³⁴ Tjajñasuin ante kjuan'endyjat'oo asun nk'aha kaxo. Tjajñai kaxo ante xi 'yún nkjúun. ³⁵ Tjajñai yámixa xi s'entusún ninkuan xi n'ekjas'enní natsihin najyuun xi tjehe nga kixihi ninku najyuntee, ko ni xi ts'íín ndzjeen nga skjúhun tasinñai.

³⁶ N'endai najyun xi tsjénchja astinkjuaha ninku najyuntee. Nachjún lino xi kin'enje, xi isén su, isén kuan ko xi isén ni n'endakohoni. N'eya tsjo tsjo najyuun. ³⁷ N'endaihi najyuun un yásjai acacia xi toon sine s'ejnuhu. Toon sine n'endakohoni yála'baha yásjoo. Ko n'endai un ni xi s'entunkíhi yásjoo. Kicha bronze n'endakohoni.

B'i ts'ín kitsúya Ntíaná xi nkú k'úé nahan chje

(Éxodo 38.1-7)

27 Yá acacia n'endakohoni nku nahan chje. Nku chubahá n'ei xki ñju. Jo metro ko kan un centimetro kama xki ñju nahan chje ko nku metro ko kan un centimetro nga nk'aha. ² Nku ndjia s'ehe xki ñju nahan chje. Ndjia xi ñjuu ko nahan chje nkuhú kamandakoho xinkjín. Kicha bronze tjajnuihi. ³ Ngayjee ni xi kamachjénsun nahan chje kicha bronze n'endakohoni: ni xi xinchá nasuu, ni xi saténkihi nasuu, taso, kicha ni'yun ko nahan nd'íu ya.

⁴ Ta n'endakohoni kicha bronze nku nch'á ichí. T'et'aihi xki ñju nch'óo nkú nkú kichatji xi kicha bronze n'endakohoni. ⁵ Tinúnnnginki nch'á ichíu má tjen andaihi nathan chje tu xi nga masehen nathan chje kuichú satéhe. ⁶ Ta n'endai yándju xi tsjénkjáha natchoon. Yá acacia n'endakohoni ko kicha bronze tjajnuihi. ⁷ Kj'uaya yándjuu nga masehen kichatjiu ko s'entukjáha natchoon yándjuu tu xi kama ch'ank'ankihi. ⁸ Tixaya n'ei natchoon. Yáte n'endakohoni. B'a n'ek'íéí xi nkú tjín xi kama chjihi xi tjeheh naxi jñáchóo.

***B'i ts'ín kitsúya Ntíaná xi nkú k'úé natsihin ninku
najyuntee
(Éxodo 38.9-20)***

⁹ Ta n'endaihi ni xi tsjénchja má kama natsihin ninku najyuntee. Ngaba má xi tjeheh fijen ntjo tsjénchja najyun lino xi kin'enje xi yachán un metro kama nga ndjuhu. ¹⁰ N'endakoho kicha bronze kan yásjai xi xinchá natsiun ko kan ni xi s'entunkíhi yásjoo. Toon taba kamandakoho kichatji ko kicha la'ba xi k'uaha yásjoo. ¹¹ Ngaba xinkuu, má xi tjeheh nibáha ntjo, ta tsjénchja nku najyun xi yachán un metro kama nga ndjuhu. Xincháha kan yásjai ko kan ni xi s'entunkíhi yásjoo xi kicha bronze n'endakoho. Kichatji ko kicha la'ba xi k'uaha yásjoo ta toon taba kamandakoho.

¹² Nga tayáha natsiun xi tjeheh má fintjai ts'íu, tsjénchja kan jo metro masen najyun. Xincháha te yásjai ko n'enda te ni xi s'entunkíhi yásjoo. ¹³ Nga

tayáha natsiun má tju ts'íu ta tsjénchja jo metro masen najyun. ¹⁴ Xi tjehen nku ngaba astinkjuo tsjénchja yatu metro najyun. Xincháha jan yásjai ko n'enda jan ni xi s'entunkíhi yásjoo. ¹⁵ Ngaba xinkuu ta tsjénchja yatu metro najyun. Xincháha jan yásjai ko n'enda jan ni xi s'entunkíhi yásjoo.

¹⁶ Astiu ankjuaha natsiun tsjénchja ñja metro najyun lino xi kin'enje xi isén su ko kuan ko ni, xi ngjuajnu tsjo tsjo chjine. Xincháha ñju yásjai ko ñju ni xi s'entunkíhi yásjoo. ¹⁷ Ngayjee yásjai xi xinchá natsiun toon taba n'endakoho kicha la'bahá ko kichatji xi s'e'yúnkjáha. Ni xi s'entunkí kintehe kicha bronze n'endakoho.

¹⁸ Yachán un metro kama nga ndjuhu natsiun, kan jo metro masen nga tayáha, ko jo metro ko kan ún centimetro nga nk'aha. Najyun lino xi kin'enje tsjénchjahá ko kicha bronze kamandakoho ni xi s'entunkíhi yásjoo. ¹⁹ Kicha bronze kamandakoho ngatentee ni xi n'echjén ninku najyuntee, ko ta yáyjo xi xincháyanji ninku najyuntee ko natsihin kicha bronze kamandakoho.

***B'i ts'ín kitsúya Ntíaná ngat'a ts'e nd'í xi kuiti aya
ninku najyuntee***

(Lv 24.1-4)

²⁰ B'a t'ihin xuta Israel nga katjaikoíhi seti suba subaha yá olivo tu xi kuiti tehentehe ni xi kuitiya nd'í seti. ²¹ Aaron ko ntíhi incha k'uai xáha nga k'uénda ni xi ts'ín ndzjen ante nkjúun. Kui xi astun mahá kaxa xi ts'ínkj'áítsjen kjuatéxumana, má tjenchja

najyun xi ts'ín ngabi yo. K'uénda nd'íu tu xi kuitihi ngayjee nistjen nginkun Jehova aya ninku najyuntee. Kui kjuatéxuma xu'bi xi ts'íintjusun sín xuta Israel ko ntje xi s'ehe.

B'i ts'ín kitsúya Ntíaná yá xi kama já na'mi ko má najyuhun xi ngjuá
(Éxodo 39.1)

28 Katincha nginkuin Aaron xi nda nts'ei ko Nadab, Abiu, Eleazar ko Itamar xi ntíhi Aaron. Já xu'bi kama já na'mi xi ts'an ajihin xuta Israel. ² N'endaihi Aaron najyun xi nkjún nginkán, tu xi nku nda chánka kamaha ko nkjún ts'ín kuakú. ³ Chubakoi ngayjee já xi an kits'in tsejihin ra kjuankjink'un, xi mahá ts'ínnda tu mí nihí ni, tu xi ts'íinn dahá ra najyun xi ngjuá Aaron. B'a ts'ín k'uet'á xáhana Aaron nga kuichú ma nda na'mi xi an ts'ín xána.

⁴ Kui najyun xu'bi xi kats'ínnda: najyun xi ngjuát'a 'mehe nda na'miu, najyun efod, najyun ndjuu, najyun tunica chjine, najyun xi k'u'é'a ko najyun xi k'u'ékjá. Kats'ínnda najyun xi nkjún nginkán xi ngjuá ndats'ei Aaron ko ntíhi, tu xi já na'mi xi ts'íinxát'ana kamaha. ⁵ Já xi ts'íinn da najyuun incha ts'íinchjén toon sine, nachjún su, nachjún kuan, nachjún ni, ko lino xi kin'enje.

Nda na'mi tíjuun

Staṅa ɬoṅsine xi títsu:
“Nkjún nginkun Jehova”

B'í ts'ín kitsúya Ntìaná xi nkú k'úé najyun efod
(Éxodo 39.2-7)

⁶ Toon sine, kò nachjún su, nachjún kuan, nachjún ni, kò lino xi kin'enje ts'ínndakohó joo najyun efod. N'eyajin sinsin najyuun. ⁷ S'et'a asun tjiaha jo najyun xi k'ua'yúnkohó rā astun kò ankjín. ⁸ Najyun xi s'e'yúnkjákohó najyun efod, kui xi tā n'endakó tsjo tsjo toon sine, nachjún su, nachjún kuan, nachjún ni, kò lino xi kin'enje.

⁹ Chjúbéi jo ndjio onice kò asuhun t'et'ai j'áíhin ntíhi Israel. ¹⁰ Jun j'áín t'et'ai nku ndjio kò jun xinkuu. Xki xi nkú ts'ín kitsin ntíhi Israel, b'a n'e t'et'ai j'áíhin. ¹¹ Nku nda xi maha ts'ínxáko ndjio tsjok'un k'uét'a j'áíhin ntíhi Israel asun ndjio xi joo. Xi nkú ts'ín s'et'aha ntu sellu, b'a ts'ín s'et'aha. Toon sine n'endakohoni ni xi kjúájñasuin nga nkú nkú ndjio xi joo. ¹² Tjiaha najyun efod t'entusúin ndjio xi joo. Kui xi ts'ín nga n'ekj'áítsjen ntíhi Israel. B'a ts'ín ngjuásuntjiaha Aaron j'áíhin ntíhi Israel nginkun Jehova, tu xi n'ekj'áítsjehen.

¹³ Toon sine n'endakohoni ni xi kjúántusúin ndjio. ¹⁴ Jo n'úkichja toon sine suba suba tā n'endai xi kin'enje xi nkú joyaha chunje, kò t'entut'ái n'úkichja xi joo ni xi s'entusúin ndjio xi joo.

B'í ts'ín kitsúya Ntìaná xi nkú k'úé najyun xi ngjuát'a
'mehe nda na'miu
(Éxodo 39.8-21)

¹⁵ Tā n'enda tsjo tsjoi najyun xi ngjuát'a 'mehe nda na'miu, má nga s'en ni xi n'echjén nga skue ni xi

mjena nga ts'ín xuta naxinantána. B'a ts'ín n'endai najyuun xi nkú joyaha najyun efod. Toon sine, nachjún su kō kuan kō ni, kō lino xi kin'enje n'endakohoni. ¹⁶ Jo tjakjai najyuun kō nkuhú chuba kama ngañju ngabaha. Kan jo centimetro n'ei nga ndjuhu kō kan jo centimetro nga tayáha,

¹⁷ Ñju niyá ndjio tsjok'un tjayai ayaha. Niyá xi tjuun s'ehe nku ndjio sardica, nku ndjio topacio kō nku ndjio carbunclo. ¹⁸ Niyá xi ma johō s'ehe nku ndjio esmeralda, nku ndjio zafiro kō nku ndjio diamante. ¹⁹ Niyá xi ma jahan s'ehe nku ndjio jacinto, nku ndjio agata kō nku ndjio amatista.

²⁰ Niyá xi ma ñjuhu s'ehe nku ndjio berilo, nku ndjio onice kō nku ndjio jaspe. Ngayjee ndjio tsjok'un xu'bi toon sine s'entusún. ²¹ Te jo kama ndjio xi nkú tjín te jo maha j'áhin ntíhi Israel. Xi nkú ts'ín s'et'aha ntu sellu, b'a ts'ín s'et'aha nga nkú nkú ndjio j'áhin ntje chá xi te jo maha.

²² N'endai n'úkicha toon sine suba suba xi kin'enje xi nkú joyaha chunje. Kui xi s'entut'áha najyun xi ngjuát'a 'mehe nda na'miu. ²³ Ta n'endai jo kicha tje'bi toon sine kō t'entut'ái asun nk'aha najyun xi ngjuát'a 'mehe nda na'miu. ²⁴ T'entut'ái nga joo n'úkicha toon sine xi kin'enje nga joo kicha tje'bi xi tjíntut'á nga joo nkun xi yja asun nk'aha najyun xi ngjuát'a 'mehe nda na'miu. ²⁵ T'entut'ái nga joo nkun n'úkicho xi tjehen ankjín nga joo ni toon sine xi s'entusún ndjio xi joo, ndjio xi tjíntut'á asun tjiaha najyun efod. ²⁶ Ta n'endai jo kicha tje'bi toon sine kō

t'entut'ái kintehe nkun najyun xi ngjuát'a 'mehe nda na'miu, t'a najyun efod.

²⁷ N'enda sai jo kicha tje'bi toon sine ko t'entut'ái kinte tjiaha najyun efod, ankjín má nga ma nkukoho xinkjín najyuun. T'et'ai kicha tje'biu asun nk'aha má ma ndayáha najyun efod. ²⁸ Nachjún kuan n'ek'a'yúnkoho xinkjín kicha tje'bihi najyun xi ngjuát'a 'mehe nda na'miu ko kicha tje'bihi najyun efod, tu xi má nk'aha najyun xi s'e'yúnkjákohe najyun efod tsjéhen ni xi ngjuát'a 'mehe nda na'miu ko yo s'et'a'yún.

²⁹ B'a ts'ín, nk'ie nga kjuas'en Aaron ante nkjúun, ngjuát'a 'mehe j'áihin ntíhi Israel xi tjít'a najyun má nga s'en ni xi n'echjén nga skué ni xi mjena nga ts'ín xuta naxinantána. B'a ts'ín kj'uaátsjen tehentehena ntíhi Israel. ³⁰ Tinúngis'ein ayahá najyuun Urim ko Tumim, kui xi n'echjén nga skué ni xi mjehe Jehova nga ts'ín xuta naxinantáha ko kui xi ngjuát'a 'mehe Aaron xki nga kjuas'en nginkun Jehova.

B'i ts'ín kitsúya Ntiáná xi nkú k'úé najyun ndjuhu nda na'miu

(Éxodo 39.22-26)

³¹ Najyun su n'endakoyjeheni najyun ndju xi ngjuai kintehe najyun efod. ³² Chjúx'ákjái má kjuas'en nintaku nda na'miu. Chjuyai andaihi tixa xi n'endaha najyun ndjuu xi nkú n'e chjuyandai kásin nku chinka, tu xi najmi stíyáha.

³³ T'entut'ái andaihi tuts'in najyun ndjuu tu chj'oo najyun xi n'endakoho nachjún su, nachjún kuan ko

nachjún ni, kò tjen b'ánkijihìn kichá nínku toon sine tíntí. ³⁴ Nku kichá nínku toon sine tsjénb'ánki kò askahan nku tu chj'oó najyun s'et'a. B'a k'ué andaihi ngayjee tuts'in najyun ndjuu. ³⁵ Kui xi ngjuá Aaron nk'ie nga ts'ín xáha ndá na'mi kò kuínú'yá nga kjuane kichá nínku tíntí nk'ie nga kjuas'en kò nga kuitju ante nkjúun nginkun Jehova, tu xi najmi kuayáha.

B'i ts'in kitsúya Ntíaná xi nkú k'ué najyuhun já na'mi
(Éxodo 39.27-31)

³⁶ Ta n'endai nku staña toon sine suba suba, kò xi nkú ts'ín s'et'aha ntu sellu b'a ts'ín s'et'aha. Tet'ai asun staño: “Nkjún nginkun Jehova.” ³⁷ Ankjín najyun xi k'ué'a ndá na'miu s'et'a staño nga s'et'a'yúnkohò ra nku nachjún su. B'a ts'ín s'et'aha staño ankjín najyun xi k'ué'a ndá na'miu. ³⁸ Stjen Aaron s'et'a staño kò ngjuaikò Aaron jé xi n'ekj'anji chje xi xutá Israel tsjáha Jehova. B'a ts'ín s'et'a tehentehe stjen Aaron staña toon sinee tu xi ts'ínkjáihìn ra Jehova chje.

³⁹ Najyun tunica kò najyun xi k'ué'a ndá na'miu nachjún linò n'endakohoni. Kò chjine s'et'aha najyun xi k'uékjá. ⁴⁰ N'endai najyun tunica kò najyun xi k'uékjá kò najyun xi k'ué'a ntíhi Aaron, tu xi já i kamaha kò nkjún ts'ín kuakú. ⁴¹ Kui najyun xu'bi xi n'engjai Aaron xi ndá nts'ei maha kò ntíhi. Tich'onjnuihi seti nintaku tu xi k'uet'á xáhana Aaron kò ntíhi nga kuichú ma já na'mi xi an ts'ín xána.

⁴² Ta najyun lino n'endakohoni xká kinte xi ngjuá, tu xi k'u'é'maha yjoho. Incha k'u'é'ma ndayáha santa ngasuhu. ⁴³ Kui xi ngjuá Aaron ko ntíhi nk'ie nga kjuás'en ninku najyuntee ko nk'ie nga ngjuáik'úhun nāchan chje, nk'ie nga ts'ín xáha já na'miu ante nkjúun, tu xi najmi s'ehe ra ngatitsun ko kuayá. Kui kjuatéxuma xu'bi xi ts'íintjusun Aaron ko ntje xi s'ehe santaha tu nkjéhé ni.

B'i ts'ín kitsúya Ntíaná xi nkú n'e nga k'uai xáha

Aaron ko ntíhi nga kama já na'mi

(Lv 8.1-36)

29 B'i n'eihí nga tsja xáha Aaron ko ntíhi tu xi já na'mi xi an ts'ín xáhana kama. Chjúbéi nku ntí turu ko jo chutsanka xi najmi chumini xi k'uhun, ² ko ninkuan nda, ninkuan xi kin'endakoho seti, ko ninkuan xi seti kisaténdzjojnúhu. Tu niñu xi 'yún nda ko xi najmi tjíhin na'yu san kama ndaha ninkuon. ³ Nku nisín t'entuyái ko t'inkoi ninku najyuntee ninkuon ko ntí turu ko nga joo chutsanko.

⁴ T'inkoi Aaron ko ntíhi ankjuaha ninku najyuntee. Yo n'engúyakohoni ntánijua. ⁵ Chjúbéi najyun xi kamandoo ko n'engjai Aaron. Kui xi najyun tunica, najyun ndju xi fi kintehe efod, najyun efod ko najyun xi ngjuát'a 'mehe nda na'miu. T'ekjáihí najyun xi k'uékjako najyun efod. ⁶ T'e'aihí najyun xi k'u'é'a ko asuhun najyun xu'bi t'et'ai staña nkjúun.

⁷ Chúbéi seti xi bich'onjnuhu já na'miu nga 'bai xáha ko taténdzjojnúhí nintaku Aaron. ⁸ Ta n'e nibák'un tiñai ntíhi Aaron ko n'engjai najyun tunica.

⁹ T'ekjáíhi Aaron kō ntíhi najyun xi k'uékjá kō t'e'aihi najyun xi k'u'é'a. B'a ts'ín k'u'ai xáha ri nga kama sín já na'mi xi ts'an.

¹⁰ Askahan t'inkoi ntí turu ankjín nínku najyuntee. Aaron kō ntíhi kandjénne ntsja nintaku chu. ¹¹ Astiu ankjuaqa nínku najyuntee n'ek'iein ntí turu nginkán an xi Jehova. ¹² Najnú ntsai chjúbékohoni jníhi ntí turu kō tich'onjnuihi ndjia xi tjíntut'áha nāchan chje, kō tatendzjot'ái kinte nāchan chje ngayjee jní xi k'uankihi. ¹³ Chúbéi ngayjee xiné xi kjisun ts'ehe chu, xiné xi tjíhin chjankaha, nga joo nijmá ndayáha kō xiné xi kjisuhun, kō t'etísuin nāchan chje. ¹⁴ Tunga máha yjoho ntí turu kō tjabaxíhin kō y'ehe, kui xi t'etí nātsihin ante má nga tíincha ni'ya najyuntehe xuta naxinantóo. At'aha chjehe ngatitsuuhún niu.

¹⁵ As'ai chjúbéi nku chutsanka xi joo. Aaron kō ntíhi kandjénne ntsja nintaku chu. ¹⁶ N'ek'iein chu kō chjúbéi jníhi nga tatendzjoi andaihi nāchan chje. ¹⁷ Ticháya xi chutsanko, tanei ts'ehe kō ngasuhu, kō nkuhú má nga t'entui ni xi kuanei kō yjo xi kabichaya xi kō nintaku chu. ¹⁸ T'etísuin ngayjee chutsanko nāchan chje. Chje xi kuitiyje ni. An Jehova ts'inkjáíhin ntaha chje xu'bo.

¹⁹ As'ai chjúbéi chutsanka xinkuu. Aaron kō ntíhi kandjénne tsja nintaku chu. ²⁰ N'ek'iein chu kō chjúbéi jníhi nga tich'onjnui tuts'in tjabaxínñju kixi Aaron kō tuts'in tjabaxínñju kixi ntíhi. Ta tich'onjnuihi jnú Aaron kō ntíhi najnú ntsja kixi chánka kō najnú sjai kixi chánka. Jní xi k'uankihi tatendzjoi andaihi nāchan chje. ²¹ Chúbéi chuba jní xi

k'uanki asun nāchan chje kō chuba seti xi bich'onjnuhu já nā'miu nga 'bāi xāhā. Kui xi tatendzjojnúhi Aaron kō najyuhun kō ntíhi kō najyuhun ntíhi Aaron. B'a ts'ín kui xi nkjún kama nginkán Aaron kō ntíhi kō najyuhun.

²² Chjúbéi xinéhe chutsankō xi kjisun nits'in, xi kjisun ts'ehe kō xi kjisun chjankahā, kō tā chjúbéi nga jo nijmá ndayáhā kō xiné xi kjisun nijmá ndayáhā kō ngasu kixihi, at'ahā kui xi chutsankā xi n'echjén nga k'uai xāhā já nā'miu tū xi ts'íihin xá xi tsjahā. ²³ Ajihin ninkuan xi najmi tjihin nā'yu san xi tjíntuyá nisín xi tíñā nginkán, chjúbéi nku ninkuan nda, nku xi kin'endakoho seti kō nku xi seti kisaténdzjojnúhu. ²⁴ Ntsja Aaron kō ntsja ntíhi t'entuyái ninkuan xu'bi kō ndjennk'ái nginkán an Jehova. Kui xi kama nku chje xi tsjénnk'a nginkán. ²⁵ As'ai chúbé ngáhani ninkuan xi tjíntuyá ntsja Aaron kō ntíhi kō t'etí asun nāchan chje. T'etíko ngujin chje xi kuitiye. An Jehova ts'inkjáihin ntahā chje xu'bo.

²⁶ Chjúbéi 'mehe chutsankā xi n'echjén nga k'uai xāhā Aaron nga ts'íin xá xi tsjahā. Ndjennk'ái nginkán. Kui xi kama nku chje xi tsjénnk'a nginkán an Jehova, kō kui xi kama t'ía xi ts'i. ²⁷ N'e t'axín 'mehe chu xi chje kik'ainí nga kingjennk'ái nginkán kō ngasu xi chje kik'ainí nga kingjennk'ái. Nga joo t'íahā chu xi n'echjén nga k'uai xāhā Aaron kō ntíhi nga ts'íin xá xi tsjahā xi ngjúénnk'ai nginkán kō xi kfénnk'aní, ²⁸ kui nií xi kama ts'e Aaron kō ntíhi. Sakút'ahā chje xi ts'e kjuajyu xi k'uaihi Jehova.

Kuatéxuma xu'bi ts'íntjusun sín xuta Israel nga tsjáha já na'miu ni xi kanéhe.

²⁹ Najyun nkjún xi ts'e Aaron kama ts'e ngáha ntje xi s'ehe. Kui najyuun xi ngjua nk'ie nga kuich'onjnuhu seti nga k'uai xáha. ³⁰ Ntjehe Aaron xi kama nda na'mi tjihin nga ngjua najyuun yatu nistjin tjihin nk'ie nga kjuas'en ninku najyuntee tu xi ts'íhin xáha ante nkjúun.

³¹ Chjúbéi chutsanka xi n'echjén nga k'uai xáha nda na'miu. Nku ante nkjún t'echjín yjoho chu. ³² Aaron ko ntíhi incha kjine yjoho chutsanko ko ninkuan xi tíincha nisín xi tjehe astinkjuaha ninku najyuntee.

³³ Incha kjine niu at'aha kui xi kama chjén nga kis'echjintjai ngatitsuun nk'ie nga kik'ai xáha nga já na'mi kama. Ndaha nku xuta xi k'ái najmi kama kjine ni xu'bi, at'aha nkjún niu. ³⁴ Tsa nistjin xi ma ndyjuun k'uanki sa ichí yjoo ko ninkuon, t'etí ni xi ts'ankiu ko najmi tu ch'a xi kakjine, at'aha nkjún niu.

³⁵ B'a n'ekoí Aaron ko ntíhi nga n'etjusuin ngayjee ni xi kuaxihin. Yatu nistjin kamahi nga k'uai xáhi.

³⁶ Xki nistjin nibákoí nku ntí turu ko n'ek'iein, tu xi ts'inndyjat'ahana ngatitsuun. Ta n'ei nga ante nkjún kama nahan chje nga n'ek'iensúin nku chu ngat'aha ngatitsuun, ko tich'onjnuihi seti nga nginkán kama chjén. ³⁷ Yatu nistjin tjihin nga k'uaisuin nahan chje chu xi n'ek'iein ngat'aha ngatitsuun. B'a tsín nginkán kama chjéhen nahan chje. Nku ni xí 'yún nkjún kuichú ma nahan chje. Tu mí nihí ni xi k'uakoho nachoon ta kama nkjún.

***B'i ts'ín kitsúya Ntiáná xi nkú ts'ín tjíhin nga k'uai
chje xki nistjin***

³⁸ Xki nistjin tjíhin nga k'uaisúin asun nahan chje jo chutsanka xi tjíhin nku nú. Najmi tjíhin nga n'ekj'ajin nga b'a n'ei. ³⁹ Nku chu tjíhin nga k'uai chje nga ta jyuun ko nku nga ja tíma ngixuun. ⁴⁰ Nk'ie nga k'uai chu xi tjuun, ta tjíhin nga k'uai jo kilu nkuan na'yu ninkuan xi 'yún nda nga n'etjijinko ts'íhin ri nku litru setíhi yá olivo, ko tatendzoi nga k'uai chje nku litru binu. ⁴¹ B'a ta n'ekoí chu xinkuu nga ja kama nkixuun. Ta tjíhin nga k'uai chje nkuan na'yu ninkuan ko binu. Kui xi chje xi k'úéti ngat'ana. An Jehova ts'inkjáíhin ntaha.

⁴² Chje xi k'úétiní, kui xi tu nkú b'a ts'ín k'uétihí nginkán ntje xi s'enuu xi tjehe astinkjuaha ninku najyuntee. Yo kamañjakúkonuu ko kuinchjakonuu. ⁴³ Yo kamañjakúka xuta Israel. Kjuachánkana ts'ín nga kama nkjún ante xu'bo. ⁴⁴ Ts'ian nga ante nkjún kama ni'ya najyuntee ko nahan chje, ko ts'ian nga nkjún kama Aaron ko ntíhi nga kama já na'mi xi ts'an. ⁴⁵ An kúátejñajihín xuta Israel ko an kama Ntiaha. ⁴⁶ B'a ts'ín skuehe nga an Jehova xi Ntiaha xi kik'onsjehe Egipto tu xi kúátejñajihín ra. An Jehova xi Ntiaha.

***B'i ts'ín kitsúya Ntiáná xi nkú k'úé nahan chje ichí
má nga s'etisun ni xi sinjne
(Éxodo 37.25-28)***

30 N'endai nku nahan chje ichí tu xi yo s'etisuhun ni xi sinjne. Yá acacia

n'endakohoni. ² Tjihin nga tu nku chuba kama nga ndjuhu ko nga tayaha. Yachán un centimetro katuma nga ndjuhu ko yachán un centimetro nga tayaha.

Cháte ko yachán centimetro katuma nga nk'aha.

Nkuhú katumako ndjia xi s'entut'áha nanchan chje.

³ Toon sine suba suba tjajnuhi asun nk'aha, nga nju ngabaha ko ndjia xi s'entut'áha. Ko tjandai yahi nku ni toon sine.

⁴ Ta t'entut'á yahi kichatji toon sine kintehe ni toon sine xi kjindaihi nanchan chje. Jo t'entut'áhi xi tjehen antsjáku nanchan chje ko jo t'entut'áhi xi tjehen tuts'in, tu xi kichatji toon sinee kuinungis'ehen yándju xi ch'ank'ankikoho nanchan chje. ⁵ Yá acacia n'endakohoni yándjuu ko tjajnuhi toon sine. ⁶ Tjajñai nanchan chje ankjín najyun xi tjenchja má nga kjijña kaxa xi ts'ínkj'áitsjen kjuatéxumana, ankjín ante kjuan'endyjat'a xi kjisuhun kaxo, yo má nga kamañjakúkoho.

⁷ Xki tajyun, chuba nk'ie nga kj'uaík'íénda Aaron ni xi kuitiya nd'í seti, tjihin nga k'uéti asun nanchan chje ni xi sinjne. ⁸ Ta k'uéti Aaron ni xi sinjne nga ja kama nkixuun, chuba nga kj'uaík'íéti nd'í seti. Kui ni xu'bi xi n'e tehente nginkán an Jehova nd'ai ko tu nkjéhé ni. ⁹ Najmi tu b'etísuin nanchan chje xu'bi kj'ai ni xi sinjne ko ta ndaha chu xi n'ek'ien nga k'úétiyjei, ko ta ndaha chje xi kj'úaíkoj. Ta ndaha najmi kama kuatendzjosúihin binu. ¹⁰ Nku niyá nga xki nú Aaron kj'uaí k'onjnuhu ndjia xi tjintut'áha nanchan chje jníhi chu xi n'ek'ienntjáihi ngatitsuun. Nku niyá nga xki

nú asun nii s'echjintjaihi ngatisuun. Tu ni xí nkjúhún kama kui nii nginkán an Jehova.

B'i ts'ín kitsúya Ntíaná chjí xi tjíhin nga k'uéchjintjai yjoho xuta

¹¹ Ntíaná Jehova kinchjakohó Moise. B'i kitsú:

¹² —Nk'ie nga chj'asuin j'áíhin xuta Israel, nga nkú nkú tjíhin nga kj'uaíko_hó Jehova ni xi k'uéchjintjai yjoho, tu xi najmi ch'a xi kuayáha nk'ie nga chj'asuin j'áíhin. ¹³ Ngayjee xi s'et'a j'áíhin tjíhin nga tsjá un gramó toon taba, kui xi masen kjiya ni xi tjíhin nga k'uaí aya ninku najyuntee. Un gramó toon taba kama chje xi tsjáha Jehova nga nku nku xuta.

¹⁴ Ngayjee xi s'et'a j'áíhin b'aha ra xi tjíhin kan nú tjíhin nga tsjá chje xu'bi. ¹⁵ Nk'ie nga tsjáha chje Jehova tu xi k'uéchjintjaihi yjoho, xi nchináha najmi ts'ati un gramó toon taba tsjá ko xi x'ahan najmi chuba tsjá. ¹⁶ Chjúbéí toon taba xi k'uéchjintjai yjoho xuta Israel ko n'ekjas'eiin tu xi kamachjéhen ninku najyuntee. B'a ts'ín kj'uaítsjehenna nga xuta Israel y'échjintjai yjoho.

B'i ts'ín kitsúya Ntíaná xi nkú k'úé nitji xi ts'ínjekohó yjoho já na'miu
(Éxodo 38.8)

¹⁷ Ntíaná Jehova kinchjako Moise. B'i kitsúhú:

¹⁸ —N'endai nku nitji xi má nga s'eya ntánijua xi ts'ínchjén já na'miu nga kuánéjnuya ntsja ko sjai nk'ie nga ts'íin xáha. Kichja bronce n'endakohoni ko ta kichja bronce n'endakohoni sjai niu. Má tíña ninku

najyuntee ko má tǵña nāchan chje t'ejñayai masein niu ko tinchaihi ntánijua. ¹⁹ Kui ntóo xi kuánéjnukohoho ntsja ko sjai Aaron ko ntíhi.

²⁰ Nk'ie nga kjuas'en nínku najyuntee ko nk'ie nga ngjuaik'úhun nāchan chje nga k'úétisun yo chje xi tsjáha Jehova, kuánéjnu ntsja ko sjai. B'a ts'ín najmi kuayáha. ²¹ Tjihin nga kuánéjnu ntsja ko sjai tu xi najmi incha kuayáha. Kui kjuatéxuma xu'bi xi ts'íintjusun sín Aaron ko ntje xi s'ehe.

*B'i ts'ín kitsúya Ntíaná xi nkú ts'ín s'enda seti nkjún
xi n'echjén
(Éxodo 37.29)*

²² Ntíaná Jehova kinchjako Moise. B'i kitsúhú:

²³ —Chj'ajin xka sinjne xi 'yún nda xi tjín. Chjúbéi jun kilu mirra xi 'yún nda, jan kilu tjabayá, jan kilu yá sinjne, ²⁴ jun kilu casia xi nku tjín tǵña nga n'echjén nínku najyuntee. Ko chúbéi jan litru masen setihi yá olivo. ²⁵ Ngayjee ni xi sinjne xu'bi n'endakohoni seti nkjún xi n'echjén nga bich'onjnuhu já na'miu nga 'bai xáha. B'a n'e n'endai seti nkjún xi nkú ts'ín b'enda ntásinjne já xi mahā b'enda ntásinjne. Kui xi kama seti nkjún xi bich'onjnuhu já na'miu ko ni xi nkjún kama nginkán.

²⁶ Kui xi tich'onjnuihi nínku najyuntee ko kaxa xi ts'ínkj'áitsjen kjuatéxumana, ²⁷ yámixō ko ngatentee ni xi tjihin, ni xi ts'ín ndzjeen ko ngatentee ni xi tjihin, nāchan chje ichí xi má nga s'etísun ni xi sinjne, ²⁸ nāchan chje chánka xi má nga s'etísunyje chje ko ngatentee ni xi tjihin, ko nitji má nga s'eya

ntánijua xi ts'íínchjén já nā'miu nga kuánéjnu ntsja kō sjai nk'ie nga ts'íín xáha. ²⁹ B'a ts'ín n'e nkjúhunni niu kō tū xí nkjúhún kama. Tū mí nihí ni xi k'uakohō tã kama nkjún.

³⁰ Kui seti xu'bi tich'onjnu yaihi Aaron kō ntíhi nga k'uai xáíhi nga kama já nā'mi xi ts'an. ³¹ B'a t'ihin xutã Israel: “Kui seti xu'bi xi kama seti nkjún nd'ai kō tū nkjéhé ni. Kui xi ts'íín nga nkjún kama nku ni.

³² Najmi chubã batendzjojnúhuu tū mí xutahá ni, kō najmi tã b'enda sahanu kj'ai seti xi tã kui nihi xi ngjuaikō. Seti nkjúhún seti xu'bi. Kui nga b'a ts'ín chasehe ruu. ³³ Tsa tjín xi ts'íínnda nku seti xi nkúhu xu'bi kō tsa as'ai kj'ai xutã kuaténdzjojnúhu, xi b'a ts'íiun tjíhin nga kuich'onsje ajihin xutã xi ts'e.”

B'i ts'ín kitsúya Ntíaná xi nkú ts'ín tjíhin nga s'enda ni xi sinjne xi s'etíhi Ntíaná

(Éxodo 37.29)

³⁴ Ntíaná Jehova kinchjako Moise. B'i kitsúhú:

—Chjúbéi ni xi sinjne xu'bi: seti estacte, ambar sinjne, galbano sinjne kō ni xi sinjne xi nda. Nku chubã chjúbéi nga nkú nkú niu. ³⁵ N'etjijinko sisihin xinkjín xi nkú ts'ín b'enda ntá sinjne já xi mahã b'enda ntá sinjne. Kui xi kama ni xi sinjne je kō xi nkjún nginkán. ³⁶ S'íú sisin nku tíkjá ni xi sinjne kō t'eñnai ankjín kaxã xi ts'ínkj'áítsjen kjuatéxumana xi kjijña ninku najyuntee, yō má nga kamañjakúkoho. Tū xí nkjúhún kama nginkun ni sinjne xu'bi. ³⁷ Najmi chubã kama k'úéndo kj'ai ni xi sinjne xi nkúhu xu'bi. Jehova ts'e nii. Kui nga ni nkjún kamaha nginkun.

³⁸ Tu yáháni xi ts'íínnda ni xi sinjne xi nkúhu xu'bi tu xi ts'íínchjéhen, kui xi kuich'onsje ajihin xuta xi ts'e.

*B'i ts'in kitsúya Ntíaná yá jáha xi ts'íínnda ni xi kitsú
(Éxodo 35.30-36.1)*

31 Ntíaná Jehova kinchjako Moise. B'i kitsúhu: ²—Tasinñji. Ajihin xuta xi y'aha ra ntjehe Juda j'ajían Bezalel, ntíhi Uri, kui xi na'michá títsuhu Hur. ³ Kui xi kits'in tsejihin ra Espirituna ko kjuankjink'un. Kitsjaha nga kitikjua kama ko nga kamaha ts'íínnda tu mí nihí ni. ⁴ Maha ni tsjok'un tsetse ts'ííndakoho toon sine ko toon taba ko kicha bronze. ⁵ Maha tsjo ts'ínk'íéntu ndjio tsjok'un xi tjín ko maha xá chjineyá ko tu mí xáhá ni xi ntsáá n'endaha.

⁶ Kitsjaha nga kuasinkoho Aholiab ntíhi Ahisamac, xi ntjehe Dan y'aha ra. Ko ngayjee já nkjink'uun 'yún kitsja saha kjuankjintak'un tu xi kamaha ra ts'íín tentehe ni xu'bi xi kixihin: ⁷ ninku najyuntee, kaxa xi ts'ínkj'átjsen kjuatéxumana, ni xi s'esun kaxo xi kama ante kjuan'endyjat'oo, ngayjee ni xi tjíhin ninku najyuntee, ⁸ yámixo ko ni xi tjíhin, ni xi ts'íín ndzjeen xi toon sine suba suba ko ni xi tjíhin, nachan chje xi ichí xi má nga s'etísun ni xi sinjne, ⁹ nachan chje chánka xi má nga s'etísunyje chje ko ni xi tjíhin, ko nitji xi má nga s'eya ntánijua xi ts'íínchjén já na'miu nga kuanéjnu ntsja ko sjai nk'ie nga ts'íín xáha, ¹⁰ najyun nkjún xi ngjua Aaron xi nda na'mi, najyun xi ngjua ntíhi Aaron xi ta já na'mi, ¹¹ seti xi bich'onjnuhu já na'miu nga 'bai xáha, ko ni xi sinjne

xi n'echjén ante nkjúun. B'a ts'iínk'íé jóo nií xi nkú nga kixihin.

B'i ts'ín kitsjá Ntíaná kjuatéxumaha nistjin nkjúun
(Éxodo 35.1-3)

¹² Kinchjako Ntíaná Jehova Moise. B'i kitsúhú:

¹³ —B'a t'ihin xuta Israel: “Tjihin nga chankjún nistjin xi yatu. At'aha kui nií xi bakúchji ni xi tjínkoná xinkíá. Najmi ndyjajnu nga b'a noo, tu xi chahanu nga an Jehova kikjats'enu. ¹⁴ Kui nga chankjúhunnu nistjin xuatu, at'aha kui xi nistjin nkjún kamanuu. Xi najmi skuenkjún nistjiun, tjihin nga n'ek'ien. Tu yáhá ni xi ts'iínxá kui nistjiun n'esje t'axín ajihin xuta naxinantáha. ¹⁵ Jun nistjin kama n'exá, tunga nistjin xi yatu tjihin nga n'ekj'áíya. Kui xi nku nistjin nkjún nginkán An Jehova. Tu yáhá ni xi ts'iínxá xuatu, tjihin nga n'ek'ien.

¹⁶ Kui nga kats'íntjusuhun xuta Israel nga skuenkjún nistjin xuatu nga ts'iínkj'áíya. B'a incha ts'ín tente ntje xi s'ehe, tu xi kj'uaítsjen síhin ra ni xi tób'endaá.

¹⁷ Kui nií kuakúchji sín ni xi tób'endáka xuta Israel. At'aha jun nistjin kits'ínnda Jehova nk'a ján ko t'anankiu, ko nistjin xi yatuhu kits'ínkj'áíya.”

¹⁸ Nk'ie nga ja kamaha Ntíaná Jehova nga kinchjako Moise naxi jnáchá Sinai, as'ai kits'ínkjas'ehen jo ndjiote má nga tjít'a kjuatéxuma xi najnú ntsja kikjin Ntíaná y'é't'akoho.

(Éxodo 32-35 tít'a xi nkú ts'ín incha kits'íntsjoḥo xuta Israel ntia ntí turu ko xi nkú ts'ín Ntíaná y'éndako ni ngáha.)

B'i ts'ín kits'íntsjoḥo xuta naxinantóo ntia ntí turu toon sinee

32 Nk'ie nga kamankjihin xuta Israel nga tíb'andayahá Moise naxi jñáchá Sinai, as'ai incha kama ñjakúko Aaron ko b'a incha kitsúhu:

—N'endani ntia xi kuakú niyáni. At'aha najmi yai mí nihi xi kamaha nda Moise, nda xi kik'onsjeni Egipto.

² B'a kitsú Aaron:

—Chjúbó nte toon sinehe jminchjínnuu ko toon sinehe já xi tjínnuu ko istinchjínnuu. Nibákonú ei.

³ As'ai ngayjee xuta naxinantóo kikjexín nte toon sinehe ko j'aikoho Aaron. ⁴ Kits'ínkjáihin Aaron niu ko kits'ín nantá toon sinee. Kichá kits'ínchjén nga kits'ínnda sénnistjihin nku ntí turu. As'ai b'a incha kitsú ngayjee xuta:

—iXuta Israel, kui ntianuu xu'bi xi ts'asjenuu Egipto!

⁵ Nk'ie nga kkie Aaron ni xu'bi, kits'ínnda nku nahan chje ankjín ntí turu ko kikjintáya nga b'i kitsú:

—iNdyjunní n'esjeheé s'í Ntíaná Jehova!

⁶ Nistjin xi ma ndyjuun tajyun tajyun incha tsisintjen. Kitsjá chje ts'e chu xi tiyje ko xi ts'e

kjuajyu. As'ai incha y'entu nga kikjine ko kik'i, ko incha tsisintjen nga kitsjáha kjuatsjo yjoho.

⁷ As'ai b'a kitsúhu Ntíaná Jehova Moise:

—Titjujein. Xuta xi tsich'onsjei Egipto ch'on tíncha ts'ín. ⁸ Kutjuhú tíncha fi t'axíhin niyá xi kixihín nga k'úémaya. Incha kits'índaha yjoho nku ntí turu toon sine ko tíncha ts'intsjoho. Tíncha tsjáha chje ko b'a tíncha tsu: “;Xuta Israel, kui ntianuu xu'bi xi ts'asjenuu Egipto!”

⁹ B'a kitsúya Ntíaná Jehova nga kinchjako Moise:

—Tíbasehe xuta naxinantá xu'bi ko tíbe nga tu xí ndjá tjínya animaha. ¹⁰ Najmi tu n'ekasín'yúnní. Ts'inkjine ma ra kjuakjan chákana xuta xu'bi nga ts'inkjéje. Tunga máha ji, ntje xi s'ehi nku naxinantá chánka ts'in ma.

¹¹ As'ai kinchja Moise nginkun Ntíaná Jehova xi Ntíaha maha. B'i kitsúhu:

—Ji Na'mi, ¿á n'ekjinehe ri kjuakjan chánkahi xuta naxinantáhi? Ji tsich'onsjei Egipto xuta naxinantóo nga tsakuchjí nga'yún chánkahi. Nkjin kjuankjún kin'ei. ¹² As'ai b'a kuitsu xuta Egipto: “Ntíaha xuta xu'bo kik'onsjehe tu xi ngji ts'ínk'iehen ra ko tu xi ts'ínndyjaha asun t'anankiu.” ¿A k'uaíntení nga b'a kuitsu? N'e t'axín kjuakjan chánka xi tíñajihin. Najmi ta n'enkjín tak'uhunni nga ch'on n'eíhi xuta naxinantáhi. ¹³ N'ekj'áítsjeihin yjohi já xi kits'ínxát'ahi nk'ie. Katj'áítsjehin Abraham ko Isaac ko Jacob xi ji kikjin b'a kik'ihin: “An ts'ian nga nkjin kama ntje xi s'enúu xi nkú ts'ín nkjin maha niñu xi

tjín nk'a ján, kō tsja síhín ntje xi s'enuu nga kama ts'e ngayjee ante xu'bi xi kixinnuu nga tsjahá.”

¹⁴ As'ai kits'ínkj'a t'axín Ntíaná Jehova ni ch'on tjín xi kitsú nga ts'íhín xuta naxinantáha.

¹⁵ Kits'ín niyá Moise nga nibajen naxi jñáchóo. Kjiya ntsja nga joo ndjiote xi tjít'a ni xi y'éndako Ntíaná xutaha. Nga jo ngabaha ndjiotee kin'entú.

¹⁶ Ntíaná kikjin kits'ínnda ndjiotee kō Ntíaná kits'ínnda ntu xi tjíntut'áha ndjiotee.

¹⁷ Nk'ie nga kint'é Josue nga tíincha kjintáya xuta naxinantóo, b'a kitsúhu Moise:

—Kjuachán tíma. Tíincha kjintáya xuta naxinantóo má tjíntu.

¹⁸ B'a kitsú Moise:

—Najmi tíincha kjintáya tsjo xi nkúhu tsa kuats'ín ngana kō ta ndaha najmi tíincha kjintáya baba xi nkúhu tsa kuats'ínndyja. Tíincha se tsjohó jóo.

¹⁹ Nk'ie nga j'ai tiña Moise má tjíntu xuta naxinantóo kō kieke ntí turu kō nga tíincha tenki xuta, tu xí kjahán kamaha Moise. Kikjaníya nga joo ndjiote xi kjiya ntsja nga kits'ín xixi xi tjeheh tuts'in naxi jñáchóo. ²⁰ As'ai jakj'á ntí turu xi kin'endo, kikjaníkj'ajin nd'íu, kō y'éne santa nkúhu nga kits'ín nkuan nkuan. Jakj'á nkuon, tsaténdzjojín ntánijua xi tjín yo, kō kits'ínk'i ntóo xuta Israel. ²¹ B'a kitsúhu Aaron:

—¿Mí nihi xi kuats'íhin xuta xu'bi nga b'a nkjún tjín ngatitsun xi kuanungijihinni?

²² B'a kitsú Aaron:

—Najmi tu katuma kjahin, nda ntiá. Yai xi nkú k'un xuta naxinantá xu'bi, nga tsjoho ts'ín ni xi najmi nda. ²³ B'a incha kitsúna: “N'endani ntiá xi kuakú niyáni, at'aha najmi yai mí nihi xi kamaha Moise, nda xi kik'onsjeni Egipto.” ²⁴ An b'a kixihin: “Xi tjíhin toon sine incha kat'éntu t'axín.” Incha kitsjána toon sinee ko kikjanikj'ájian nd'íu. ¡As'ai b'i tjín ntí turu tsitju!

²⁵ Kikie Moise nga najmi mjehe xuta naxinantóo kuint'één ko nga tíincha tsjáha kjuasuba yjoho nginkun já xi unkiehe, at'aha Aaron kitsjántehē. ²⁶ As'ai tsasinjña Moise má bitjas'ehen ra má incha tjíntu xuta naxinantóo ko b'a kitsúhu:

—Xi mjehe kuint'é'éhen Ntíaná Jehova katjaisinjñat'ana.

Ngayjee xuta xi y'aha ra ntjehe Levi ngjisinñjat'aha Moise. ²⁷ As'ai Moise b'a kitsúhu:

—B'a títsu Ntíaná Jehova, Ntiaha xuta Israel: “Tjat'o kichanuú xi nkú tjín mahanu. Títjó má tjíntu xuta naxinantóo ko n'ek'ion já nts'o ko xuta xi nda chubakoo ko xuta xi xinkiu maha. Najmi tu b'ejñajiun má kuinimo.”

²⁸ As'ai kits'íntjusun xuta xi y'aha ra ntjehe Levi ni xi kitsú Moise. Kui nistjin xu'bo k'ien ra xi nkú ma jan mií xuta. ²⁹ B'a kitsú Moise:

—Nd'ai kan'o nga nginkun Ntíaná Jehova n'exó. Nga nkú nkú kafi kontraha ntíhi ko a ra já nts'e. Kui nga Ntíaná Jehova nda títs'ínkohonuú nd'ai.

³⁰ Nistjin xi ma ndyjuun Moise kinchjako xuta naxinantóo. B'i kitsúhu:

—'Yún chánka ngatitsun xi kan'o. Kfínnjiná nd'ái má tíña Ntíáná Jehova, tsa tu ahá ni ts'ínnnyat'anuu nk'ie nga kuankintjáiínuu.

³¹ As'ái ta ngjihí ngáha Moise má tíña Jehova ko b'a kitsúhu:

—'Yún chánka ngatitsun xi kits'ín xuta naxinantóo nga incha kits'ínnda ntia toon sine. ³² Tíbankihi nga n'endyjat'aihi nd'ai ngatitsuhun. Tunga tsa najmi n'endyjat'aihi, n'endyajnui j'áinna xujun xi má nga y'et'ai.

³³ B'i kitsú Ntíáná Jehova:

—Nku tutuhú xi ts'ín ngatitsun nginkán, kuihí xi ts'inndyajna j'áihin xujun xi kits'innda. ³⁴ T'inkoi xuta naxinantóo má nga kixihin. Ntítsjena kuakú niyáhi. Tunga nk'ie nga kuichú nistjin nga kama kjuá, ts'innijéhe ra ngatitsuhun xuta xu'bi.

³⁵ Ntíáná Jehova kits'ín nibánehe nku kjuá'un chánka xuta naxinantóo tu ngat'aha nga kits'íntsjoho ntí turu xi kits'ínnda Aaron.

*B'i ts'ín kitsjá kjuá Ntíáná nga ngjuái ndju sa xuta
Israel*

33 Ntíáná Jehova b'i kitsúhu Moise:

—T'endai yjohi. Títjukoi ei xuta xi tsich'onsjei Egipto. Tankíún ante xi kixinya tíjuhun Abraham, Isaac ko Jacob nga tsjaha ntje xi s'ehe.

² An ts'inkjí tíjuhun ntítsjena tu xi kuakú niyáha ri ko k'onsje yo xuta cananeo, xuta amorreo, xuta heteo, xuta ferezeo, xuta heveo ko xuta jebuseo.

³ Tankíún ante má nga tu xí tjhín ntáchiki ko ntsjén

xi nkú joyaha ntánijua. Tunga najmi tsjénjihínnuu tu xi najmi ts'inkjéhenuu aya niyóo. At'aha xuta xi ndjá nkjún tjíntuyá animaha jun.

⁴ Nk'ie nga kint'é xuta naxinantóo nga b'a ts'ín ndjá kinchja Ntíaná, kik'ientu nusin nusihin ko najmi ch'a xi kingjénya ni tsjok'un xi tjíhin. ⁵ At'aha Ntíaná Jehova b'a kitsúhu Moise:

—B'a t'ihin xuta Israel: “Xuta xi ndjá tjíntuyá animaha jun. Tsa tu kutju ichí kúátejñajinnuu, kutsa ts'inkjéhenuu. Kui nga chjúxihinnu nd'ai ni tsjok'un xi tjíntukjáhanuu, tu xi skuehena mí nihi xi ts'innuu.”

⁶ Kui nga naxi jñáchá Horeb kik'atuts'ihin ra xuta Israel nga najmi ta kits'ínchjéhen ni tsjok'un xi tjíhin.

B'i ts'ín fi nchjako Moise Ntíaná

⁷ Jak'á Moise nku ni'ya najyunte ko kjin ngji síjñaha ante má tjíntu xuta Israel. B'a kitsú nga ni'ya najyunte xi má nga ma ñjakúko Ntíaná xuta k'úin. Tu yáhá ni xi mjehe ngjuásjayaha Ntíaná Jehova tsa mí nihi, bitjusje natsin nantiö nga fi má nga síjña ni'ya najyuntee. ⁸ Nk'ie nga fi Moise yo, ngayjee xuta Israel bincha ndju ankjuá ni'ya najyuntehe nga basehe Moise santa nkúhu nga fas'en ni'ya najyuntee.

⁹ Nk'ie nga fas'en Moise ayoo, as'ai f'aijén ninti xi tsjen títjuhun xuta Israel nga tsjenstí ankjuaha ni'ya najyuntee ko Ntíaná Jehova nchjako Moise. ¹⁰ Nk'ie nga be xuto nga ngjuai tsjen nintiu ankjuaha ni'ya najyuntee, as'ai nkú nkú incha binchakúinch'in ankjuaha ni'ya najyuntehe nga ts'intsjoho Ntíaná.

¹¹ Nt_ianá Jehova nchjako Moise ankjín ankjín xi nkú joyaha xi nchja nijmíko nda xinkjín. As'ai fi ngáha Moise ante má nga tjíntu xuto, tunga Josue xi ntíhí Nun maha najmi fi kjihín ni'ya najyuntee. Kui xi nda ti xi basinkohó Moise.

***B'i ts'ín tsankihí Moise Nt_ianá nga kama skue
kjuachánkaha***

¹² Moise b'i kitsúhu Nt_ianá Jehova:

—Tíbinchiní nga kuitjuka xuta naxinantá xu'bi, tunga najmi tí'miyahání yá xi n'ekjikoní. Kó b'a ta tíbixín nga ya sisinní kó nga sasíhin an. ¹³ Tsa kjuaxi nga sasíhin an, tíbankihi nga n'ekiení ni xi tjínjin tak'uin, tu xi skue sisihin ra kó s'enkuna nga sasíhin an. Najmi tu n'echayai nga xuta naxinantáhi maha xuta xu'bi.

¹⁴ B'i kitsú Nt_ianá:

—Najmi ts'inngamaha. An tsjénkoho kó tsjaha kjuayju.

¹⁵ B'a kitsú Moise:

—Tsa najmi ji k'úínkoni, najmi tu n'ekitjuni ei.

¹⁶ At'aha tsa najmi ji tsjénkoni, ¿nkú ts'ín chaha ei nga sasíhin an kó xuta naxinantáhi? Nku tutu tsa ji tsjénkoni, b'a ts'ín an kó xuta naxinantáhi najmi ngúsuhún kamakoi ngayjee xuta naxinantá xi tjín asuntee.

¹⁷ B'i kitsú Nt_ianá:

—Ts'intjusan ni xu'bi xi tíbinchi, at'aha be sisihin kó sasínna ji.

¹⁸ B'a kitsú Moise:

—Tíbankihi, k'ua_{in}tení nga skue kju_achánkah_i.

¹⁹ B'i kitsú Nt_{ia}ná:

—Ts'inkj'a ngayjee kju_andana nginkuin ko nginkuin ts'inkjá j'áinna nga An Tíjña.^a Kama n_{im}ana xi mjena nga kama n_{im}ana, ko nda ts'inka xi mjena nga nda ts'inka. ²⁰ Tunga najmi kamahá ch_{ai} ankjíán, at'aha ndaha nku xi skuena najmi kama k'úéjña tík'un.

²¹ Ko b'a ta kitsú sa Nt_{ia}ná Jehova:

—Tasinñji. Tíjñat'ana nku ante. T_{is}inñ_{as}uin nax_i.

²² Nk'ie nga kj'ua kju_achánkana, ts'inkjas'ennchihi nax_{iu} ko ntsa k'ue'máko_{ho} ra santa nkúhu nga kj'uat'aha. ²³ Askahan kjexíán ntsa ko kama ch_{ai} astán, tunga najmi chaní ankjíán.

B'i ts'ín tsakúchjih_i yjoho Nt_{ia}ná Moise

34 Nt_{ia}ná Jehova b'i kitsúhu Moise:

—N'e xinéjnui jo ndj_{io}te xi nkúhu ndj_{io} xi tjuun. An k'uet'á ndj_{io}te xu'bi én xi tjít'aha ndj_{io} xi tjuun xi ji kichjuxubai. ² T'endai yjoh_i nga ndyjun tajyun n'es'esuin yjoh_i nax_i jñáchá Sinai. Nibáasení k'aku xi 'yún nk'aha nax_i jñáchóo. ³ Najmi tu ch'a xi ngju_{ain}jikohi yo ko najmi tu ch'a xi kaya nax_i jñáchóo. Ta ndaha najmi k'úéma nga kj_{ine} jñá andai nax_i jñáchóo ch_{uts}anka ko tsa turu.

⁴ Kits'ínnda Moise jo ndj_{io}te xi nkúhu ndj_{io} xi tjuun. N_{ist}j_{in} xi ma ndyjuun tajyun tajyun tsisintj_{en} nga ngjinji nax_i jñáchá Sinai. Kik'a nga joo ndj_{io}te xi

^a 33:19 “Xi Tíjña”, kui xi j'áhin Nt_{ia}ná nga én hebreo, tunga “Jehova” n'echjén nga n'ekjó. Ch_{ase}ih_i Éxodo 3.14,15.

kits'ínnda. B'a kits'ín xi nkú nga kitsúhu Ntíaná Jehova. ⁵ As'ai nku ninti nibajenjin Ntíaná Jehova. J'aijén má síjña Moise ko kitsúyaha j'áíhín. ⁶ J'a Ntíaná Jehova má kabasijña Moise ko 'yún kinchja nga b'i kitsú:

—¡Xi Tíjña! ¡Xi Tíjña!^a An Ntiá xi ma nimana xuta ko nda ts'inka. Najmi kitsa ma kjanna ko 'yún tjona xuta. Najmi ts'in ngamaha xuta. ⁷ Najmi fet'a nga ts'intjá xuta. Ts'inndyjat'a kjuach'onk'uhun ko ngatitsuhun ko nga fi kontrana. Tunga najmi ts'ink'ankiná xi tíhín nga n'enijéhe ra tsa mí nihi, b'ahara xi tí'mi na'mi, ko ntíhi, ko ntíhi ntíhi, santaha ntje xi ma ñjuhu ra.

⁸ As'ai kitsa kitsa kingjénstehén ankjín Moise santaha t'anankiu ko kits'íntsjohe Ntíaná Jehova.

⁹ B'a kitsú:

—Ji Na'mi, tsa kjuaxi nga sasíhin an, tsjénjinni. Ndjá tjíntuyá animaha xuta xu'bi, tunga n'endyjat'aháni kjuach'onk'unni ko ngatitsunni. N'ekjáinni nga kamaí xuta naxinantá xi ts'i.

B'i ts'ín y'éndako tsetse ngáha Ntíaná xuta Israel

¹⁰ Ntíaná Jehova b'i kitsúhu Moise:

—Tasinñji. Nginkun ngayjee xuta naxinantáhi k'uendáka nku ni. Ts'ian kjuankjún xi najmi kjee ma nga ngúsuhun asuntee. Ndaha nku nanki najmi kjehe b'a ts'ian. Skue ngayjee xuta xi

---

^a 34:6 “Xi Tíjña”, kui xi j'áíhín Ntíaná nga én hebreo, tunga “Jehova” n'echjén nga n'ekjó. Chaseíhi Éxodo 3.14,15.

kuintsubajiuhuun ni xi ts'ian An Jehova, at'aha tu xí chánkaha ni xi ts'inkonuu.

¹¹ N'etjusun ni xi tíxinnuu nd'ai. An k'onsje nginkun xuta amorreo, xuta cananeo, xuta heteo, xuta ferezeo, xuta heveo ko xuta jebuseo. ¹² Chúhuun yjonuu nga najmi tu b'endakoo ni xuta xi tjintu ante xi má nga kuitjás'oon, tu xi najmi ts'íinkijnejihinnuu sin ch'onk'un xi maha. ¹³ N'ekatsúnyo nāchan chjehe. N'e xixiu ndjio xi tsuhu nga nkjún. Ko tichákjó tuts'in yá ntia Asera. ¹⁴ Najmi tu yankjún kj'ai ntia, at'aha najmi ts'inkjáhín kui ni. Nku Ntia xi najmi tsjante nga kj'ai xi n'etsjoho An.

¹⁵ Kui nga najmi tu b'endakohonu ni xuta xi tjin ante xu'bo. At'aha tu 'ya ntiahá incha ts'íintsjoho nk'ie nga incha ts'íink'iehen chu nga tsjáha chje. “Chineé” kuitsunuu ko as'ai chinoo niu. ¹⁶ Najmi tu n'ekixankoo ntínuu istinchjín xuta xu'bo. At'aha ni xi tu 'ya ntiahá incha ts'íintsjoho istinchjún. As'ai ta kjé'yún ntínuu nga ta ts'íintsjoho ntia xi ts'e.

¹⁷ Najmi tu ntia kicha xi kin'e nantá nga kama nda kan'endanuu, tsa tu xi n'etsjoho ruu.

¹⁸ N'esjo s'íhi ninkuan xi najmi tjín na'yu san. Yatu nistjin tjín nga chinoo ninkuan xi najmi tjín na'yu san xi nkú nga kixinnuu. N'esjo s'íu xi nkú nga kixinnuu sá abib, at'aha kui sóo tsitju Egipto.

¹⁹ Ngayjee ntí tjun x'in xi s'enuu, an kama ts'an, ko ta ngayjee ntí tjun x'in xi s'ehe turunuu ko chutsankanuu ko chutentsunuu. ²⁰ Máha ntí tjuhun búrrú, tjín nga k'uo nku chutsanka nga k'úéchjintjo ntí búrrú. Tsa najmi k'úéchjintjo ntí

búrrúu, tjíhin nga chjút'okjó kásin. K'uo chje nga k'úéchjintjo ngayjee ntí tjun x'in xi s'enúu. Najmi tu ch'a xi tu tjejehén ntsja nga kj'uaísena.

²¹ Jun nístjin n'exó tunga nístjin xi yatuhu n'ekj'áíyo, ndaha tsa nístjin nga tís'e ntje kō tsa nístjin chan.

²² N'esjo s'íhi tjuntjóo, kui xi s'íhi chan xi tjuhun tu niñu. Kō ta n'esjo s'íhi chan xi fekuhu núu.

²³ Ngayjee já x'iun jan niyá tjíhin nga nku nú kj'uaí nginkun Ntia Jehova xi Ntiaha xuta Israel. ²⁴ At'aha an k'onsje nginkun xuta naxinantá xingisoo kō ts'in tayá antenuu. Najmi ch'a xi ngjuásihin antenuu nk'ie nga kjúoo jan niyá tjíhin nga nku nú nginkun Jehova xi Ntiauú.

²⁵ Jníhi chu xi n'ek'ienní nk'ie nga k'uainí chje, najmi tu n'engujinkoi ninkuan xi tjíhin na'yu san. Najmi tu ch'atjói santaha nístjin xi ma ndyjuun yjo xi k'uankihí chu xi n'ek'ion nga S'í Pascua.

²⁶ Tu xi tjun tsjánuu t'anankiu ninkuhu Jehova xi Ntiauú kuankínkoo.

Najmi tu b'echjánjiun ntí chutentsu ntáchikihi naha.

B'i ts'in nibajen ngáha Moise naxi jñáchá Sinai

²⁷ Ntíaná Jehova b'i kitsúhu Moise:

—T'et'ai én xu'bi, at'aha kui xi y'aha ra ni xi tíb'endáko ho ji kō xuta Israel.

²⁸ Y'ejñako Moise Ntíaná Jehova yō yachán nístjin kō yachán nístjen. Najmi chuminihi xi kikjine kō

kik'i. Kō y'ét'a ndjiotee ni xi y'énda Ntíaná Jehova, kui xi kjuatéxuma xi tee.

²⁹ Askahan nibajen ngáha Moise naxi jñáchá Sinai nga y'a ts'íhin nga joo ndjiote xi tjít'a kjuatéxumoo. Nk'ie nga j'ai kinte naxi jñáchóo najmi be Moise tsa tíbat'ai ankjín at'aha kinchjako Ntíaná. ³⁰ Nk'ie nga kieke Aaron kō ngayjee xuta Israel nga tíbat'ai ankjín Moise, incha kitsankjún nga ngjuaik'ún tiñaha.

³¹ As'ai Moise kinchjaha jóo. Aaron kō ngayjee já k'akuhu xuta Israel kik'óya ngáha má síjña Moise kō Moise kinchjakoho. ³² Askahan j'ai tente xuta Israel, kō Moise kitsúyaha ngayjee kjuatéxuma xi Ntíaná Jehova kits'ínkjas'ehe naxi jñáchá Sinai. ³³ Nk'ie nga ja kamaha Moise nga kinchjako xuta Israel, nku najyun y'é'makoho ankjín.

³⁴ Nk'ie nga fi nchjako Moise Ntíaná Jehova, kjexín najyun xi b'éjin ankjín kō b'a 'be santa nkúhu nga bitju ngáha yo nginkun Ntíaná. As'ai tsuyaha xuta Israel kjuatéxumaha Ntíaná Jehova. ³⁵ Kō nk'ie nga be xuta nga tíbat'ai ankjín Moise, ta b'éjihín ngáha ankjín Moise najyuun kō b'a 'be santa nkúhu nga fi nchjako ngáha Ntíaná Jehova.

*B'i ts'ín kits'ínkjas'en Moise kjuatéxumaha nistjin
nkjúun*

(Éxodo 31.12-17)

35 As'ai kinchjañjaha Moise ngayjee xuta Israel. B'i kitsúhu:

—Kui ni xu'bi xi títsu Ntíaná Jehova nga n'etjusun.

² Jun nistjin n'exá, tunga nistjin xi ma yatuhu nistjin

nkjún katumanu. N'ekj'áíyo nistjin xu'bo tu xi chankjúhunnu Ntíaná Jehova. Tu yáhá ni xi ts'íinxá nistjin xu'bo, kui xi tjíhin nga n'ek'ien. ³ Nk'ie nga nistjin nkjúun ndaha nku ni'ya najmi kama 'yún nd'í.

B'í ts'ín kin'esún chje xi n'endako nínku najyuntee ko najyun nkjún xi ngjuá já na'mi

(Éxodo 25.1-9; 39.32-43)

⁴ Kinchjako Moise ngayjee xuta Israel. B'a kitsúhú: —Kui ni xu'bi xi títsu Ntíaná Jehova nga n'etjusun.

⁵ N'esúhun chje Ntíaná Jehova. Ngatentee xi ngayjehe animaha mjehe tsjáha chje Ntíaná Jehova katj'aiko toon sine, toon taba ko kicha bronze,

⁶ nachjún su, nachjún kuan ko nachjún ni, najyun lino xi 'yún nda, najyun xi kamandakoho ntsjaha chutentsu, ⁷ tjabaxín chutsanka xi isén ni kin'ek'íhi ko kj'aí sa tjabaxín xi 'yún nda, yá acacia, ⁸ seti xi kuitiya ni xi ts'íin ndzjen, ni xi sinjne xi n'etjijinkoho seti xi n'echjén nga kuich'onjnuhu já na'miu, ko ni xi sinjne xi n'endako ni xi s'etíhi Ntíaná, ⁹ ndjio tsjok'un onice ko kj'aí sa ndjio tsjok'un xi s'entusúhun najyun efod ko najyun xi ngjuát'a 'mehe nda na'miu.

¹⁰ Ngayjee xuta nkjink'un xi tjin ajinnuu kanibá ts'ínnda ngayjee ni xi kitsú Ntíaná Jehova nga kamanda. ¹¹ Incha ts'íinnda nku nínku najyuntee, najyun ndju chánka xi s'enehe ko najyun xi s'esuhun najyun ndju chánka xu'bi, yála'ba xi kamachjéhen nínku najyuntee, yátehe, yáxu'ba, yásjaihi ko ni xi s'entunkíhi yásjoo.

¹² Ta incha ts'iínnda kaxa xi ts'iínkj'áítjsen kjuatéxumaha Ntíaná, yándju xi s'et'aha kaxo, ante kjuan'endyjat'a xi s'esuhun kaxo ko najyun xi tsjénchja ankjín kaxo. ¹³ Ta incha ts'iínnda nku yámixa, yándju xi s'et'aha yámixo, ngayjee ni xi kamachjéhen ko ninkuan xi s'e nginkun Ntíaná aya ninku najyuntee.

¹⁴ Ta incha ts'iínnda ni xi ts'iín ndzjen, ngayjee ni xi fiko, ko ni xi kuitiya nd'í seti xi s'entusúhun ni, ko seti xi kamachjéhen. ¹⁵ Ta incha ts'iínnda nahan chje ichí xi má nga s'etísun ni xi sinjne, yándju xi s'et'aha nahoön, seti xi n'echjén nga bich'onjnuhu já na'miu, ni xi sinjne xi s'etíhi Ntíaná ko najyun xi tsjénchja ankjuu ninku najyuntee. ¹⁶ Ta incha ts'iínnda nahan chje chánka xi má nga s'etísunyje chu xi chje tsjá xuta, nch'á kicha bronze ichíhi nahan chje, yándju xi s'et'aha nahan chje ko ngayjee ni xi kamachjéhen, nitji xi má nga s'eya ntánijua ko sjai niu.

¹⁷ Ta incha ts'iínnda najyun xi tsjénndai natsiun, yásjaihi najyuun, ni xi s'entunkíhi yásjoo ko najyun xi tsjénchja astinkjuu natsiun. ¹⁸ Ta incha ts'iínnda yáyo xi xincháyanjhi ninku najyuntee ko xi xincháyanji xi tjeheh natsiun ko n'úya xi kamachjéhen.

¹⁹ Ko ta incha ts'iínnda najyun xi ngjuu já na'miu nk'ie nga incha ts'iín xáha ankjín ninku najyuntee, kui xi najyun nkjún xi ngjuu nda na'mi Aaron ko najyun xi ngjuu ntíhi Aaron.

B'í ts'ín kits'ínsun ni xuta ngat'aha ni xi kitsú Ntíaná nga kamanda

²⁰ As'ai ngayjee xuta Israel ngji ni'yaha. ²¹ Askahan incha kik'óya ngatentee xi b'a kamaha animaha, xi ngayjehe k'un j'aikoho chje Ntíaná Jehova, tu xi n'endaha ninku najyuntēe ko ngayjee ni xi machjēhen ko ni xi n'endakoho najyun nkjún xi ngjuá já nā'miu. ²² J'ai já x'in ko jminchjín. Ngatentee xi ngayjehe k'un kama mjehe incha j'aiko kichayú, stjink'un ko ni tje'bi xi b'ékjá ntsja, ko n'úkicha xi mjéya kásin. Ngayje tíkjá ni toon sine incha j'aiko. Nga nkú nkú incha j'aikoho chje toon sine Ntíaná Jehova. ²³ Ngatentee xi tjíhin najyun su, najyun kuan, najyun ni, nachjún linō xi 'yún nda, ntsjaha chutentsu ko tjabaxín chutsanka xi isén ni kin'ek'ihí ko tsa tjabaxín xi 'yún nda, kui xi incha j'aiko. ²⁴ Ngatentee xi kits'ínsun toon taba ko tsa kicha bronze, kui xi j'aiko nginkun Ntíaná Jehova. Ko ngatentee xi tjíhin yá acacia xi kama n'echjén, ta incha j'aiko.

²⁵ Ngayjee jminchjín xi 'yún maha ts'ínnda nachjún incha j'aiko nachjún xi suhu, nachjún xi kuahan, nachjún xi nihí ko nachjún linō xi 'yún nda.

²⁶ Ngayjee jminchjín xi maha ts'índako chjine ntsjaha chutentsu, ngayjehe k'un b'a kits'ín. ²⁷ Já k'akuhu xuta naxinantóo j'aiko ndjio tsjok'un onice ko kj'aí sa ndjio tsjok'un xi ngjuajnuhu najyun efod ko najyun xi ngjuát'a 'mehe nda nā'miu. ²⁸ Ta j'aiko ntá sinjne ko setihí nd'í setiu ko ntá sinjnehe seti xi

n'e_{ch}jén nga bich'onjnuhu já na'miu ko nga n'enda ni xi sinjne.

²⁹ Ngayjee xuta Israel, xi x'ihin ko xi chjuúhun, xi kama mjehe nga kamanda ni xi Ntíaná Jehova kitsúhu Moise, kui xi ngayjehe k'un incha j'aikoho chje Ntíaná Jehova.

*Já xu'bi xi kik'ai xáha nga ts'ínnda ninku najyuntee
(Éxodo 31.1-11)*

³⁰ As'ai Moise b'i kitsúhu xuta Israel:

—Chasoo. Ajihin xuta xi y'aha ra ntjehe Juda, Ntíaná Jehova j'ájin Bezalel ntíhi Uri xi ntíhi Hur maha. ³¹ Kits'íntsejihin ra Espirituhu Ntíaná ko kjuankjink'un kitsjáha nga kitikjua kama ko kamaha ts'ínnda tu mí nihí ni. ³² Maha ni tsjok'un tsetse ts'ínnda nga ts'ínchjén toon sine, toon taba ko kicha bronçe. ³³ Maha tsjo ts'ínk'íéentu ndjio tsjok'un xi tjin ko maha xá chjineyá ko tu mí xáha ni xi ntsáá n'endaha.

³⁴ Ta kitsjáha Ntíaná nga kamaha kuakúya kui Bezalel koya Aholiab ntíhi Ahisamac, xi nibáha ra xuta xi y'aha ra ntjehe Dan. ³⁵ Ntíaná kitsjáha jóo kjuankjintak'un tu xi tsjo ts'íínk'íéhe tu mí nihí ni xi ts'ínnda, tu xi incha ts'íínsuhun chjine najyun su, najyun kuan ko najyun ni, nga ts'ínchjén nachjún lino xi 'yún nda, ko nga ts'ínnda tu mí chjine tsjok'uhún ni.

36 Kui nga Bezalel ko Aholiab ko ngayjee já xi Ntíaná Jehova kitsjáha kjuankjink'un nga kitikjua kama tu xi kamankjihin ra nkú ts'ín ts'ínnda

ninku najyuntee ko ngayjee ni xi n'echjén yo, kui xi ts'íntjusun ngayjee ni xi kitsúya Ntíaná Jehova nga tjíhin nga n'enda.

***B'i ts'ín kitsjent'íáha xuta Israel nga najmi ta incha
kj'uaíko chje***

² As'ai Moise kinchjaha Bezalel ko Aholiab ko ngayjee já xi maha ts'ínnda tu mí nihí ni, xi Ntíaná Jehova kitsjáha kjuankjink'un ko xi ngayjehe k'un mjehe nga incha ts'íin xá xu'bi. ³ Moise kits'ínkjas'ehen jóo ngayjee chje xi j'aiko xuta Israel, tu xi ts'íinnaha ninku najyuntee ko ngayjee ni xi n'echjén yo. Xuta Israel ngayjehe animaha incha j'aiko chje xki nistjin.

⁴ As'ai ngayjee já xi tíincha ts'ín tu mí xáha ni nga tíincha ts'ínnda ninku najyuntee, kingjént'ía xá xi tíincha ts'ín ⁵ ko b'i incha j'ai tsúhu Moise:

—Nkjin ts'ati ni xi tíincha f'aiko xuta naxinantóo nga xi kamachjén nga n'enda ni xi kitsú Ntíaná.

⁶ As'ai kits'ínkint'é Moise ngayjee xuta naxinantóo:
—Najmi ta ch'a katj'aikoho ni xi kamachjén nga n'enda ninku najyuntee.

B'a ts'ín kitsjent'íáha ra xuta nga kj'uaíko sa chje, ⁷ at'aha tjíhin nkjúhun xuta ni xi tsjá santaha xí tíb'ankihí.

***B'i ts'ín kin'enda ninku najyuntee
(Éxodo 26.1-30)***

⁸ Ngayjee já xi 'yún nkjink'un sa ajihin já xi tíincha ts'ín xóo, kui xi kits'ínnda ninku najyuntee. Incha

kits'ínchjén te najyun ndju xi kamandako_ho nachjún lino xi kin'enje, xi isén su, isén kuan ko xi isén ni. Kits'ínyasún tsjo tsjoho najyuun ntítsje kerubin. ⁹ Nga nkú nkú najyun ndjuu tu nku chubá kama, te jo metro masen nga ndjuhu ko jo metro nga tayáha.

¹⁰ Un najyuun y'éxanyako já xi tímako_ho Bezalel. B'a ta kits'íhin xi un xingisoo. ¹¹ Nachjún su kits'índako_ho tixa xi kingjén ndjut'á andaihi najyun xi tjen tíjtjuhun najyun un xi tjuun. B'a ta kits'ín ngáha andaihi najyun xi fekuhu ra najyun un xingisoo. ¹² Cháte tixa kits'ínnda nga kingjén ndjut'á andaihi najyun xi tjen tíjtjuhun najyun xi uun, ko cháte ta incha kingjén ndjut'á andaihi najyun xi fekuhu ra najyun un xingisoo. Incha kits'ínkase'a xinkjín nga nkú nkú tixa xi yjaha najyuun. ¹³ Ta incha kits'ínnda cháte yála'ba toon sine. Kui xi kits'ínk'a'yúnkoho ra nga joo najyun ndju xi kits'ínk'a xinkjín. B'a ts'ín nkuhú kamaha ninku najyuntee.

¹⁴ Ta kits'ínnda Bezalel te nku najyun ndju xi kis'enehe ninku najyuntee. Ntsjaha chutentsu kits'índako_ho. ¹⁵ Ngatentee najyun xu'bi nku chubahá kama, te jan metro masen nga ndjuhu ko jo metro nga tayáha. ¹⁶ Kikjuya un najyuun nga y'éxanyako xinkjín ko b'a ta kits'ín ngáha najyun xi jun xingisoo. ¹⁷ Kits'ínnda cháte tixa xi kingjén ndjut'á andaihi najyun xi tjen tíjtjuhun najyun xi uun ko cháte tixa ta kingjén ndjut'á andaihi najyun xi fekuhu ra najyun jun xingisoo. ¹⁸ Ta kits'ínnda cháte yála'ba kicha bronze. Kui xi kitsungis'en tixa xi yja

ndjuhu najyuun, tu xi nkuhú kamaha nga joo najyun ndjuu.

¹⁹ Tã kits'ínnda kj'ái najyun xi kingjásuhun najyun ndju chánka xu'bi. Tjabaxín chutsanka xi isén ni kin'ek'i kits'índakoho. Kingjájñasun asuhun tjabaxín xu'bi kj'ái tjabaxín xi kits'índakoho tjabaxín xi 'yún nda.

²⁰ Yá acacia kits'ínchjén nga kits'ínnda yátehe ninku najyuntee ko tsinchá naxu naxu. ²¹ Ñju metro masen tjihin nga ndjuhu nga nkú nkú yátee ko cháte ko tj'ion centimetro nga tayáha. ²² Jo yá tíntí kingjén ndjuhu nga nkú nkú yátee tu xi kama s'ekjokoho xinkjín. B'a ts'ínk'íé ngatente yátehe ninku najyuntee.

²³ Kits'ínnda yátehe ninku najyuntee. Kan tsinchá nku ngatehe ²⁴ ko ta kits'ínnda yachán ni toon taba xi kis'entunkíhi yáte xi koon. Nga nkú nkú yátee kis'entunkíhi jo ni toon taba má nga kixinchás'en nga joo yá tíntí xi yja ndjuhu yátee. ²⁵ Tã kits'ínnda kan yáte xi tsinchá ngate xinkuhu ninku najyuntee ²⁶ ko yachán ni toon taba y'éntunkíhi. Jo ni toon taba kis'entunkíhi nga nkú nkú yátee.

²⁷ Tã kits'ínnda jun yáte xi tsinchá astun ninku najyuntee xi tjehe má fintjai ts'íu ²⁸ ko jo yáte xi tsinchá má kama anchuñjuhu astun ninku najyuntee. ²⁹ Kintehe yáte xu'bi tu kixinchákjokohó yáte xingisoo, nk'aha kik'a'yúnkoho ra xinkjín santaha má tjen kichatji xi tjuun. B'a ta kits'íhin nga joo yáte xi kama anchuñju xi joo. ³⁰ B'a ts'ín jin kamaha yáte xi kixinchá, ko tj'ion nku ni toon taba xi

kis'entunkíhi. Jo ni toon taba kis'entunkíhi nga nkú nkú yátee.

³¹ Un yándju acacia kits'índaha yáte xi kixinchá nku ngatehe ninku najyuntee, ³² un yándju kits'índaha yáte xi kixinchá ngate xinku, ko un yándju kits'índaha yáte xi kixinchá astun ninku najyuntee xi tjehe má fintjai ts'íu. ³³ Máha yándju xi kis'et'a nga masehen yátee, kui xi j'aya ndju nga masehen yatee santaha nga tsichukjet'a k'akuhu. ³⁴ Toon sine kingjájnuhu yátee ko kichatji toon sine kits'índaha má nga jas'enya yándju xi ta toon sine kis'ejnuhu.

B'i ts'ín kin'enda najyun chánkaha ninku najyuntee
(Éxodo 26.31-37)

³⁵ Ta kits'índa nku najyun chánka xi kitsjenchjá aya ninku najyuntee. Nachjún lino xi kin'enje, xi isén su, isén kuan ko xi isén ni kits'índakoho. Kin'eyasún tsjo tsjoho najyuun ntítsje kerubin. ³⁶ Ta kits'índaha najyuun ñju yásjai acacia xi toon sine kingjájnuhu. Yántji toon sine kits'índaha yásjoo ko ñju ni toon taba y'éntunkíhi.

³⁷ Ta kits'índa najyun xi kitsjenchjá astinkjuaha ninku najyuntee. Nachjún lino xi kin'enje, xi isén su, isén kuan ko xi isén ni kits'índakoho. Kin'eya tsjo tsjo najyuun. ³⁸ Kits'índaha najyuun un yásjai ko toon sine kingjájnuhu yánla'bahá ko nk'aha yásjoo. Kits'índa un ni kicha bronce xi kis'entunkíhi yásjoo.

*B'i ts'ín kin'enda kaxa xi ts'ínkj'áítsjen kjuatéxumaha
Ntíaná*

(Éxodo 25.10-22)

37 Ta kits'ínnda Bezalel kaxa xi ts'ínkj'áítsjen kjuatéxumaha Ntíaná. Yá acacia kits'índakoho. Nku metro ko te centimetro kits'ín nga ndjuhu, cháte ko tj'ion centimetro kits'ín nga tayáha, ko cháte ko tj'ion centimetro kits'ín nga nk'aha. ²Toon sine suba suba kingjájnuhu ayaha ko natsihin, ko kingjénndaihi nku ni toon sine. ³Ta kits'índaha ñju kichatji toon sine xi y'éntut'á xki ñju kaxo. Y'éntut'á jo kichatji toon sinee nku ngaba kaxo ko jo y'éntut'á ngaba xinkuu. ⁴Ta kits'ínnda yándju. Yá acacia kits'índakoho ko kingjájnuhu toon sine. ⁵Kitsungis'en yándjuu kichatji xi yjat'aha kaxo tu xi kama ch'ank'ankihi.

⁶Ta kits'ínnda ni toon sine suba suba xi s'esun kaxo, xi kama ante kjuan'endyjat'oo. Nku metro ko te centimetro kits'ín nga ndjuhu ko cháte ko tj'ion centimetro kits'ín nga tayáha. ⁷Y'éne nga kits'ínnda nga joo kerubin toon sine xi tsinchásun ante kjuan'endyjat'oo. ⁸Nga joo kerubin tsinchásun ante kjuan'endyjat'oo. Ante kjuan'endyjat'oo ko kerubin najmi t'axín kamanda. Nkuhú nga kamandakoho xinkjín. ⁹Tsase'a xinkjín kerubin nga kixinchá ante kjuan'endyjat'oo. Tsjankaha kingjéntesún ante kjuan'endyjat'oo nga y'é'makoho.

***B'í ts'ín kin'enda yámixa xi má nga s'entusún nínku_{an}
nginkun Ntíaná
(Éxodo 25.23-30)***

¹⁰ Tq kits'ínnda Bezalel yámixō. Yá acaciā kits'ínndakōho. Cháte kō yachán centimetrō kits'ín nga ndjuhū, yachán un centimetrō nga tayáha, kō cháte kō t'j'ion centimetrō nga nk'aha. ¹¹ Tōon sine suba suba kingjájnuhu yámixō kō kingjénndaihi nku ni tōon sine. ¹² Yatu centimetrō kits'ín yáte xi kingját'aha yámixō kō kingjénndaihi yátee nku ni tōon sine. ¹³ Tq kits'ínnda ñju kichatji tōon sine xi y'entut'á xki ñju yámixō má fi tsuku yóo. ¹⁴ Kinte yáte xi kjit'a andaihi yámixō tjíntut'á kichjatji tōon sinee kō yō nungis'en yándju xi ch'ank'ankikōho yámixō.

¹⁵ Yá acaciā kits'ínndakōho yándju xi ch'ank'ankikōho yámixō kō tōon sine kingjájnuhu.

¹⁶ Kō tōon sine suba suba tq kits'ínndakōho ni xi t'j'ihin nga s'entusún yámixō, kui xi tabaha, kicha chj'aha, ndj'íhi kō chutsín xi xinchá tu mí ntáha ni xi kj'uaíko xuta nga tsjá chje.

***B'í ts'ín kin'enda ni xi ts'ín ndzjen nínku najyuntee
(Éxodo 25.31-40)***

¹⁷ Tōon sine suba suba kits'ínndakōho ni xi ts'ín ndzjeen. Y'éne nga kits'ínnda. Sjai kō tjiaha kō ni xi kis'entut'á tsjohō nkuhú kamandakōho xinkjín. Ni xi kis'entut'á tsjohō, kui xi b'a k'un ni stubá kō naxú kō xkaha naxú. ¹⁸ Jun tjia kis'ehe ni xi ts'ín ndzjeen. Jan tjia kis'entut'á nga jo ngabaha. ¹⁹ Nga nkú nkú tjia xi nibaha rā yáts'in ni kis'entut'áha jan ni stubá xi b'a

k'un tu mendra k'un. Kis'ehe naxú ko xkaha naxúhu tu mendra.

²⁰ Yáts'in ni kis'entut'áha ñju ni stubá xi b'a k'un tu mendra k'un. Kis'ehe naxú ko xkaha naxúhu tu mendra. ²¹ Jo jo kik'a xinkjín tjia xi tsitjut'á yáts'in ni. Nkú nkú ni stubá kis'entunkíhi nga jan ante má nga tsitjut'a. ²² Naxúu ko tjia xi juun nkuhú kamandakoho ni xi s'entusún nd'í setiu. Kis'ené nga kamanda ngatentee niu. Toon sine suba suba kin'endakoho.

²³ Toon sine suba suba ta kits'inndakoho yatu ni xi kuitiya nd'í seti xi kis'entusúhun ni. Ta toon sine suba suba kits'inndakoho tabaha ko kichax'í xi kamachjén nga stikú nachjúhun nd'í setiu. ²⁴ Katé jan kilu toon sine suba suba kits'inchjén Bezalel nga kits'innda ni xi ts'ín ndzjen ninku najyntee ko ngayjee ni xi tjíhin.

*B'i ts'ín kin'enda nahan chje ichí má nga s'etísun ni
xi sinje*

(Éxodo 30.1-5)

²⁵ Ta kits'innda Bezalel nahan chje má nga s'etísun ni xi sinje. Yá acacia kits'inndakoho. Yachán un centimetro kits'ín nga ndjuhu, yachán un centimetro nga tayáha, ko cháte ko yachán centimetro nga nk'aha. Ndjia xi kis'entut'áha nahan chje najmi kin'enda t'axín. Nkuhú nga kamandakoho nahan chje. ²⁶ Toon sine suba suba kingjájnu asun nk'aha nahan chje ko nga ñjuu ngabaha ko ndjia xi y'éntut'áha, ko kingjénndaihi nku ni toon sine. ²⁷ Ta

kits'ínnda k'ua kichatji toon sine kō y'éntut'á kintehe ni toon sine xi kingjéndaihi nāchan chje. Jo kichatji y'éntut'á nku ngaba nāchan chje kō jo y'éntut'á ngaba xinkuu, tu xi yo kuinúngis'ehen yándju xi ch'ank'ankikōho nāchan chje. ²⁸ Yá acacia kits'índakōho yándjuu kō toon sine kingjájnuhu.

B'i ts'ín kis'enda seti nkjún kō ni xi sinje
(Éxodo 30.22-38)

²⁹ Ta y'énda Bezalel seti nkjún xi bich'onjnuhu já na'miu nga 'bai xáha kō ni xi sinje xi je nginkun Ntíaná. B'a ts'ín y'énda xi nkú ts'ín b'énda já xi mahā b'énda ntá sinje.

B'i ts'ín kin'enda nāchan chje
(Éxodo 27.1-8)

38 Yá acacia kits'índakōho Bezalel nāchan chje xi má nga s'etísun chje xi k'uaihi Ntíaná Jehova. Jo metro kō kan un centimetro kits'ín nga ndjuhu kō jo metro kō kan un centimetro nga tayáha. Nku chūba kits'ín nga ndjuhu kō nga tayáha. Nku metro kō kan un centimetro kits'ín nga nk'aha. ² Ñju ndjia kits'ínnda nga y'é't'aha xki ñju nāchan chje. Ndjia xi ñjuu kō nāchan chje najmi kamanda t'axín. Nkuhú kamankōho xinkjín. Kicha bronze kik'onjnuhu nāchan chje. ³ Ta kits'ínnda ngayjee ni xi kamachjénsun nāchan chje: ni xi xinchá nasuu, ni xi saténkihi nasuu, taso, kicha ni'yun kō nāchan nd'iu. Ngayjee ni xu'bi kicha bronze kits'índakōho.

⁴ Ta kits'índaha nāchan chje nku nch'á kicha bronze ichí ko y'ét'a nch'á ichíu xi nkú ma nga masehen nāchan chje xi tjeheñ andaihi. ⁵ Ta kicha bronze kits'índakoho ñju kichatji xi kis'et'a xki ñju nāchan chje, tu xi yo kúinúngis'eheñ yándjuu. ⁶ Yá acacia kits'índakoho yándjuu ko kicha bronze kik'onjnuhu. ⁷ Kitsungis'en yándjuu kichatji xi yjat'aha nāchan chje, tu xi kama ch'ank'ankihi. Tixaya kits'ín nāchan chje. Yáte kits'índakoho.

B'i ts'ín kin'enda nitji xi ts'ínjekoho yjoho já na'miu
(Éxodo 30.18-21)

⁸ Ta kicha bronze kits'índakoho nitji xi ts'ínjekoho yjoho já na'mi ko sjai niu. Kicha bronze xi kits'ínchjén, kui xi chutsíhin jminchjín xi kuntá astinkjuā ninku najyuntee.

B'i ts'ín kin'enda natsihin ninku najyuntee
(Éxodo 27.9-19)

⁹ Kits'ínnda Bezalel ni xi tsjenchjá má kama natsihin ninku najyuntee. Yachán un najyun linō xi kin'enje kingjénchja nku ngatehe natsiun. ¹⁰ Kan yásjai tsincháha ko y'éntunkíhi yásjoo kan ni xi kamandakoho kicha bronze. Kichatjihí ko kicha la'bahā yásjoo toon taba kamandakoho. ¹¹ Ta yachán un metro najyun linō xi kin'enje kingjénchja ngate xinkuu. Kan yásjai tsincháha ko y'éntunkíhi yásjoo kan ni xi kicha bronze kamandakoho. Kichatjihí ko kicha la'bahā yásjoo toon taba kamandakoho.

¹² Má fintjai ts'íu kingjénchja kan jo metro masen najyun. Te yásjai kixincháha najyuun ko te ni kicha bronce kis'entunkíhi yásjoo. Kichatjiji ko kicha la'baha yásjoo toon taba kamandakoho. ¹³ Ngaba xinkuu, má tju ts'íu ta kan jo metro masen kama nga ndjuhu. ¹⁴ Xi tjehen nku ngaba astinkjuo kingjénchja yatu metro najyun. Jan yásjai kixincháha najyuun ko jan ni kicha bronce kis'entunkíhi yásjoo. ¹⁵ B'a ta kits'ín ngaba xinkuu. Kingjénchja yatu metro najyun. Jan yásjai kixincháha najyuun ko jan ni kicha bronce kis'entunkíhi yásjoo.

¹⁶ Ngayjee najyun xi kitsjen andai natsiun najyun lino xi kin'enje kin'endakoho. ¹⁷ Kicha bronce kin'endakoho ni xi kis'entunkíhi yásjoo, tunga toon tabahá kin'endakoho kichatjiji ko kicha la'baha yásjoo. Ta toon taba kis'ejnuhu ku yásjoo, ko toon taba kin'endakoho kicha la'baha ngatentee yásjai xi kixinchá natsiun.

¹⁸ Najyun xi kitsjenchá ankjuu má ma natsiun najyun lino xi kin'enje, xi isén su, isén kuan ko xi isén ni kin'endakoho. Ñja metro kama nga ndjuhu ko jo metro ko kan un centimetro kama nga nk'aha, xi nkú joyaha najyun xi kitsjenchá natsiun. ¹⁹ Ñju yásjai kixincháha najyuun ko ñju ni kicha bronce kis'entunkíhi yásjoo. Toon taba kin'endakoho kichatjiji ko kicha la'baha yásjoo ko ta toon taba kis'ejnuhu ku yásjoo. ²⁰ Kicha bronce kin'endakoho ngayjee yáyo xi kixincháyanjihí ninku najyuntee ko natsihin.

***B'í tjin tsichu ma toon sine ko toon taba ko kicha
bronçe xi kin'echjén nga kin'enda ninku najyuntee***

²¹ B'í tjin ni xi je nga kamanda ninku najyuntee. Moise y'éxá Itamar xi ntíhi nda na'mi Aaron nga tsjén tíjtjuhun nga k'uéxki ni xi jee, ko Itamar y'éxá já levita nga ts'íintjusun kui nii.

²² Bezalel kits'ínnda ngayjee ni xi Ntíaná Jehova kitsúyaha Moise nga n'enda. Uri 'mi na'mihi ko Hur 'mi na'mi cháha. Ko ntjehe Juda y'aha ra. ²³ Ko Aholiab kamakoho Bezalel. Kui xi maha b'asje niku tu mí nihí ni ko ta maha ts'ínnda. Ko ta maha chjine nda nga ts'ínchjén nachjún su, nachjún kuan, nachjún ni ko lino xi 'yún nda. Ahisamac 'mi na'mihi ko ntjehe Dan y'aha ra.

²⁴ Ngayjee toon sine xi kin'echjén nga kin'enda ngatentee ni xi ts'e ninku najyuntee ñja unchan ko cháte ko tj'ion kilu tsichu ma. Kui xi kits'ínsun xuta naxinantóo nga kitsjá chje. Ni xi ch'a chubakoho ni ninku najyuntee kich'a chubakoho.

²⁵ Xuta naxinantá xi kichj'asún j'áíhin kits'ínsun jan mii ko jan unchan ko tj'ion ñju kilu masen toon taba. Ni xi ch'a chubakoho ni ninku najyuntee kich'a chubakoho.

²⁶ Ngayjee já x'in xi kichj'asún j'áíhin xi tjihin ts'ati kan nú, kui xi jun unchan ko jan mii ko un unchan ko cháte kama. Un gramō masen toon taba kitsjá nga nkú nkú. Ni xi ch'a chubakoho ni ninku najyuntee kich'a chubakoho.

²⁷ Jan mii ko jan unchan kilu toon taba kin'e nantáha nga kin'enda ni xi s'entunkíhi yásjaihi ante

nkjúun kō yásjaihi najyun xi tsjénkjá nga masehen nínku najyuntee. Unchan ni xi kis'entunkíhi yásjai kin'endakōho toon taba xu'bi. Nga nkú nkú ni xi s'entunkíhi yásjoo katé jan kilu ngjiko.

²⁸ Máha toon taba xi jan mii kō jan unchan kō tj'ion jan kilu masen xi kits'ínsun xuta naxinantóo, kui xi kits'índakōho Bezalel kichatjiji kō kicha la'baha yásjoo kō kingjájnuhu ku yásjoo.

²⁹ Kicha bronze xi kamasún jo mii kō jan unchan kō kan tj'ion nku kilu kō ñju unchan gramō tsichu ma.

³⁰ Kui xi kin'echjén nga kin'enda ni xi kis'entunkíhi yásjai xi kixinchá astinkjuaha nínku najyuntee kō nga kin'enda nchan chje kicha bronze kō nch'áha kō ngayjee ni xi machjéhen. ³¹ Kō ta kui xi kin'echjén nga kin'enda ni xi kis'entunkíhi yásjai xi kixinchá ngayjee má kama natsihin nínku najyuntee, kō xi kis'entunkíhi yásjai xi kixinchá astinkjuaha natsiun, kō ngayjee yáyo xi kixinchá nínku najyuntee kō xi kixinchá má kama natsihin nínku najyuntee.

B'i ts'ín kin'enda najyun xi ngjuá já na'miu

(Éxodo 28.1-14)

39 Nachjún su, nachjún kuan kō nachjún ni kits'ínchjén jóo nga kits'ínnda najyun xi kamachjén aya nínku najyuntee. Ta kits'ínnda najyun nkjún xi ngjuá Aaron. B'a kin'ek'íé xi nkú nga kitsú Ntíaná Jehova nga kinchjako Moise.

² Nachjún su, nachjún kuan kō nachjún ni, lino xi kin'enje kō toon sine kin'endakōho najyun efod.

³ Kin'ete toon sinee. B'a kin'ek'íé stañá kin'ek'íé, kō

tsichaya xi nga nachjún kin'ema. Kui xi chjine kin'endako tsjo tsjoho nachjún suu, nachjún kuon, nachjún niu ko nachjún lino. ⁴ Kis'et'a asun tjiaha najyun efod jo najyun xi k'ua'yúnkoho ra astun ko ankjín najyuun. ⁵ Ko najyun xi kis'ekjáha efod b'a ta ts'ín kin'enda tsjo tsjo xi nkúhu najyun efod. Toon sine kin'endakoho ko nachjún su, nachjún kuan, nachjún ni, ko lino xi kin'enje. B'a kin'ek'íé xi nkú nga kitsú Ntíaná Jehova nga kinchjako Moise.

⁶ Toon sine kis'entusún ndjio tsjok'un onice. Xi nkú ts'ín s'et'aha ntu sellu, b'a ts'ín kis'et'a j'áihin ntíhi Israel ndjio. ⁷ Y'éntut'á Bezalel ndjio tsjok'uun tjiaha najyun efod, tu xi n'ekj'áítsjehen ntíhi Israel. B'a kin'ek'íé xi nkú nga kitsú Ntíaná Jehova nga kinchjako Moise.

B'i ts'ín kin'enda najyun xi ngjuát'a 'mehe nda na'miu
(Éxodo 28.15-30)

⁸ Ta chjine kits'índako tsjo tsjoho jóo najyun xi ngjuát'a 'mehe nda na'miu. B'a kits'ínk'íé xi nkúhu najyun efod. Nachjún su, nachjún kuan ko nachjún ni, lino xi kin'enje ko toon sine kin'endakoho kui niu. ⁹ Jo kis'ekjo najyuun ko nku chuba kin'e nga ndjuhu ko nga tayáha. Kan jo centimetro kama ngabaha.

¹⁰ Nju niyá ndjio tsjok'un kis'eyaha. Niyá xi tjuun kis'ehe nku ndjio sardica, nku ndjio topacio ko nku ndjio carbunco. ¹¹ Niyá xi ma joho kis'ehe nku ndjio esmeralda, nku ndjio zafiro ko nku ndjio diamante. ¹² Niyá xi ma jahan kis'ehe nku ndjio jacinto, nku ndjio agata ko nku ndjio amatista. ¹³ Ko niyá xi ma

ñjuhu kis'ehe nku ndjio berilo, ko nku ndjio onice ko nku ndjio jaspe. Ngayjee ndjio tsjok'un xu'bi toon sine kis'entusún. ¹⁴Te jo kama ndjio xi nkú tjín te jo maha j'áihin ntíhi Israel. Nga nkú nkú ndjio kis'et'a nku j'áihin ntje chá xi te jo maha. Xi nkú ts'ín s'et'aha ntu sellu, b'a ts'ín kis'et'aha j'áihin ntíhi Israel ndjio.

¹⁵Toon sine suba suba kits'ínndakoho jo n'úkicha xi kin'enje tu xi s'esuhun ra najyun xi ngjuát'a 'mehe nda na'miu. ¹⁶Kits'ínnda jo ni toon sine xi kis'entusún ndjio xi joo xi tjíntut'á asun tjiaha najyun efod ko kits'ínnda jo kicha tje'bi toon sine. Y'éntut'á nga joo kicha tje'bi asun nk'aha najyun xi ngjuát'a 'mehe nda na'miu.

¹⁷Y'éntut'á nga joo n'úkicha toon sine xi kin'enje xi tjehen nga joo kicha tje'bi xi tjíntut'á nga joo nkun xi yja asun nk'aha najyun xi ngjuát'a 'mehe nda na'miu. ¹⁸Y'éntut'á nga joo nkun n'úkicho xi tjehen ankjín nga joo ni toon sine xi kis'entusún ndjio xi joo xi tjíntut'á tjiaha najyun efod. ¹⁹Ta kits'ínnda sa jo kicha tje'bi toon sine ko y'éntut'á kintehe nkun najyun xi ngjuát'a 'mehe nda na'miu. Najyun efod kis'et'aha.

²⁰Ko ta incha kits'ínnda sa jo kicha tje'bi toon sine ko y'éntut'á kinte tjiaha najyun efod, xi tjehen ankjín má nga ma nkuko xinkjín najyuu. Y'éntut'á kicha tje'bi asun nk'aha najyun xi b'ékjá ndayáha.

²¹Nachjún kuan kits'ínk'a'yúnkoho xinkjín kicha tje'bihí najyun xi ngjuát'a 'mehe nda na'miu ko kicha tje'bihí najyun efod, tu xi má nk'aha najyun xi

s'e'yúnkjákoho najyun efod tsjéhen ni xi ngjuát'a 'mehe nda na'miu ko yo s'et'a'yún. B'a kin'ek'íé xi nkú nga kitsú Ntíaná Jehova nga kinchjako Moise.

B'i ts'ín kin'enda najyun ndjuhu nda na'miu
(Éxodo 28.31-34)

²² Ta kits'ínnda najyun ndju xi nguai kintehe efod. Najyun su kin'endakoyje. ²³ Kichjux'ákjá má nga ngjuaisen nintaku nda na'miu. Kichjuya andaihi tixa xi kin'endaha najyun ndjuu tu xi najmi stíyaha. ²⁴ Ko kis'entut'á andaihi tuts'in najyun ndjuu tu chj'oo najyun xi kin'endakoho nachjún su, nachjún kuan, nachjún ni ko nachjún lino xi kin'enje. ²⁵ Ta kin'enda kicha ninku xi tintí xi toon sine suba suba kamandaha, ko kitsjen b'ánkijihin má kis'et'a tu chj'oo najyun andai tuts'in najyun ndjuu.

²⁶ Kitsjen b'ánki nku kicha ninku toon sine ko askahan kis'et'a nku tu chj'oo najyun. B'a ts'ín kis'entut'á ni xu'bi andaihi ngayjee tuts'in najyun ndju xi bja nda na'miu nk'ie nga ts'ín xáha. B'a kin'ek'íé xi nkú nga kitsú Ntíaná Jehova nga kinchjako Moise.

²⁷ Nachjún lino xi kin'enje ta kits'índakoko tsjo tsjoho najyun tunica xi ngju Aaron ko ntíhi. ²⁸ Nachjún lino xi kin'enje ta kits'índakoho najyun xi k'u'é'a já na'miu ko xká kinte xi incha ngju. ²⁹ Ta nachjún lino xi kin'enje ko nachjún su, nachjún kuan ko nachjún ni kin'endako najyun xi k'u'ékjá. Kin'ehe chjine. B'a kin'ek'íé xi nkú nga kitsú Ntíaná Jehova nga kinchjako Moise.

³⁰ Kō tā tōon sine suba suba kits'ínndaha nku staña. Xi nkú ts'ín s'et'aha ntu sellu, b'a ts'ín kis'et'aha ntu. “Nkjún nginkun Jehova”, kis'et'aha. ³¹ Nku nachjún su kis'et'aha staño tu xi n'ek'a'yúnkoho ra najyun xi k'u'é'a nda na'miu. B'a kin'ek'íé xi nkú nga kitsú Ntíaná Jehova nga kinchjako Moise.

B'i ts'ín kama ndjuú ninku najyuntee

(Éxodo 35.4-19)

³² B'i ts'ín kama ndjuúhu ninku najyuntee. Incha kits'íntjusun ch'in ch'in xuta Israel ngayjee ni xi Ntíaná Jehova kitsúyaha Moise. ³³ As'ai incha j'aikoho Moise ninku najyuntee ko ngayjee ni xi n'echjén yo: yála'bahá, yátehe, yándjuhu, yásjaihi ko ni xi s'entunkíhi yásjoo, ³⁴ najyun xi s'esuhun xi kin'endakoho tjabaxín chutsanka xi isén ni kin'ek'ihí, najyun xi s'esuhun xi kamandakoho tjabaxín xi 'yún nda, ko najyun chánka xi tsjénchja aya ninku najyuntee.

³⁵ Incha j'aiko ya kaxa xi ts'ínkj'áítsjen kjuatéxumaha Ntíaná, yándju xi s'et'aha kaxo ko ni xi s'esun kaxo xi kama ante kjuan'endyjat'oo.

³⁶ J'aiko ya yámixó, yándju xi s'et'aha, ngayjee ni xi machjéhen, ko ninkuan xi s'e nginkun Ntíaná.

³⁷ J'aiko ya ni xi ts'ín ndzjen ninku najyuntee, kui xi tōon sine suba suba, ko ni xi kuítiya nd'í seti xi s'entusúhun niu. J'aiko ni xi machjéhen ko seti xi kamachjéhen nga ts'ín ndzjen.

³⁸ J'aiko ya naxan chje xi tōon sine xi ichíu, seti xi n'echjén nga kuich'onjnuhu já na'miu, ni xi sinjne, ko

najyun xi tsjénchja ankjua ninku najyuntee. ³⁹ J'aiko ya nachan chje kicha bronce ko nch'áha, yándju xi s'et'aha, ngayjee ni xi kamachjéhen, ko nitji xi ts'ínchjén já na'mi nga ts'ínje yjoho ko sjai niu.

⁴⁰ J'aiko ya najyun xi tsjénndai natsiun, yásjaihi ko ni xi s'entunkíhi yásjoo, najyun xi tsjénchja astinkjua natsiun, n'ú'yaha, yáyjo xi xincháyajni natsiun, ko ngayjee ni xi kamachjén ninku najyuntee. ⁴¹ J'aiko ya najyun xi ngjua já na'miu nga ts'ín xáha aya ninku najyuntee, najyun nkjún xi ngjua nda na'mi Aaron ko najyun xi ngjua ntíhi nk'ie nga ts'ín xáha.

⁴² Xi nkú kitsú Ntíaná Jehova nga kinchjako Moise, b'a ts'ín kits'intjusun ngayjee niu xuta Israel. ⁴³ Nk'ie nga kieke Moise ngayjee ni xi kin'enda ko nga b'a incha kits'ín xi nkú nga kitsú Ntíaná Jehova, as'ai nda kinchjantai xuta naxinantóo nginkun Ntíaná Jehova.

B'i ts'ín kichjusítjen ninku najyuntee

40 As'ai Ntíaná Jehova kinchjako Moise. B'i kitsúhu:

² —Nk'ie nga nku tjeén sá Abib t'ejñandai ninku najyuntee. ³ Tjajñayai yo kaxa xi ts'ínkj'áítsjen kjuatéxumana ko t'e'makohoni kaxo najyun chánka xi tsjénchja yo. ⁴ Ta tjajñayai yámixo yo, ko tjajñayai ni xi ts'ín ndzjen yo ko t'etí nd'í setíhi. T'entundai sisin nii. ⁵ Nachan chje toon sine ichí xi s'etísun ni xi sinje tjajñai astun kaxo, ko tjein najyun xi tsjénchja astinkjua ninku najyuntee.

⁶ Tjajñai nāchan chje xi s'etísunyje chje xi tsjá xuta naxinantóo ankjín nínku najyuntee. ⁷ Tasinjñai nitji xi ts'ínchjén já nā'miu nga ts'ínje yjoho nga masehen nínku najyuntee ko nga masehen nāchan chje, ko n'etseheni ntánijua nitjiu. ⁸ Chjúsíntjein najyun xi tsjén andai natsiun ko tjenchjáí najyun xi tsjénchja astinkjua natsiun.

⁹ As'ai chjúbéi seti xi bich'onjnuhu já nā'miu nga 'bai xáha. Kui xi tatendzjosúhín nínku najyuntee ko ngayjee ni xi tjín ayaha, tu xi nkjún kamaha nginkán nínku najyuntee ko ngayjee ni xi tjíhín. Nku ni xi nkjún kama ni. ¹⁰ Ko ta tatendzjosúhín setiu nāchan chje xi s'etísunyje chje xi kj'uaíko xuta ko ngayjee ni xi n'echjéhen, tu xi nkjún kamaha nginkán nāchan chje. Nku nāchan chje nkjún kama. ¹¹ Ta tatendzjosúhín setiu nitji xi ts'ínchjén já nā'miu nga ts'ínje yjoho ko sjai, tu xi nkjún kamaha nginkán.

¹² As'ai t'inkoi Aaron ko ntíhi astinkjua nínku najyuntee. N'eí nga incha katinguya. ¹³ N'engjai Aaron najyun nkjún xi ngjuā nga ts'íín xá xi tsjaha, ko tatendzjojnúhí seti xi bich'onjnuhu já nā'miu nga 'bai xáha, tu xi n'e nkjúhunni nga kamaha nda nā'mi xi ts'an. ¹⁴ Ta n'e nibák'un tiñai ntíhi Aaron ko n'engjai najyun tunica. ¹⁵ Tatendzjosúhín seti xi bich'onjnuhu já nā'miu nga 'bai xáha xi nkú n'e tsatendzjosúhín setiu nā'mihí, tu xi já nā'mi xi ts'an kamaha. Nk'ie nga b'í ts'ín saténdzjosúhún setiu já xu'bi, kui xi tsuhu ra nga k'uaí síhín nga kama já nā'mi xi ts'an kui ko ntje xi s'ehe santaha tu nkjéhé ni.

¹⁶ As'ai kits'íntjusunyje Moise xi nkú kitsú Ntíaná Jehova. ¹⁷ Nku tjeén sá Abib, nk'ie nga tíb'atuts'ihin ra nú xi ma johu nga tsitju xuta Israel Egipto, kis'ejñanda ninku najyuntee. ¹⁸ Moise kits'ín nga kis'ejñanda ninku najyuntee. Kis'entu ni xi s'entunkíhi yásjoo, kiset'a yátee, kitsjenkjá yándjuu, kō kixinchá yásjoo. ¹⁹ Kisejñanehe ninku najyun ndju chánkoō kō najyun tjabaxín xinkuu. B'a kits'ín Moise xi nkú nga kitsú Ntíaná Jehova.

²⁰ As'ai jakj'á Moise ndjiote xi tjít'a kjuatéxumoo kō jájñaya kaxo. Kingját'ahq kaxo yándju xi ch'ank'ankikoho kō kingjásuhun kaxo ni xi kama ante kjuan'endyjat'oō. ²¹ Kingjájña kaxo aya ninku najyuntee kō kingjénchja najyun chánkoō nga y'éjña'ma kaxa xi ts'ínkj'áítsjen kjuatéxumaha Ntíaná. B'a kits'ín Moise xi nkú nga kitsú Ntíaná Jehova.

²² Ta kingjájña yámixō aya ninku najyuntee. Kingjájñat'a yámixō natsihin najyun chánka xi kingjénchja yo. ²³ Asun yámixō kik'íéntusún ch'in ch'in ninkuon nginkun Ntíaná Jehova. B'a kits'ín Moise xi nkú nga kitsú Ntíaná Jehova.

²⁴ Ta kingjájña ni xi ts'ín ndzjeen aya ninku najyuntee. Tsasínña niu ankjín yámixō xi tjeheh ngate xinkuhu ninku najyuntee. ²⁵ Y'éti nd'í setju nginkun Ntíaná Jehova. B'a kits'ín Moise xi nkú nga kitsú Ntíaná Jehova.

²⁶ Ta kingjájña nachan chje toon sine ichíu aya ninku najyuntee. Kingjájña nii ankjín najyun xi

tjenchja aya ninku najyuntee. ²⁷ Y'étisún ni xi sinjne. B'a kits'ín Moise xi nkú nga kitsú Ntíaná Jehova.

²⁸ Ta kingjénchja najyun xi tsjénchja astinkjua ninku najyuntee. ²⁹ Kingjájña nachan chje xi má nga s'etísunyje chje xi kjuáiko xuta xi tjehe ankjua ninku najyuntee. Y'étisúnyje asun nachan chje chu ko chje xi j'aiko xuta. B'a kits'ín Moise xi nkú nga kitsú Ntíaná Jehova.

³⁰ Má kamasen maha ninku najyuntee ko nachan chje y'éjña nitji xi ts'inchjén já na'miu nga ts'ínje yjoho. Ko tsincháha ntánijua. ³¹ Yo incha ts'asje ntánijua Moise ko Aaron ko ntíhi nga banéjnu ntsja ko sjai. ³² Incha banéjnu ntsja ko sjai nk'ie nga incha fas'en aya ninku najyuntee ko nk'ie nga incha fik'úhun nachan chje. B'a incha kits'ín xi nkú nga kitsú Ntíaná Jehova nga kinchjako Moise.

³³ Ta kits'ín Moise nga kis'ejñanda najyun xi tsjén natsiun, xi tjehe ngayjee andaihi ninku najyuntee ko nachan chje, ko kingjénchja najyun xi tsjén ankjua natsiun. B'a ts'ín kama ndjuúhu ra Moise ngayjee xá xu'bi.

B'i ts'ín kitsjennéhe nintíhi Ntíaná ninku najyuntee

³⁴ As'ai ninti y'é'maha ninku najyuntee ko kjuachánkaha Ntíaná kitsehe ante nkjúun. ³⁵ Najmi kama jas'en Moise aya ninku najyuntee, at'aha nintiu kitsjennéhe ko kjuachánkaha Ntíaná Jehova kitsehe ante nkjúun.

³⁶ Xki nga tsjennk'á nintiu ko fi t'axíhin ninku najyuntee, xuta Israel ts'ínndaíhi ni'ya najyuntehe ko

incha ts'ín ngáha niyá. ³⁷ Tunga tsa najmi tsjenk'á nintiú, najmi incha ts'ín niyá santa nkúhu nga tsjenk'á nintiú. ³⁸ Nkú tjín nistjin y'ema xuta Israel, b'a tjín nistjin nintihi Ntíaná Jehova kitsjensúhun ninku najyuntee nga nistjiun ko nk'ie nga jyuun nd'í kitsjenjín nintiú. B'a kama nginkun xuta Israel.